

# Lahmuse Kooli õppekava

Kinnitatud direktori käskkirjaga nr 13.05.2013 nr 1-2/25

## Sisukord

ÜLDOSA .....	4
I peatükk Üldsätted .....	4
§1. Kooli õppekava koostamise alused ja ülesehitus .....	4
II peatükk Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted. Lahmuse Kooli eripära .....	5
§2 PÕHIHARIDUSE ALUSVÄÄRTUSED .....	5
§ 3 Põhikooli sihiseade .....	5
§4 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid lihtsustatud õppes .....	6
§5. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid toimetulekuõppes.....	6
§6. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted lihtsustatud õppes.....	6
§7 Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted toimetulekuõppes .....	7
§8 Lahmuse Kooli eripära .....	8
III peatükk LÄBIVAD TEEMAD ja nende käsitlemise põhimõtted .....	9
§ 9 Läbivad teemad, nende käsitlemise põhimõtted lihtsustatud ja toimetulekuõppes .....	9
IV peatükk ÕPPE- ja kasvatus rõhuasetused .....	9
§10 Õppe- ja kasvatus rõhuasetused ja taotletavad pädevused lihtsustatud õppes.....	9
§ 11 Õppe- ja kasvatustegevuse rõhuasetused ning taotletavad pädevused toimetulekuõppes	12
V peatükk Õppekorraldus, tunnijaotusplaanid .....	15
§ 13 Õppekorraldus .....	16
§14 Õppekorraldus ja tunnijaotusplaan lihtsustatud õppes .....	16
§15 Õppekorraldus ja tunnijaotusplaan toimetulekuõppes .....	17
§16 Lisaõpe.....	17
§17 Lisaõpe lihtsustatud õppes .....	17
§18 Pikendatud õpe toimetulekuõppes .....	18
§19 Lisaõpe toimetulekuõppes .....	19
VI peatükk Hindamise korraldus .....	19
§20 Hindamise alused .....	19
§21 Hindamise eesmärk lihtsustatud õppes .....	19
§22 Hindamise eesmärk toimetulekuõppes.....	19
§23 Teadmiste ja oskuste hindamine lihtsustatud õppes .....	20
§24 Kokkuvõtvad hinded ja järgmisse klassi üleviimine.....	20
§ 25. Käitumise ja hoolsuse hindamine .....	20
§26 Põhikooli lõpetamine.....	21
§27 Hindamine toimetulekuõppes.....	21
VII peatükk Individuaalne õppekava .....	22
§28 Individuaalne õppekava (IÕK).....	22
VIII peatükk Õpilaste ja lastevanemate teavitamine ja nõustamise korraldus .....	22
§ 29. Õpilaste ja lastevanemate teavitamine ja nõustamise korraldus .....	22
IX peatükk Karjääriteenuste korraldus .....	23
§ 30. Karjääriteenuste korraldus .....	23
X peatükk Õpetaja töökava koostamise põhimõtted.....	24
§ 31. Õpetaja töökava koostamise põhimõtted põhikoolis .....	24
XI peatükk Õppekava uuendamise ja täiendamise kord .....	24
§32 Õppekava uuendamise ja täiendamise kord .....	24
AINEKAVAD.....	25
Lisa 1. Ainekavad lihtsustatud õppes .....	25

Eesti keel.....	25
Inimeseõpetus .....	25
Kunstiõpetus.....	25
Matemaatika .....	25
Loodusõpetus .....	25
Ajalugu.....	25
Muusikaõpetus .....	25
Inglise keel.....	26
Tööõpetus.....	30
Käsitöö .....	30
PUUTÖÖ.....	35
KEHALINE KASVATUS.....	40
AVASTUSÕPE (valikaine).....	45
Eesti keel.....	46
Elu- ja toimetulekuõpe .....	46
Kehaline kasvatus .....	46
Kunst ja käeline tegevus .....	46
Matemaatika .....	46
Muusikaõpetus .....	46
Rütmika .....	46
Tööõpe.....	46
Kodundus valikainena: .....	47
Lisa 3. Ainekavad lihtsustatud õppe lisaõppes .....	48
Emakeel ja lugemine .....	48
Matemaatika .....	49
Masinaõpetus .....	50
Remonditööd.....	50
Puutöö .....	51
Sepatöö.....	52
Kangakudumine.....	53
Kodundus.....	54
Metsandus.....	55
Lisa 4. Ainekavad toimetulekuõppe pikendatud ja lisaõppes .....	57
Emakeel ja funktsionaalne lugemisoskus .....	57
Matemaatika .....	58
Käsitöö .....	59
Puhastusteenindus .....	60
Kangakudumine.....	61
Kodundus.....	62
Klaasitööd .....	63
Savitööd.....	64
Puutöö - ehitus-laudsepp .....	64
Metsandus .....	65
Aiandus .....	66

# ÜLDOSA

## I peatükk Üldsätted

### §1. Kooli õppekava koostamise alused ja ülesehitus

- 1.1. Lahmuse Kooli õppekava on Lahmuse Kooli õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument.
- 1.2. Lahmuse Kooli õppekava aluseks on:
  - põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (09.06.2010);
  - põhikooli riiklik õppekava (Vabariigi Valitsuse määrus nr.1, 06.01.2011);
  - põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava (Vabariigi Valitsuse määrus nr. 182, 16.12.2010);
  - Lahmuse Kooli arengukava
- 1.3. Lahmuse Kooli õppekava terviktekst on kättesaadav kooli õpetajate toas ja veebilehel ([www.lahmuse.edu.ee](http://www.lahmuse.edu.ee)).
- 1.4. Kooli õppekava alusel määratletakse kerge ja mõõduka intellektipuudega õpilaste õpetamise üldhariduslik sisu, mis võimaldab kujundada nimetatud õpilaste jõukohase toimetuleku tänapäeva sotsiaalses keskkonnas.
- 1.5. Lahmuse Kooli õppekava koosneb üldosast, lihtsustatud õppe ainekavadest ja toimetulekuõppe ainekavadest.
- 1.6. Õppekava üldosa ja ainekava alusel koostab õpetaja igal õppeaastal töökava kõikidele klassidele, kus ta õpetab. Õpetaja töökavas täpsustatakse kooli ainekavas esitatut, arvestades konkreetseid õpilasi ja õpetajatevahelist koostööd.
- 1.7. Üldosas esitatakse:
  - 1) üldsätted;
  - 2) õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid;
  - 3) õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted;
  - 4) läbivad teemad, nende käsitlemise põhimõtted (lihtsustatud ja toimetulekuõpe);
  - 5) õppe- ja kasvatuse rõhuasetused ja taotletavad pädevused;
  - 6) õppekorraldus, tunnijaotusplaanid;
  - 7) hindamine ning klassi ja põhikooli lõpetamine;
  - 8) õpetaja töökava koostamise põhimõtted;
  - 9) õppekava uuendamise ja täiendamise kord.
- 1.8. Kooli ainekavad esitatakse õppe eesmärgid, õppesisu ja oodatavad õpitulemused klassiti. Toimetulekuõppe ainekavad esitatakse õppe eesmärgid, õppesisu ja oodatavad õpitulemused arengutasemeti.
- 1.9. Kooli õppekava koostamise ja arendamise eest vastutab direktor. Kooli õppekava kinnitab direktor.

## **II peatükk Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted. Lahmuse Kooli eripära**

### **§2 PÕHIHARIDUSE ALUSVÄÄRTUSED**

2.1 Põhihariduses toetatakse võrdsel määral õpilase vaimset, füüsilist, kõlblist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut. Põhikool loob tingimused õpilaste erisuguste võimete tasakaalustatud arenguks ja eneseteostuseks ning teaduspõhise maailmapildi kujunemiseks.

2.2 Põhikool kujundab väärtushoiakuid ja -hinnanguid, mis on isikliku õnneliku elu ja ühiskonna eduka koostoimimise aluseks.

2.3 Kooli õppekavas oluliseks peetud väärtused tulenevad „Eesti Vabariigi põhiseaduses“, ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonis, lapse õiguste konventsioonis ning Euroopa Liidu alusdokumentides nimetatud eetilistest põhimõtetest.

Alusväärtustena tähtsustatakse üldnimilikke väärtusi (ausus, hoolivus, aukartus elu vastu, õiglus, inimväärikus, lugupidamine enda ja teiste vastu) ja ühiskondlikke väärtusi (vabadus, demokraatia, austus emakeele ja kultuuri vastu, patriotism, kultuuriline mitmekesisus, sallivus, keskkonna jätkusuutlikkus, õiguspõhisus, solidaarsus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiguslikkus).

2.4 Uue põlvkonna sotsialiseerumine rajaneb eesti kultuuri traditsioonide, Euroopa ühiväärtuste ning maailma kultuuri ja teaduse põhisaavutuste omaksvõtul. Tugeva põhiharidusega inimesed suudavad ühiskonnaga integreeruda ning aitavad kaasa Eesti ühiskonna jätkusuutlikule sotsiaalsele, kultuurilisele, majanduslikule ja ökoloogilisele arengule.

### **§ 3 Põhikooli sihiseade**

3.1 Koolil on nii hariv kui ka kasvatav ülesanne. Kool aitab kaasa õpilaste kasvamisele loovateks, mitmekülgeteks isiksusteks, kes suudavad ennast täisväärtuslikult teostada erinevates rollides: perekonnas, tööl ja avalikus elus.

3.2 Koolis on õpetuse ja kasvatuse põhitaotlus tagada õpilase eakohane tunnetuslik, kõlbline, füüsiline ja sotsiaalne areng ning tervikliku maailmapildi kujunemine.

3.3 Kooli ülesanne on luua õpilasele eakohane, turvaline, positiivselt mõjuv ja arendav õpikeskkond, mis toetab tema õpihimu ja õpioskuste, eneserefleksiooni ja kriitilise mõtlemisvõime, teadmiste ja tahteliste omaduste arengut, loovat eneseväljendust ning sotsiaalse ja kultuurilise identiteedi kujunemist.

3.4 Kool aitab kujundada põhilisi väärtushoiakuid. Õpilane mõistab oma tegude aluseks olevaid väärtushinnanguid ja tunneb vastutust tegude tagajärgede eest. Koolis luuakse alus enese määratlemisele eneseteadliku isiksusena, perekonna, rahvuse ja ühiskonna liikmena, kes suhtub sallivalt ja avatult maailma ning inimeste mitmekesisusse.

3.5 Põhikooli õpilane on jõudnud selgusele oma huvides, kalduvustes ja võimetes ning omab valmisolekut õpingute jätkamiseks järgneval haridustasemel ja elukestvaks õppeks. Põhikooli lõpetanud noorukil on arusaam oma tulevastest rollidest perekonnas, tööelus, ühiskonnas ja riigis.

3.6 Teadmiste, väärtushinnangute ja praktiliste oskuste omandamine ja arendamine toimub kogu kooli õppe- ja kasvatustsükli, kodu ja kooli koostöö ning õpilase vahetu elukeskkonna ühistoime tulemusena.

3.7 Kool seisab eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise ja arengu eest.

## **§4 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid lihtsustatud õppes**

4.1. Lihtsustatud õppe põhiülesanne on suunata kerge ja mõõduka intellektipuudega õpilase arengut ja aidata kujuneda isiksusel, kes tuleb eluga toime võimalikult iseseisvalt muutuvas õpi-, elu- ja töökeskkonnas.

4.2. Lihtsustatud õppes rõhutatakse:

- a) õpilane peab lugu iseendast, kodust ja perekonnast;
- b) õpilane on suuteline majandama ennast ja oma perekonda;
- c) õpilane teadvustab ennast ja kaasinimesi ning nende erinevusi, oma ja teiste rahvaste kultuurilisi erinevusi;
- d) õpilane tunneb terveid eluviise ning püüab neid järgida;
- e) õpilane teab loodushoiu peamisi seisukohti ja püüab tegutseda keskkonda säästes;
- f) õpilane eesmärgistab, kavandab ja hindab oma igapäevast tegevust;
- g) õpilane on valmis koostööks;
- h) õpilane mõistab töö vajalikkust, valdab baasoskusi, suudab tööaja jooksul alluda töödistsipliinile, on valmis otsima endale sobivat tööd;
- i) õpilane on omandanud tööpraktika kaudu saadud kogemusi iseseisvaks eluks.

## **§5. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid toimetulekuõppes**

5.1. Toimetulekuõppe põhiülesanne on toetada mõõduka intellektipuudega õpilase arengut, kes tuleb toime tuttavates tingimustes, teeb võimetekohast praktilist tööd.

5.2. Eripedagoogilise tegevuse eesmärk on kujundada kompensatsioonimehhanisme, arendada tunde- ja tahtevalda, soodustada õpilase enesetunnetuse, kommunikatiivsete ja sotsiaalsete oskuste arengut ning ühiskonnas toimetulekut.

5.3. Toimetulekuõppe üldeesmärk on aidata kujuneda isiksusel, kes vastavalt oma võimetele:

- a) teadvustab ennast (mina) ja kaasinimesi (mina-meie-teised);
- b) orienteerub keskkonnas ja igapäevastes toimingutes, tegutseb tuttavates situatsioonides, hoidub teadaolevatest ohtudest ja küsib vajadusel abi;
- c) mõistab talle suunatud kohandatud kõnet ja/või alternatiivseid väljendusvahendeid;
- d) väljendab arusaadavalt oma soove/vajadusi;
- e) tuleb toime võimetele vastavate lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisesannetega;
- f) teab loodushoiu peamisi seisukohti ja püüab tegutseda keskkonda säästes;
- g) mõistab töö vajalikkust, valdab baasoskusi, suudab tööaja jooksul alluda töödistsipliinile;
- h) teeb jõukohast tööd, on valmis jätkuõppeks;
- i) järgib õigusnorme, hoidub vägivallast, suhtub positiivselt enda ümber olevatesse kaaslastesse.

## **§6. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted lihtsustatud õppes**

6.1. Individuaalsuse arvestamine. Vajadusel koostatakse õpilasele individuaalne õppekava, milles esitatakse vähendatud või kõrgendatud nõuded õppekavas ettenähtud õpitulemustele.

6.2. Praktiliste teadmiste ja oskuste omandamine. Taotletakse õpetamist, kasvatamist ja arengu toetamist valdavalt praktilise õppeviisi (harjutamise) kaudu. Praktilised oskused konkretiseeritakse õpitulemustes. Seosed eri ainevaldkondade vahel kujunevad üldõppe või selle elementide rakendamise, õpetust läbivate temade, õppeülesannete, - meetodite abil.

6.3. Sotsiaalsete kogemuste omandamine toimub koostöös, eeskuju järgi, näidise põhjal ning sõnalise selgituse alusel. Oluline on õpetaja ja õpilaste emotsionaalne kontakt ühistegevuses, õppe jõukohasus, heatahtlik ja toetav miljö, eneseanalüüsi arendamise oskus.

## **§7 Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted toimetulekuõppes**

- 7.1. Individuaalsuse arvestamine. Õppeülesanded valitakse õpilase potentsiaalset arenguvalda arvestades: need nõuavad pingutust, kuid abi korral on jõukohased. Üldised arengueesmärgid konkretiseeritakse arengu- ja tegevusvaldkondade kaupa, individuaalseid arengueesmärgid kajastavad individuaalsed õppekavad, mille koostamisel arvestatakse ka isiklike rehabilitatsiooniplaane.
- 7.2. Õpetamise jõukohasus. Õpilased omandavad jõukohased praktilised oskused ja selleks vajalikud teadmised igapäevastes korduvates situatsioonides toimetulekuks.
- 7.3. Reaalne keskkond. Toimetulekuõpe suunab õpilast täitma korduvates situatsioonides praktilisi ülesandeid koostegevuses ja eeskujuga järgi. Õpilased võtavad võimetekohaselt osa oma tegevuse kavandamisest ja tulemuse hindamisest. Tähtsustatakse õpilase huvi kujundamisel võimalikult iseseisvalt tegutsemist.
- 7.4. Ühistegevus. Õpioskuste kujundamist soodustavad kõigi pedagoogide ja lastevanemate ühised nõudmised ja samalaadne abi. Toimingute struktuuri omandamine toimub minimaalsete tegevussammude ja osaoskuste kaupa, omandatud osaoskused ühendatakse ahelaks.
- 7.5. Praktiline tegevus. Praktilise tegevuse baasil areneb suhtlemine ja kogemustele (mälukujutlustele) toetuv vaimne tegevus, kujunevad tunnetustegevuse elementaarsed oskused.

## §8 Lahmuse Kooli eripära

Eripära	Eripära toob esile	Õpilase ja kooli kujunemist toetab
Kool mõisas looduskaunis kohas	Side mineviku ja kaasaja vahel, kultuuriline järjepidevus.  „Unustatud mõisad“ – töötoad, näitused, meened  Valla ja maakonna väga rikas pärandkultuur.  Õpitegevused ümbritseva looduskeskkonna tundmaõppimisel aitavad kujundada õpilaste väärtushinnanguid ja toimimisviise toimetulekuks igapäevases elus.	Mineviku, oleviku ja tuleviku kohta käivate teadmiste tervikuks lõimimine erinevates ainetes. Tööõpetus, eelkutseõppe valikained Suure-Jaani, Vanaõue, Sakala tee, ajalehe „Sakala“ algus. Muusikafestival. Suure-Jaani surnuaed, kiriku ümbrus. (loodusained, inimeseõpetus, eelkutseõppe valikained) Soomaa, Navesti jt. loodusrikkused arendavad keskkonnateadlikkust.
Eelkutseõpe	10 eriala valikut, mis aitavad luua valmisoleku õpingute jätkamiseks järgneval haridustasemel	Koostöö praktikabaasidega (kutsekoolid), Suure-Jaani ettevõtjatega, talupidajatega
Töökasvatus	Kooli ümbruse korrashoid. Mõisapargi hooldamine. Kooliaed. Ruumide kaunistamine.	Kasvatustöö. Tööõpetus seotud teistes õppeainetes omandatud teadmistega. Õppepraktika. Töö kaudu kujundada õppuri ilumeelt, loovust, töössesuhtumist, tekitada temas armastust töö vastu.
Tervisekasvatus	Tugiteenused. Taastuskeskus. Jõusaal. Õppekäigud. Terviserajad. Tervislik toit.	Kasvatus- ja huvitegevus. Kehaline kasvatus ja eelkutseõppe valikained

8.1. Kõik II kooliastme valikained tunnijaotusplaanis toetavad õpilaste üleminekut eelkutseõppele. Väljundiks on praktilist tööd väärtustav ja kutseõppeks valmis olev ühiskonna liige.

8.2. Tugisüsteemid

8.2.2. Tugiteenustena on igal õpilasel vajadusel võimalik kasutada:

- a) kõneravi;
- b) sotsiaalpedagoogi teenust;
- c) psühholoogi teenust;
- d) füsioterapeudi teenust;
- e) meditsiiniõde teenust.

8.2.3. Õppe- ja kasvatustööd toetavad

- a) huvitegevus
- b) raamatukogu
- c) õpilaskodu



### **III peatükk LÄBIVAD TEEMAD ja nende käsitlemise põhimõtted**

#### **§ 9 Läbivad teemad, nende käsitlemise põhimõtted lihtsustatud ja toimetulekuõppes**

9.1. Läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade lõimingu vahendiks ning neid arvestatakse koolikeskkonna kujundamisel. Läbivad teemad on ülekoolliselt ühtlustatud. Läbivate teemade õppesisu on klassiti ja õppeaineti lahti kirjutatud õpetajate töökavades.

9.2. Läbivate teemade õpetus realiseerub kogu kooli õppe- ja kasvatuses ning kooliorganisatsiooni toimimise kaudu, põhinedes:

- 1) aineõppes – läbivatest teemadest lähtudes tuuakse aineõppesse sobivad teemakäsitlused;
- 2) klassi- ja koolivälisel tegevusel –huviringide, kasvatustöö tegevuse korraldamisel arvestatakse läbivate teemade taotlustega.

9.3. Õppekava kohustuslike läbivate teemade alusdokumendiks on „Põhikooli riiklik õppekava“, kuid kohandatud lihtsustatud õppel õppijatele vastavaks ja võimetekohaseks.

Õppe- ja kasvatusetegevuses käsitletavat läbivad teemad koolis on järgmised:

- a) keskkonnateadlikkus - toetatakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks;
- b) teabekeskond - taotletakse õpilase kujunemist inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat infokeskkonda lähtudes infotehnoloogia arengust ja suhtlemisvõimalustest/vajadustest maailmaga ;
- c) kultuuri osa mõtte- ja käitumiskaadi kujundajana – taotletakse õpilase kujunemist inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumiskaadi kujundajana ja kultuuride muutumist ajaloo vältel, omab ettekujutust kultuuride mitmekesisusest ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.
- d) eluks ettevalmistus ja kutseõpe - aidatakse õpilasel kujuneda isiksuseks, kes tuleb toime muutuvast õpi-, elu ja töökeskkonnas (ettevõtete külastused, töövarjupäevad, tööpraktikad jne, mida saab teostada erinevate ainetundide raames).
- e) tervis, ohutus, turvalisus - toetatakse õpilase kasvamist vaimselt, emotsionaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt.

### **IV peatükk ÕPPE- ja kasvatuses rõhuasetused**

#### **§10 Õppe- ja kasvatuses rõhuasetused ja taotletavad pädevused lihtsustatud õppes**

##### **10.1. Õppe- ja kasvatuses rõhuasetused 1.-2. klassis**

10.1.1. Juhtivaks tunnetusprotsessiks on taju, mõtlemine kaemuslik-praktiline, tegevusega kaasnev kõne on vähene. Üld- ja aineõpetuse kombineeritud variant. Õppimine praktilise tegevuse ja didaktilise mängu kaudu. Õpilaste tegevust verbaliseerib valdavalt pedagoog.

10.1.2. Elementaarsete lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisoskuse omandamine.

10.1.3. Rõhuasetus on mina teadvustamisel (mina ise) ning MINA-MEIE suhetel: kontakt ja koostegvus täiskasvanuga (valikuline suhtlemine), klassikaaslastega, osalemine õpitud süžee mängudes ja dramatiseeringutes.

10.1.4. Vastavalt õpilaste individuaalsetele iseärasustele varieeritakse õppeülesandeid, materjali keerukust, abi osakaalu.

##### **10.2. Taotletavad pädevused 1.-2. klassis**

2. klassi lõpuks õpilane;

- 10.2.1. tunneb end oma pere liikmena, oma klassi ja kooli õpilasena;
- 10.2.2. eristab oma-võõrast-ühist;
- 10.2.3. hoiab korras oma koolitarbed ja välimuse, hoiab puhtust;
- 10.2.4. kuulab ja vastab küsimustele;
- 10.2.5. kontakteerub ühistegevuses teiste inimestega, palub abi ja osutab ise abi;
- 10.2.6. osaleb klassi ühistegevuses;
- 10.2.7. hindab käitumisakte õige/vale, meeldib/ei meeldi tasandil;
- 10.2.8. oskab looduses käituda, hinnata oma ja teiste käitumist looduses õige/vale põhimõttel;
- 10.2.9. täidab ülesanded koostegevuses, eeskuju, näidise ja omandatud oskuste piirides suulise korralduse järgi;
- 10.2.10. teab mõisteid ööpäev ja aastaajad;
- 10.2.11. leiab paberilehelt ja raamatu leheküljelt vajaliku teabe (suunamisel);
- 10.2.12. eristab objekte ja nende kujutisi kuju, suuruse ja värvuse järgi; tajub ruumisuhteid esemete ja kujutiste ning nende osade vahel;
- 10.2.13. võrdleb ja rühmitab esemeid ja kujutisi erinevate tajutavate tunnuste alusel;
- 10.2.14. viib kokku eseme või kujutluse ja keelelise väljendi, tunneb tuttavaid esemeid kirjelduse järgi;
- 10.2.15. väljendab ennast 3–4-sõnaliste lihtlausetega;
- 10.2.16. loeb jõukohast õpitud teksti lühikeste sõnade ja/või kõnetaktide kaupa;
- 10.2.17. arvutab 20 piires.

### **10.3. Õppe- ja kasvatus rõhuasetused 3.–5. klassis**

- 10.3.1. Juhtivaks tunnetusprotsessiks on mälu, hakkab kujunema sisekõne, areneb elementaarne verbaalne mõtlemine. Õpioskuste seisukohalt on oluline õppeülesannete teadvustamine, st oma tegevuse refleksioon.
- 10.3.2. Õppekavateraviku kujundamise aluseks on suhted MINA/MEIE/KODUKOHT (paikkond).
- 10.3.3. Lugemine, kirjutamine, arvutamine, orienteerumine tekstis ja tekstiloomes, vaatlus- ning võrdlusoskus jne. omandatakse tasemel, mis võimaldab neid hiljem kasutada ainealaste teadmiste ning tööoskuste omandamiseks.
- 10.3.4. Oluline on kujundada ja toetada õpilase rolli ning valmistada õpilasi ette uute õppeainete (sh tööõpetuse) õppimiseks alates 5. klassist.

### **10.4. Taotletavad pädevused 3.–5. klassis**

5. klassi lõpuks õpilane:

- 10.4.1. osaleb jõukohaselt ühistegevuses, abistab kaaslast;
- 10.4.2. alustab ja jätkab dialoogi;
- 10.4.3. käitub koolis ja avalikes kohtades viisakalt, tunneb ja järgib lihtsamaid kombeid;
- 10.4.4. kirjeldab oma käitumist konfliktsituatsioonis;
- 10.4.5. hoidub kaaslast kahjustavast käitumisest;
- 10.4.6. väljendab ennast arusaadavalt (sh lühitekstide abil);
- 10.4.7. mõistab omandisuhteid OMA – VÕÕRAS – ÜHINE-tasandil ja käitub vastavalt;
- 10.4.8. hoiab puhtust ja korda kodus ning koolis, hoidub loodust kahjustavast käitumisest;
- 10.4.9. täidab ülesandeid eeskuju, näidise ja õpitud oskuse piirides verbaalse korralduse (sh kirjaliku instruksiooni) järgi;
- 10.4.10. kasutab tuttavaid abivahendeid õpiülesannete täitmisel (sh lihtsaid skeeme ja sümboleid);
- 10.4.11. kirjeldab oma tegevust nii tegevuse ajal kui ka tagantjärele;
- 10.4.12. kasutab õpitud enesekontrollivõtteid (resultaadi kontroll, operatsioonaalne kontroll);
- 10.4.13. mõistab ruumi ja aja suhteid, väljendab neid kõnes;
- 10.4.14. vaatleb sihipäraselt, võrdleb ning rühmitab objekte ja nähtusi, kui rühmitusalus on antud;

- 10.4.15. eristab tuttavates situatsioonides ja oma tegevuses põhjust, tagajärge ja eesmärki;
- 10.4.16. loeb jõukohast õppeteksti ladusalt, tõlgendab õpitud teksti oma sõnadega, kujutab kirjeldatud objekte ja situatsioone ette;
- 10.4.17. vormistab oma õpiülesanded nõuetekohaselt.

### **10.5. Õppe ja kasvatus rõhuasetused 6.–7. klassis**

- 10.5.1. Juhtivaks tunnetusprotsessiks on mälu. Verbaalse mõtlemise areng võimaldab mõista lihtsamaid teooriaid, süstematiseerida praktilisi ja vaimseid kujutlusi.
- 10.5.2. P hitaotlus on elementaarse teoreetilise mõtteviisi ja t ooharjumuste kujundamine,
- 10.5.3.  ppekavateriviku kujundamise aluseks on MINA/MEIE/KODUKOHT-suhted EESTIGA.
- 10.5.4. Oluliselt tõuseb t o petuse osakaal, mis soodustab oma tegevuse struktuuri teadvustamist, praktiliste baasoskuste omandamist ja kestva t o harjumuste kujunemist.
- 10.5.5.  petaja olulisim ülesanne on õpilase rolli toetamine ning uute praktilise ja vaimse t o oskuste kujundamine. T ahelepanu vajab teemade ja t o võtete integreerimine eri õppeainetes.
- 10.5.6. Rollisuhtlemise teadvustamine.

### **10.6. Taotletavad pädevused 6.–7. klassis**

7. klassi lõpuks õpilane:

- 10.6.1. lahendab konflikte rahumeelselt;
- 10.6.2. täidab ühistegevuses erinevaid ülesandeid, käitub vastavalt rollile;
- 10.6.3. käitub viisakalt, tunneb kombeid;
- 10.6.4. tunneb tervisliku eluviisi põhitõdesid ja järgib neid;
- 10.6.5. hindab objektiivselt kaaslaste käitumist, saab aru iseloomude ja võimete erinevustest;
- 10.6.6. kirjeldab oma käitumist, hindab seda ja vajaduse korral korrigeerib;
- 10.6.7. mõistab t o vajalikkust;
- 10.6.8. kasutab õpioskusi ja tuttavaid abivahendeid;
- 10.6.9. oskab märgata oma  piraskusi, küsib raskuste puhul abi ja kasutab seda;
- 10.6.10. täidab õpitud erialal t o ülesandeid, kasutab juhendaja abi;
- 10.6.11. kirjeldab oma praktilist ja vaimset tegevust;
- 10.6.12. loeb teadlikult, võimetekohaselt, hangib informatsiooni oma teadmistele vastavast tekstist;
- 10.6.13. loeb lihtsat plaani, kaarti, tabelit;
- 10.6.14. teab inimtegevuse mõju loodusele, hoidub loodust kahjustamast;
- 10.6.15. valdab emakeele praktilist grammatikat, st mõistab ja kasutab süntaktilisi konstruktsioone nende tähendust arvestades.

### **10.7.  ppe ja kasvatus rõhuasetused 8.–9. klassis**

- 10.7.1. Juhtivaks tunnetusprotsessiks on mälu. Uute teadmiste omandamisel suureneb funktsionaalse lugemise osatähtsus, õpilased omandavad oskuse teha märkmeid ja neid kasutada, täita ülesandeid suuliste ja kirjalike juhendite järgi. Õpetuse p hitaotlus on õpilase sotsialiseerumine ühiskonnas: valmisolek eluks perekonnas, osalemiseks t oturul, jõukohaseks kutse- ja täiendusõppeks.  ppekavateriviku kujundamise aluseks on MINA/MEIE/EESTI-suhted MAAILMAGA.
- 10.7.2.  petaja ülesanne on toetada õpilaste sotsialiseerumist ja toimetulekuoskuste kujunemist (kodus, t oturul, ühiskonnas), soodustada teabe iseseisva hankimise ja kasutamise oskuse kujunemist, mõjutada v artushinnanguid.

### **10.8. Taotletavad pädevused 8.–9. klassis**

Põhikooli lõpuks õpilane:

- 10.8.1. suhtleb vastavalt olukorrale, arvestab partneriga;
- 10.8.2. esitab oma soove, selgitab oma seisukohti, osaleb arutelus ja arvestab teistega;
- 10.8.3. järgib  hiselu reegleid kodus, koolis ja väljaspool kooli;

- 10.8.4. lahendab lihtsamad eriolukorrad, astub vastu ebasoovitavatele ahvatlustele ning eetilisel või õiguslikult valedele ettepanekutele;
- 10.8.5. tunnetab end oma rahvuse liikmena ja Eesti kodanikuna;
- 10.8.6. hindab õigesti oma võimeid ning kujutab ette oma toimetulekut elus (sh tööturul);
- 10.8.7. teab nimetada oma peamisi kohustusi ja õigusi, lahendab konflikte seadusi ning moraalinorme arvestades;
- 10.8.8. arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi, peab kinni kokkulepetest (sh perekonnas), tunneb vastutust oma tegude eest;
- 10.8.9. loeb, kirjutab ja loob tekste iseseisvaks toimetulekuks vajalikul tasemel;
- 10.8.10. eristab vahendeid tarbekeemias ja füüsikas;
- 10.8.11. kasutab jõukohaseid teabevahendeid, teeb märkmeid (konspekterib), koostab tarbekirja;
- 10.8.12. täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas;
- 10.8.13. teab kutseõppe ja täiendusõppe võimalusi;
- 10.8.14. mõistab igapäevaelus ilmnevat inimese ja keskkonna seoseid;
- 10.8.15. mõistab ülesannete õige tõlgendamise ning enesekontrolli tähtsust, kasutab omandatud töövõtteid;
- 10.8.16. väärtustab praktilist tööd ja on omandanud valmisoleku kutseõppeks.

## **§ 11 Õppe- ja kasvatustegevuse rõhuasetused ning taotletavad pädevused toimetulekuõppes**

### **11.1. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused 1.-2. klassis**

11.1.1. Õpilaste juhtivaks tunnetusprotsessiks on taju, mille baasil areneb tegevusaktide äratundmine ning kaemuslik-praktiline mõtlemine. Tunnetustegevuse arendamiseks on vajalik tahtmatu tähelepanu väline suunamine, tajuprotsesside arendamine, mälu kujutluste aktiveerimine verbaalsete ja mitteverbaalsete signaalide abil, kaemuslik-praktiline mõtlemine, rühmitamine tajutavate tunnuste alusel, rühmade koostise muutmine.

11.1.1. Tunnetusprotsesside ja tegevuse eelduseks on motoorika areng: passiivsed liigutused, liigutuste sooritamine imiteerimise, näidise ja instruksiooni järgi, omandatud liigutusstereotüüpide rakendamine tegevuses eneseteenindamiseks.

11.1.2. Õpetuse põhitaotluseks on õppimiseks vajalike alusoskuste omandamine koostegevuse ja matkimise tasandil:

- 1) kontakt erisuguseid vahendeid kasutades;
- 2) adekvaatne reageerimine arusaadavatele korraldustele;
- 3) lülitumine praktilisse tegevusse, ümberlülitumine ühelt tegevuselt teisele;
- 4) oma välimuse ja õppevahendite korrashoid;
- 5) lause moodustamine, suhtlemine.

11.1.3. Rõhuasetus on oma mina teadvustamisel. MINA kui osaleja praktilises tegevuses ja suunatud esemelises mängus kontaktile ja koostegevusele täiskasvanuga (pedagoogiga).

### **11.2. Taotletavad pädevused 2. klassi lõpuks**

11.2.1. eristab objekte tajutava tunnuse või funktsiooni järgi;

11.2.2. tajub objektidevahelisi ruumisuhteid (all, peal, ees, taga, kõrval);

11.2.3. sooritab tegevusakte lihtsate lühikeste verbaalsete või alternatiivsete vahenditega esitatud korralduste alusel koostegevuses ja eeskuju järgi, sooritab omandatud tegevusakte iseseisvalt;

11.2.4. väljendab oma põhivajadusi ja soove lihtsate keeleliste või alternatiivsete vahenditega (sõnad, baaslausungid);

11.2.5. hindab tuttavaid tegevusakte ÕIGE – VALE põhimõttel;

- 11.2.6. oskab tuttavates situatsioonides märgata ohtlikke olukordi ja hoidub neist;
- 11.2.7. säilitab õppeülesannete täitmise ajal suunatult tähelepanu (kuni 3 min);
- 11.2.8. säilitab töömälus 2–3 objekti järjestuse;
- 11.2.9. lahendab abiga tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades arusaadavaid praktilisi ülesandeid nii tuttavates kui ka varieeruvates tingimustes;
- 11.2.10. rühmitab objekte ja nende kujutisi tajutavate tunnuste alusel;
- 11.2.11. orienteerub ööpäeva osades;
- 11.2.12. orienteerub 2–3 objekti vahelistes ruumisuhetes;
- 11.2.13. lahendab abivahendeid kasutades praktilisi ülesandeid tuttavates tingimustes

### **11.3. Õppe ja kasvatus rõhuasetused 3.-6. klassis**

- 11.3.1. Juhtivaks tunnetusprotsessiks on taju, suureneb m lukujutluste osakaal vaimses ja praktilises tegevuses. Areneb kaemuslik-praktiline mõtlemine l imunult kujundiliste elementidega.
- 11.3.2. P hitaotlus on kujundada baasoskuste harjumuslik sooritamine, arendamist vajab tegevusega kaasnev suhtlemine (tegevusele  rgitamine, protsessi suunamine, tulemuse sõnastamine), oma tegevuse suunatud elementaarne kommenteerimine.
- 11.3.3. Rõhuasetus on oma MINA teadvustamisel,  ppekavateraviku kujundamise aluseks on suhted MINA/MEIE .
- 11.3.4.  ppet os rakendatakse valdavalt  ld petuslikku t oviisi, kasutatakse praktilisi ja mängulisi tegevusi.  pilane hakkab oma tegevust elementaarselt kommenteerima, kasutades suunatult verbaalseid või alternatiivseid vahendeid.  petamine muutub ainekesksemaks.

### **11.4. Taotletavad pädevused 6. klassi lõpuks õpilane:**

- 11.4.1. eristab tuttavaid objekte ja sündmusi, eristab olulisi t upilisi tunnuseid juhuslikest tunnustest, tunneb ära sama objekti eri taustal ja eri asendis;
- 11.4.2. teadvustab objekti asukohta ruumis teiste objektide suhtes;
- 11.4.3. varieeruvates tingimustes sooritab tuttavaid ja jõukohaseid tegevusakte iseseisvalt;
- 11.4.4. oskab didaktilise vahendi või tuttava t riistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile;
- 11.4.5. tunneb ära ja kasutab õpitud märke või sümboleid, sh tähti ja numbreid; suudab luua seost objekt – pilt – keeleuiksus;
- 11.4.6. oskab astuda kontakti täiskasvanute ja kaaslastega;
- 11.4.7. väljendab arusaadavalt oma põhivajadusi ja soove ning küsib teistelt abi, kasutades keelelisi või alternatiivseid vahendeid;
- 11.4.8. teadvustab oma rolli ühistegevuses osalejana;
- 11.4.9. valib tuttavates situatsioonides käitumiseks sobivaid õpitud käitumismalle;
- 11.4.10. hindab tuttavaid tegevusakte põhimõttel ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI;
- 11.4.11. suudab tuttavates situatsioonides ohtu ette kujutada ning ohule adekvaatselt reageerida;
- 11.4.12. valib tegevusakti eesmärgist lähtuvalt sobivaid vahendeid;
- 11.4.13. säilitab õppeülesannete täitmise ajal tähelepanu (kuni 5 min);
- 11.4.14. täidab lühikesi ja arusaadavaid korraldusi harjumuspäraselt tegutsedes, kommenteerib suunatult tegevust (mida teeb?, mida?, millega?, kus?);
- 11.4.15. säilitab t om lus kuni 5 objekti järjestuse;
- 11.4.16. lahendab arusaadavaid praktilisi ülesandeid nii tuttavates kui ka varieeruvates tingimustes tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades;
- 11.4.17. orienteerub  op eva rütmiga seotud tegevustes, teab nädalapäevade ja aastaegade järjestust;

- 11.4.18. sooritab erisuunalisi liigutusi ja liigutuste stereotüüpset ahelat mälu kujutlustele toetudes, suudab koordineerida eri kehaosade mootorikat;
- 11.4.19. võrdleb suunatult oma töö resultaati näidisega;
- 11.4.20. sooritab eneseteeninduse toimingud vastavalt omandatud kogemusele.

## **11.5. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused 7.-9. klassis**

11.5.1. Tunnetustegevuses kasvab märgatavalt mälu roll ja kujuneb osaliselt kaemuslik-kujundiline mõtlemine, mis võimaldab ette kujutada tegevust tuttavas situatsioonis. Tähelepanu hoidmist soodustab harjumustele toetuv tegevus.

11.5.2. Põhitaotlus on võimalikult iseseisev toimetulek igapäevases elus ja õpitud tegevustes.

11.5.3. Õppetöös rakendatakse jätkuvalt üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse valdavalt praktilisi tegevusi, õpilast suunatakse oma tegevust kommenteerima verbaalselt ja/või alternatiivsete vahenditega.

11.5.4. Oluline on õpetada õpilast võimalikult iseseisvalt toime tulema. Kujundatakse lihtsa töö oskusi:

- 1) omandatud toimingute rakendamine ahelana, osaliselt muutuvates tingimustes;
- 2) toimingu suunatud planeerimine, teabe otsimine sõltuvalt ülesandest (pilt, plaan, lühitekst);
- 3) töövahendite ja materjali sobivuse hindamine;
- 4) kujutluse loomine tulemustest – osatoimingute ning vahendite valik ja järjestamine;
- 5) suunatud enesekontroll: osatoimingute/operatsioonide järjestus ja tulemused, toimingu tulemus (võrdlemine näidisega).

## **11.6. Taotletavad pädevused 9. klassi lõpuks**

õpilane:

11.6.1. tunneb kirjelduste järgi ära ja kujutab ette tuttavaid objekte ja sündmusi;

11.6.2. teadvustab objekti asukohta ruumis, arvestab kahte parameetrit (all paremal, taga peal jne);

11.6.3. sooritab ka varieeruvates tingimustes harjumuslikke tegevusakte iseseisvalt;

11.6.4. oskab didaktilise vahendi või tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile ja tegevuse eesmärgist lähtudes;

11.6.5. tunneb ära ja kasutab õpitud märke või sümboleid, sh tähti ja numbreid; suudab luua seost objekt – pilt – skeem – keeleüksus;

11.6.6. oskab suhelda tuttavas situatsioonis vastavalt rollile nii täiskasvanute kui ka kaaslastega;

11.6.7. väljendab oma vajadusi ja soove, arvestades etiketisuhtlemist ja tuttavaid käitumisreegleid, tal on kujunenud hoiak ja oskus teatada teabe puudulikkusest mõistmisest ja täiendava teabe vajadusest;

11.6.8. teadvustab oma rolli tegevuses;

11.6.9. oskab tuttavates situatsioonides valida sobivat käitumismalli, lähtudes motiividest TAHAN – ON VAJA – PEAB ja reeglitest TOHIB – EI TOHI;

11.6.10. hindab tajutavaid tegevusakte põhimõttel ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI;

11.6.11. suudab ette kujutada ohtlikke situatsioone, neid vältida ja ohule adekvaatselt reageerida;

11.6.12. suudab tegevusakti eesmärgist lähtuvalt valida, ise teha ja kasutada sobivaid vahendeid variatiivsetes tingimustes;

11.6.13. suudab jõukohaste õppe- ja tööülesannete täitmise ajal olukorrast sõltuvalt tähelepanu ümber lülitada ja säilitada;

- 11.6.14. täidab arusaadavaid korraldusi, seostab mitteverbaalset ja verbaalset teavet, ühendab ja kasutab tegevuses (planeerimine, sooritamine, enesekontroll) verbaalset ja visuaalset teavet, kommenteerib tegevust ja tulemust;
- 11.6.15. säilitab töömälus kuni 5 objekti järjestuse;
- 11.6.16. rakendab omandatud toiminguid ahelana (sh osaliselt muutuvates tingimustes);
- 11.6.17. valib (positiivne/negatiivne valik) või teeb ise vajalikke abivahendeid ning lahendab arusaadavaid praktilisi ülesandeid tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades (sh tuttavates ja ka varieeruvates tingimustes);
- 11.6.18. rühmitab objekte ja nende kujutisi tajutavate tunnuste alusel (sh rühmitamise objekte, nende hulka ja aluseid muutes);
- 11.6.19. suudab ligikaudu ette kujutada tuttava toimingu sooritamiseks kuluvat aega, orienteerub kellaajas vähemalt pooltunni täpsusega, seostab kalendrikuu ja aastaaja;
- 11.6.20. sooritab praktiliseks tööks vajalikke liigutusi ja suudab neid varieerida sõltuvalt tingimustest;
- 11.6.21. võrdleb oma töö resultaati näidisega.

## **V peatükk Õppekorraldus, tunnijaotusplaanid**

### **§ 12. Õpikeskkond**

12.1 Õpikeskkonnana mõistetakse õpilasi ümbritseva vaimse, sotsiaalse ja füüsilise keskkonna kooslust, milles õpilased arenevad ja õpivad. Õpikeskkond toetab õpilase arenemist iseseisvaks ja aktiivseks õppijaks, kannab õppekava alusväärtusi ja oma kooli vaimust ning säilitab ja arendab edasi paikkonna ja koolipere traditsioone.

12.2 Kool korraldab õppe, mis kaitseb ning edendab õpilaste vaimset ja füüsilist tervist. Õppekoormus vastab õpilase jõuvarudele.

12.3 Sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamisel:

12.3.1 osaleb kogu koolipere;

12.3.2 luuakse vastastikusel lugupidamisel ja üksteise seisukohtade arvestamisel põhinevad ning kokkuleppeid austavad suhted õpilaste, vanemate, õpetajate, kooli juhtkonna ning teiste õpetuse ja kasvatuses seotud osaliste vahel;

12.3.3 koheldakse kõiki õpilasi eelarvamusteta, õiglaselt ja võrdõiguslikult, austades nende eneseväärikust ning isikupära;

12.3.4 jagatakse asjakohaselt ja selgelt otsustusõigus ja vastutus;

12.3.5 märgatakse ja tunnustatakse kõigi õpilaste pingutusi ja õpiedu;

12.3.6 välditakse õpilastevahelist vägivalda ja kiusamist;

12.3.7 ollakse avatud vabale aramusvahetusele, sealhulgas kriitikale;

12.3.8 luuakse õhkkond, mis rajaneb inimeste usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel;

12.4 Füüsilist keskkonda kujundades jälgib kool, et:

12.4.1 kasutatavate rajatiste ja ruumide sisustus ning kujundus on õppe seisukohast otstarbekas;

12.4.2 õppes on võimalused kasutada internetiühendusega arvutit ja esitlustehnikat ning õpilastel on võimalus kasutada kooliraamatukogu;

12.4.3 kasutatavate rajatiste ja ruumide sisustus on turvaline ning vastab tervisekaitse- ja ohutusnõuetele;

12.4.4 ruumid, sisseseade ja õppevara on esteetilise väljanägemisega;

12.4.5 kasutatakse eakohast ning individuaalsele eripärale kohandatavat õppevara, sealhulgas nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppematerjale ja -vahendeid;

12.4.6 on olemas kehalise tegevuse ning tervislike eluviiside edendamise võimalused

nii koolitundides kui ka tunniväliselt.

### § 13 Õppekorraldus

13.1. Õppetöö toimub eesti keeles.

13.2. Õppetunni pikkus on 45 minutit. Õppetund vaheldub vahetunniga. Vahetunni pikkus on 10 minutit iga õppetunni kohta, söögivahetunni pikkus on 20 minutit. Tundide ja vahetundide ajad on märgitud kooli kodulehel.

13.3. Õpet võib korraldada ka väljaspool kooli ruume (sealhulgas kooliõues, looduses, muuseumides, keskkonnahariduskeskustes, ettevõtetes ja asutustes) ning virtuaalses õpikeskkonnas. Projekt-, õues- ja muuseumiõppeks ning ekskursioonideks ja õppekäikudeks vajalik aeg kavandatakse õpetaja töökavas.

13.4. Lihtsustatud õppekava läbimiseks on üldjuhul arvestatud üheksa aastat. Õpilastel on võimalik koolis jätkata õpinguid järgmistel tingimustel:

a) Pikendatud õpe (tunnijaotusplaanis PÕ) - lapsevanema poolt hiljemalt 9. klassi I poolaastal esitatud põhjendatud taotluse alusel võib õppenõukogu

otsusega pikendada toimetulekuõppel oleva õpilase õppeaega kahe õppeaasta võrra.

b) Lisaõpe (tunnijaotusplaanis LÕ) - kool pakub lisaõpet Põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava (lihtsustatud õpe, toimetuleku õpe ja hooldusõpe) järgi põhikooli lõpetanule, kes on saanud põhikooli lõputunnistuse samal aastal ja kes ei ole valmis õpinguid jätkama või tööturule suunduma. Lisaõppe kestus on üks õppeaasta (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus § 54).

### §14 Õppekorraldus ja tunnijaotusplaan lihtsustatud õppes

14.1. Lihtsustatud õpet korraldatakse õppeainete kaupa. Õppeaineid õpitakse kogu õppeaasta vältel.

14.2. Õppeained jagunevad kohustuslikeks ja valikõppeaineteks. Tööõppe ja valikainete sisu valitakse vastavalt kooli võimalustele ja lastevanemate ning õpilaste soovidele. Valikõppeainetele ja valitud tööõpetuse suunale koostab kool ainekavad. Tööõpe võib sisaldada tööpraktikat.

14.3. Võõrkeelena õpetatakse ühte keelt, mille valib kool, arvestades oma võimalusi ja õpilaste soove. Võõrkeele õpe algab 5. klassist.

14.4. Kehalise kasvatuse tunnid korraldatakse alates 4. klassist poistele ja tüdrukutele eraldi.

14.5. Õppeaasta koosneb neljast õppeveerandist ning haridus- ja teadusministri poolt määratud koolivaheaegadest.

14.6. Läbivad teemad on määratud kooli õppekavas

14.7. Tunnijaotusplaan lihtsustatud õppes

Õppeained/klassid	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	Lõ
eesti keel	7	9	8	8	7	6	6	6	6	
võõrkeel					2	2	2	2	2	
matemaatika	5	5	5	5	5	5	4	5	5	
loodusõpetus	1	1	2	2	2	4	4	4	4	
ajalugu						1	2	2	1	
inimeseõpetus	1	1	1	2	2	2	2	2	1	
muusikaõpetus	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
kunstiõpetus	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
kehaline kasvatus	2	3	3	2	2	2	2	2	2	
tööõpetus	2	2	2	2	4	4	4	5	7	
valikõppeained			2	2	2	2	2	2	2	
nädalakoormus	20	23	25	25	28	30	30	32	32	30



## §15 Õppekorraldus ja tunnijaotusplaan toimetulekuõppes

15.1. Toimetulekuõppel olevatele õpilastele koostatakse individuaalne õppekava, milles keskendutakse ainekavades märgitud tegevustele ja teemadele.

15.2. Õppeained jagunevad kohustuslikeks õppeaineteks ja valikõppeaineteks. Valikõppeainete ja valitud tööõppe suunale koostab kool ainekavad. Tööõppe ja valikainete sisu valitakse vastavalt kooli võimalustele ja lastevanemate ning õpilaste soovidele. Tööõppe sisaldab tööpraktikat.

15.3. Tunnijaotusplaan toimetulekuõppes

Õppeained	Õppetunde nädalas									PÕ	PÕ	LÕ
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.			
klass												
Elu- ja toimetulekuõpe	4	5	5	5	7	7	6	6	6			
Eesti keel	4	5	6	6	6	6	6	6	6			
Matemaatika	2	3	4	4	5	5	4	4	4			
Kunst ja käeline tegevus	5	5	5	5	5	2	2	2	2			
Muusikaõpetus	2	2	2	2	2	2	2	2	2			
Tööõpetus						5	5	7	7			
Kehaline kasvatus	2	2	2	2	2	2	2	2	2			
Rütmika	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
Valikõppeained							2	2	2			
Nädalakoormus	20	23	25	28	30	32	32	32	32	32	32	30

## §16 Lisaõpe

16.1. „Põhikooli ja gümnaasiumiseaduse“ § 54 alusel pakub Lahmuse Kool lisaõpet lihtsustatud riikliku õppekava järgi põhikooli lõpetanutele, mille eesmärk on pakkuda täiendavat ettevalmistust ja tuge sujuvaks jätkamiseks või üleminekuks tööturule.

16.2. Lisaõppe kestus on üks õppeaasta. Lisaõppes osalejale võimaldatakse juhendatud õpet 1050 õppetunni ulatuses, mille moodustab üldhariduslik õpe, kutsealane ettevalmistus ning sotsiaalsete ja enesekohaste oskuste rakendamine. Kutsealast ettevalmistust tehakse koostöös kutseõppeasutuse ja/või tööandjaga.

## §17 Lisaõpe lihtsustatud õppes

17.1. Aasta vältel toetatakse õpilase intellektuaalset, emotsionaalset, vaimset, füüsilist ning sotsiaalset arengut.

17.2. Lisaõpe pakub võimalust tunnetada hariduse ning väljaõppe tähtsust, arenevad õpilaste põhioskused, teadlikkus ja enesekindlus.

17.3. Õpilastele võimaldatakse saada kogemusi erinevatest töövaldkondadest, mis aitavad kaasa õigete otsuste tegemisele haridustee valikul. Õpilastel avaneb võimalus saada kogemus mitmel erineval erialal valikainetena.

17.4. Õppeained valib kool, võttes arvesse nii kooli võimalusi kui ka õpilaste ning lastevanemate vajadusi ja soove.

17.5. Valikainetena on õppekavas vastavalt õpilase võimetele võimalik valida:

- puutöö – ehitus-laudsepp;
- metsandus.
- kangakudumine;
- remonditööd

- e) kodundus;
- f) käsitöö;
- g) aiandus
- h) klaasi- ja savitöö
- i) sepatöö;

17.6. Õpingud toimuvad auditoorse töö, praktilise töö, praktika ja iseseisva töö vormis.

17.7. Praktika on õppekava raames õppijatele arvestavalt kohandatud töökeskkonnas ja individuaalsel juhendamisel kindlate õpieesmärkidega toimuv töös õppimine. Kool tagab, et kõigil õpilastel on võimalus sooritada kutsekoolis 3-4 nädala ulatuses õppepraktikat.

17.8. Õppeaasta lõpuks iga õpilane koostöös juhendajaga kirjutab ühel valitud erialal uurimustöö enda valmistatud toote valmimiskäigu, materjali, kasutamisevõimaluste jne. kohta. Uurimustöö lõpeb selle kaitsmisega.

17.9. Iga lõpetaja saab lisaks lõputunnistusele tööpassi, mis sisaldab omandatud töövõttes, teostatud tööd, töövahendite kasutamisoskuse.

17.10. Lisaõppe hindamise alus ühtib lihtsustatud õppekava hindamise korraldusega.

## **§18 Pikendatud õpe toimetulekuõppes**

18.1. Pikendatud õppe eesmärgiks on toimetulekuõpetuse tegevust jätkates toetada õpilase arengut, süvendada omandatud oskusi, tagada valmisolek sotsiaalseks toimetulekuks elus, valmistada neid põhjalikumalt ette kutseõppeks.

18.2. Pikendatud õppes pööratakse tähelepanu tööharjumuste kinnistamisele ja uute oskuste omandamisele.

18.3. Sobiv õpetusmeetod valitakse õpilasele individuaalse vaatlemise ja katsetamise tulemusena. Õpetus on individuaalne ja väikerühma toetav.

18.4. Pikendatud õppel pööratakse tähelepanu olemasolevate tööharjumuste kinnistamisele ja uute oskuste omandamisele. Õpetatavaid oskusi harjutatakse pidevalt praktilistes tegevustes.

18.5. Valikainetena on õppekavas vastavalt õpilase võimetele võimalik valida:

- a) kangakudumine;
- b) puhastusteenindus;
- c) kodundus;
- d) puutöö;
- e) käsitöö;
- f) aiandus
- g) klaasi- ja savitöö
- h) sepatöö;
- i) metsandus.

18.6. Õpetust teostatakse võimalikult palju õpilasele omases keskkonnas, talle tutvustatakse ühiskondlikke teenindusasutusi, võimalikku tulevast töökeskkonda.

18.7. Õppeülesannete raskusastet reguleeritakse õpioskuse omandamise etappe ja õppematerjali keerukust arvestades.

18.8. Teisel aastal võimaldatakse igale õpilasele teisel poolaastal üks praktikanädal kutseõppeasutuses.

18.9. Pikendatud õppe hindamise alus ühtib toimetuleku õppekava hindamise korraldusega. Õppijaid hinnatakse sõnaliselt, mis on õpilast motiveeriv ja tema enesehinnangut toetav.

## **§19 Lisaõpe toimetulekuõppes**

19.1. Lisaõppe peamine eesmärk õpilasele on sotsiaalsete oskuste suurendamine läbi õppekava ainete ja tegevuste, õpilase võimalikult sujuv üleminek põhikoolist kutseõppeasutusse, tööle või iseseisvasse ellu.

19.2. Lisaõppe praktiliseks väljundiks on eelkurseõpe põhikoolile järgneval õppetasandil (kutsekool).

19.3. Lisaõpe peab arendama järgnevaid pädevusi:

- a) valmidus teha elementaarseid otsuseid;
- b) oskab hinnata võimalikult adekvaatselt enda tugevusi ja oskusi;
- c) oskab teha koostööd ettevõtetes, kutseasutustes.

19.4. Lisaõppes õppijale kindlustab kool õppetöö-praktika ühe õppenädala jooksul Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskoolis.

19.5. Lisaõpe lõpeb praktilise töö valmistamisega ja suuliselt töö kaitsmisega.

19.6. Lisaõppe lõpetaja saab lisaks tunnistusele tööpassi, mis sisaldab

- a) omandatud töövõtted;
- b) teostatud tööd;
- c) töövahendite kasutamisoskuse

## **VI peatükk Hindamise korraldus**

### **§20 Hindamise alused**

20.1. Koolis järgitakse õpilase hindamisel „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses“ § 29 sätestatut ning juhendatakse „Põhikooli riiklikust õppekavast“ § 19 - § 23.

20.2. Õpilaste hindamise, järgmise klassi üleviimise, täiendavale õppetööle ning klassikursust kordama jätmise alused, tingimused ja kord (Haridus- ja teadusministri määrus nr 41, 16.11.2006).

20.3. Tasemetööde ning põhikooli ja gümnaasiumi lõpueksamite ettevalmistamise, koostamise, läbiviimise ja hindamise tingimused ja kord ning tasemetööde, ühtsete põhikooli lõpueksamite ja riigieksamite tulemuste analüüsimise tingimused ja kord (Haridus- ja teadusministri määrus nr 59, 20.09.2010).

20.4. Lahmuse Kooli õppekava.

20.5. Lahmuse Kooli kodukord.

### **§21 Hindamise eesmärk lihtsustatud õppes**

21.1. Hindamise eesmärk on:

- 1) toetada õpilase arengut;
- 2) anda tagasisidet õpilase õppe edukuse kohta;
- 3) innustada ja suunata õpilast sihikindlalt õppima;
- 4) suunata õpilase enesehinnangu kujunemist, suunata ja toetada õpilast edasise haridustee valikul;
- 5) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja individuaalse arengu toetamisel;
- 6) anda alus õpilase järgmise klassi üleviimiseks ning kooli lõpetamise otsuse tegemiseks.

### **§22 Hindamise eesmärk toimetulekuõppes**

22.1. Õpilasel peab olema võimalus saada jõukohases töös võimetekohase osalemise ning töö tulemuse kohta konkreetne positiivne hinnang.

22.2. Teadmiste ja oskuste hindamise eesmärgiks on:

- 1) motiveerida õpilasi õpiülesandeid sooritama ja märkama oma tulemuse vastavust näidisele;

- 2) mõjutada õpilase võimalikult adekvaatse enesehinnangu kujunemist;
- 3) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja potentsiaalse arengu toetamisel;
- 4) anda õpilasele, õpetajale, kooli juhtkonnale, lapsevanemale (eestkostjale, hooldajale) teavet õpilase arengudünaamikast.

### **§23 Teadmiste ja oskuste hindamine lihtsustatud õppes**

23.1. Õpilase ainealaseid teadmisi ja oskusi võrreldakse õpilase õppe aluseks olevas ainekavas toodud oodatavate õpitulemustega ja tema õppele püstitatud eesmärkidega. Ainealaseid teadmisi ja oskusi hinnatakse õppe käigus (jooksvad hinded) ja õppeteema lõppedes (kontrollivate tööde hinded).

23.2. Hindamisel kasutatakse viie palli süsteemi:

Hinne „5” ehk „väga hea” Õpitulemus on täiel määral õppekava nõuetele vastav.

Hinne „4” ehk „hea” Õpitulemus on üldiselt õppekava nõuetele vastav, kuid pole täielik või esineb väiksemaid eksimusi.

Hinne „3” ehk „rahuldav” Õpitulemus on üldiselt õppekava nõuetele vastav, kuid esineb puudusi ja vigu.

Hinne „2” ehk „puudulik” Õpitulemus on osaliselt õppekava nõuetele vastav, esineb olulisi puudusi ja vigu.

Hinne „1” ehk „nõrk” Õpitulemus ei vasta õppekava nõuetele.

### **§24 Kokkuvõtavad hinded ja järgmisse klassi üleviimine**

24.1. Kokkuvõtete hindamine on hinnete koondamine veerandihinneteks ning veerandihinnete koondamine aastahinneteks. Koondhinded esitatakse II – IX klassini viie palli süsteemis.

24.2. I klassis kasutatakse kokkuvõtva hindamisena neli korda õppeaastas toimuvat kirjeldavate sõnaliste kokkuvõtivate hinnangute andmist, millel ei ole numbrilist ekvivalenti. Kokkuvõtvas hinnangus peab selgelt kajastuma, kuivõrd taotletud õpitulemused on saavutatud.

24.3. Õppenõukogu põhjendatud otsusega võib jätta klassikursust kordama õpilase, kellel on põhjendamata puudumiste tõttu kolmes või enamal õppeaastas aastahinne „puudulik“ või jäänud puudumiste tõttu hindamata.

### **§ 25. Käitumise ja hoolsuse hindamine**

25.1 Käitumise hindamise aluseks on kooli kodukorra täitmine ning üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnormide järgimine koolis.

25.2 Kool annab õpilasele ja vanemale kirjalikku tagasisidet õpilase käitumise ja hoolsuse kohta iga õppeveerandi lõpus õpilase klassitunnistuse või hinnangulehe kaudu.

25.3 Käitumise hindamine:

„**Eeskujulik**” Õpilasele on üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnormide ja kooli kodukorra järgimine harjumuspärane igas olukorras.

„**Hea**” Õpilane järgib enamasti üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning kooli kodukorra nõudeid.

„**Rahuldav**” Õpilane järgib üldiselt üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme, kuid on esinenud eksimusi, mistõttu vajab pedagoogide ja lastevanemate tähelepanu ja suunamist.

„**Mitterahuldav**” Õpilane eirab pidevalt kooli kodukorra nõudeid ega järgi üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme, ei allu õpetajate nõudmistele. Õpilane puudub korduvalt põhjuseta või on sooritanud õigusvastase teo või on käitunud ebakõlbeliselt.

25.4 Õpilase käitumist hindab klassijuhataja koostöös aineõpetajate ja kasvatajatega igal õppeveerandil.

25.5 Käitumishinne märgitakse klassipäevikusse, tunnistusele või hinnangulehele, õpilasraamatusse ja põhikooli lõputunnistusele.

25.6 Hoolsuse hindamise aluseks on õpilase suhtumine õppeülesannetesse, kohusetundlikkus, töökus ja järjekindlus õppeülesannete täitmisel.

25.7 Hoolsuse hindamine:

„**Eeskujulik**” Õpilane suhtub õppeülesannetesse alati kohusetundlikult, õpib kõiki aineid võimetekohaselt, on õppeülesannete täitmisel püüdlük, hoolas ja iseseisev, ilmutab omaalgatust ja viib alustatud töö lõpuni.

„**Hea**” Õpilane suhtub õppeülesannetesse kohusetundlikult, on iseseisev ja hoolikas ning õpib võimetekohaselt.

„**Rahuldav**” Õpilane täidab üldiselt oma õppeülesandeid, kui ei ole piisavalt järjekindel ega õpi kõiki aineid oma tegelike võimete ja arengutaseme kohaselt.

„**Mitterahuldav**” Õpilane ei õpi võimetekohaselt, suhtub õppeülesannetesse lohakalt ja vastutustundetult, ei täida tundides õpetajate nõudmisi, jätab sageli täitmata oma kodused õppeülesanded.

25.8 Õpilase hoolsust hindab klassijuhataja koostöös aineõpetajatega igal veerandil.

25.9 Hoolsuse hinne märgitakse klassipäevikusse, tunnistusele või hinnangulehele ja õpilasraamatusse.

25.10 Hooldusõppes käitumist ja hoolsust ei hinnata.

## §26 Põhikooli lõpetamine

26.1. Lihtsustatud õppes väljastatakse õppenõukogu otsuse alusel põhikooli lõputunnistus õpilasele, kelle viimased aastahinded kõikides õppeainetes on vähemalt „rahuldavad“ ning kes on sooritanud eesti keele ja matemaatika koolieksami ning kooli poolt kohustuslike õppeainete hulgast valitud õppeaine koolieksami. Kooli valitud eksami õppeaine ja vormi määrab kooli direktor ning teeb selle põhikooliõpetajale ja tema seaduslikule esindajale teatavaks hiljemalt jooksva õppeaasta 1. veebruariks.

## §27 Hindamine toimetulekuõppes

27.1. Õpilasel peab olema võimalus saada jõukohases töös võimetekohase osalemise ning töö tulemuse kohta konkreetne positiivne hinnang.

27.2. Teadmiste ja oskuste hindamise eesmärgiks on:

- 1) motiveerida õpilasi õpiülesandeid sooritama ja märkama oma tulemuse vastavust näidisele;
- 2) mõjutada õpilase võimalikult adekvaatse enesehinnangu kujunemist;
- 3) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja potentsiaalse arengu toetamisel;
- 4) anda õpilasele, õpetajale, kooli juhtkonnale, lapsevanemale (eestkostjale, hooldajale) teavet õpilase arengudünaamikast.

27.3. Hindamine toimetulekuõppes toimub õpilasele koostatud individuaalse õppekava nõuete alusel. Õpieesmärkide saavutamise taset hinnatakse sõnaliste hinnangutega.

27.4. Õpitulemusi hindab klassi- ja aineõpetaja. Hindamine jaguneb jooksvaks ja kokkuvõtvaiks hindamiseks.

27.5. Jooksva hindamisel teeb õpetaja lapse arengu kohta tähelepanekuid, et oleks võimalik õpilase arengut iseloomustada ning vajadusel õppekava korrigeerida.

27.6. Hindamine on sõnaline ning kajastub õpilaspäevikus ja/või kirjalikel töödel. Jooksev hindamine on aluseks kokkuvõtvaiks hindamisele 4 korda aastas iga veerandi lõpus.

27.7. Õpilase arengut hinnatakse:

hinnangutega „tuleb toime“(TT),

„tuleb toime abiga“(TTA)

„ei tule toime“.

Hinnang „ei tule toime” viitab vajadusele muuta individuaalset õppekava ning seda ei kasutata kokkuvõtval hindamisel.

27.8. Nõuded õpilase käitumisele esitatakse põhikooli kodukorras. Lapsevanemal või eestkostjal on õigus saada teavet oma lapse hinnangute kohta õpetajatelt, kasvatajatelt kogu õppeaasta vältel.

27.9. Üldreeglina toimetuleku riikliku õppekava järgi õppivaid õpilasi klassikursust kordama ei jäeta. Erandina võib õppenõukogu otsusel koolikohustuse mittetäitmisel jätta klassikursust kordama õpilase, kes on puudunud koolist rohkem kui 50% õppetööst.

## **VII peatükk Individuaalne õppekava**

### **§28 Individuaalne õppekava (IÕK)**

28.1. Individuaalne õppekava (IÕK) on kirjalik dokument, mis õpilase arengutasemest lähtudes määrab kindlaks õppe individuaalsed eesmärgid üheks õppeaastaks.

28.2. IÕK koostamisel lähtutakse õpilase oskustest, arvestatakse õpilase arengutaset, individuaalseid vajadusi ja huve. Eesmärkide püstitamisel lähtutakse vastava klassi õppe rõhuasetustest ja määratletud pädevustest. IÕK koostamisel osalevad kõik õpilasega tegelevad pedagoogid. IÕK koostamise eest vastutab klassijuhataja ja selle kinnitab kooli direktor.

28.3. IÕK koosneb üldosast, mis fikseerib õpilase üldised pädevused ja potentsiaalid ning kõik õpilasega tegelevad aineõpetajad, kasvatajad, spetsialistid.

28.4. IÕK sisaldab:

- 1) üldised andmed õpilase kohta, tervislik seisund;
- 2) tugisüsteemid;
- 3) eesmärgid (lühi- ja pikaajalised);
- 4) erisused õppekorralduses (õppesisu, õpitulemused);
- 5) vajadusel individuaalse õppekava korrigeerimine õppeaasta jooksul;
- 6) kokkuvõttev hinnang õppeaasta lõpus, õpioskused.

28.5. IÕK rakendamise etapid:

- a) IÕK üldosa koostatakse ja kinnitatakse jooksva õppeaasta 1. oktoobriks. Uuel õpilasel jooksva õppeveerandi jooksul;
- b) õppeaasta lõpus teeb klassijuhataja kokkuvõtva hinnangu.

## **VIII peatükk Õpilaste ja lastevanemate teavitamine ja nõustamise korraldus**

### **§ 29. Õpilaste ja lastevanemate teavitamine ja nõustamise korraldus**

29.1 Kool tagab õpilasele ning vanematele teabe kättesaadavuse õppe ja kasvatus korralduse kohta ning juhendamise ja nõustamise õppetööd käsitlevates küsimustes. Peamised õppeteemad, vajalikud õppevahendid, hindamise korraldus ja planeeritavad üritused tehakse õpilasele ja tema vanemale teatavaks õppeveerandi algul. Infot edastatakse lastevanematele õpilaspäeviku, klassijuhataja, kasvataja ja kooli kodulehe kaudu. Kõigile õpilastele tagatakse vähemalt psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenus. Koolis on võimalik saada ka logopeedi ja füsioterapeudi teenust.

29.2 Õpilase arengu toetamiseks korraldatakse temaga vähemalt üks kord õppeaasta

jooksul arenguestlus, mille põhjal lepitakse kokku edasises õppes ja arengu eesmärkides. Arenguestlustes osalevad õpilane, klassijuhataja ja vanem (hooldaja). Arenguestlust viiakse läbi vastavalt kooli direktori poolt kehtestatud arenguestluste korraldamise tingimusele ja korrale.

29.3 Lapsevanemal on võimalus saada teavet ja nõustamist oma lapse kohta igal nädalal.

29.4 Kool korraldab õpilaste ja vanemate teavitamist edasiõppimisvõimalustest.

29.5 Kooli ja vanemate koostöö koordineerimiseks kutsub direktor kokku vanemate üldkoosoleku arvestusega, et kõigile vanematele antakse vähemalt üks kord aastas võimalus osaleda vanemate koosolekul.

## IX peatükk Karjääriteenuste korraldus

### § 30. Karjääriteenuste korraldus

Koolis toimuva karjääriteenuste korralduse eesmärk on aidata õpilastel arendada teadlikkust iseendast, omandada teadmisi töömaailmast, elukutsetest ja õppimisvõimalustest ning kujundada hoiakuid ja toimetulekuoskusi, mis soodustavad kaasaegsesse töömaailma sisenemist, karjääriotsuste tegemist ning eneseteostust.

30.1 Lahmuse Koolis tegeletakse karjääriplaneerimisalase tööga kogu õpilase kooliaja jooksul. Karjääriplaneerimise suunamisega tegelevad kõik aineõpetajad, klassijuhatajad, tugisüsteemide liikmed, koolijuht ja lapsevanemad.

30.2 Karjääriplaneerimisalane õpe realiseerub:

- a) õppekeskkonna korralduses;
- b) üld- ja valdkonnapädevuste ning läbivate teemade kujundamisel igapäevases õppe- ja kasvatustegevuses;
- c) karjääriplaneerimisalastes nõustamis- ja infotundides.

30.3 Õppe- ja kasvatustegevuses suunatakse õpilast:

- 1) teadvustama oma huve, võimeid ja oskusi, mis aitavad kaasa adekvaatse enesehinnangu kujunemisele ning kutseplaanide konkreetsemaks muutumisele;
- 2) arendama oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö- ja otsustamisoskusi ning teabega ümberkäimise oskusi;
- 3) arendama oskust seada endale eesmärke ning tegutseda neid süsteemselt ellu viies;
- 4) kujundama valmisolekut teha kutseotsuseid ning tundma haridus- ja koolitusvõimalusi;
- 5) tutvuma erinevate ametite ja elukutsetega, nende arenguga minevikus ja tulevikus, tundma õppima töösuhteid reguleerivaid õigusakte ning kodukoha majanduskeskkonda.

30.4 Karjääriplaneerimise üldteemad on järgmised:

#### 1. Enesetundmine –

Õpilased kujundavad adekvaatse ja stabiilse enesehinnangu, mis on aluseks oma elutee otstarbekale planeerimisele ja valikute tegemisele. Arenevad suhtlemis- ja koostööoskused, mis aitavad õpilastel paremini hakkama saada erinevates õpingu- ja tööturutsituatsioonides ning teistega koostööd tehes.

#### 2. Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmine –

õpilased saavad teadmisi tööturust.

#### 3. Planeerimine ja otsustamine –

õpilased õpivad koondama ja süstematiseerima informatsiooni iseendast, töömaailma võimalustest, nõudmistest ja õppimisvõimalustest ning seostavad seda oma tuleviku plaanidega. Õpilased õpivad kasutama erinevaid karjääriinfoallikaid. Õpilased koostavad isikliku tegevuskava oma karjääriplaanide teostamiseks.

30.5 Karjääriplaneerimistöö alased tegevused ainetundides on järgmised:

- 1) õpilaste silmaringi arendamine;
- 2) positiivse mõtlemisoskuse arendamine;
- 3) otsustus- ja vastutusvõime arendamine;
- 4) meeskonnatööoskuste arendamine;
- 5) õpilase individuaalsuse arvestamine õpetamisel;
- 6) planeerimise (aja, tegevuse) õpetamine;
- 7) õppekäigud.

30.6 Õppe- ja kasvatustöö raames korraldab klassijuhataja:

- 1) erinevaid nõustamis- ja infotunde õpilastele;
- 2) koostöös huvijuhiga erinevaid õppeasutuste infotunde ning õppekäike õppeasutustesse ja ettevõtetesse.

## **X peatükk Õpetaja töökava koostamise põhimõtted**

### **§ 31. Õpetaja töökava koostamise põhimõtted põhikoolis**

31.1. Õpetaja töökava on dokument, mille alusel toimub õppe- ja kasvatustöö õppetunnis.

31.2. Töökava koostamine ja arendamine kuulub õpetaja pädevusse. Iga õpetaja koostab töökavad igaks õppeveerandiks / poolaastaks iga aine ja klassi kohta, kus ta tunde annab. Õpetaja töökavas täpsustatakse kooli õppekava üldosas ja ainekavas esitatut, arvestades konkreetseid õpilasi, õpetajatevahelist koostööd ning õppeaasta üldist tegevuskava.

31.3. Õpetaja töökava koosneb järgmistest osadest :

- 1) üldandmed (õppeaine nimetus, õpetaja nimi, klass, õppeaasta);
- 2) õppeaasta üldeesmärgid (so valik õppekava üldpädevustest);
- 3) läbivad teemad, integratsioon teiste õppeainetega;
- 4) teema (lähtuvalt ainekavast);
- 5) kasutatav õppevara;
- 6) oodatavad õpitulemused.

31.4. Õpetaja töökava on õpetaja põhitöövahend, mis võib õppetöö käigus täieneda ja muutuda.

Tehtud täiendusi ja muudatusi arvestatakse järgmise õppeveerandi töökava koostamisel.

31.5. Õpetaja paneb töökava üles kooli arvutisse hiljemalt iga õppeveerandi teiseks tööpäevaks.

## **XI peatükk Õppekava uuendamise ja täiendamise kord**

### **§32 Õppekava uuendamise ja täiendamise kord**

32.1. Kooli õppekava kinnitab direktor. Muudatused kooli õppekavas esitatakse enne kehtestamist arvamuse avaldamiseks kooli hoolekogule ja õppenõukogule. Muudatused õppekavasse viiakse sisse iga õppeaasta alguseks.



# AINEKAVAD

## Lisa 1. Ainekavad lihtsustatud õppes

### Eesti keel

Ainekava saab alla laadida Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehelt aadressil <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=11374>

### Inimeseõpetus

Ainekava saab alla laadida Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehelt aadressil <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=11375>

### Kunstiõpetus

Ainekava saab alla laadida Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehelt aadressil <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=11218>

### Matemaatika

Ainekava saab alla laadida Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehelt aadressil <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=11219>

### Loodusõpetus

Ainekava saab alla laadida Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehelt aadressil <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=11393>

### Ajalugu

Ainekava saab alla laadida Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehelt aadressil <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=11903>

### Muusikaõpetus

Ainekava saab alla laadida Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehelt aadressil <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=11904>

## Inglise keel

### Rõhuasetused 5. klassis

- 1) õpilane saab elementaarsed teadmised võõrkeele eripärast;
- 2) omandab võõrkeele häälduse, intonatsiooni ja rütmi;
- 4) arendatakse kuulamisoskust,
- 5) kujundatakse arusaamine hääldus- ja kirja pildi erinevuste alustest
- 6) omandab elementaarsed keeleüksused ja kasutab neid kõnes.

### 5. klass

Õppesisu	Õpitulemused
<p><b>Kõnearendus- ja lugemisteemad</b></p> <p>MINA: nimi, vanus, välimus, kehaosad, riietus, lemmiktegevused. PEREKOND JA KODU: pereliikmed, sugulased, aadress, maja, korter, aed, õu. SÕBRAD: nimi, vanus, elukoht, välimus, ühised tegevused. KOOL, KLASS.</p> <p><b>TERVITAMINE, HÜVASTIJÄTMINE, TUTVUSTAMINE, PALUMINE, TÄNAMINE</b></p> <p><b>Keeleteadmised</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1) nimisõna: ainsus ja mitmus, reeglipärane mitmus;</li><li>2) artikkel: umbmäärane ja määrav artikkel, artikli puudumine;</li><li>3) omadussõna: omadussõna ühildumine nimisõnaga, võrdlusastmed;</li><li>4) arvsõna: põhiarvsõnad, kellaeg, kuupäev, aasta;</li><li>5) asesõna: isikulised ja omastavad asesõnad</li><li>6) tegusõna: põhitegusõna ja abitegusõna (<i>be, have, do</i>), modaaltegusõna <i>can</i>;</li><li>7) tegusõna vormistik: lihtolevik, kestev olevik, tarind <i>to+infonotive</i>;</li><li>8) määrsõna: sagedusmäärsõnad <i>always, never, sometimes, often</i>; järjestavad määrsõnad <i>after, before</i>;</li><li>9) sidesõna: <i>and, but, or</i>;</li><li>10) eessõna: enamkasutatavad eessõnad (<i>in, on, at, in front of, behind, with, under, to, up, down, from, after, before, next to</i>);</li><li>11) lauseõpetus: lihtlauseid, sõnajärg jaatavas, eitavas ja küsivas lauses, lühivastused;</li><li>12) tähestik: nimetused ja häälimine;</li></ol>	<p><b>Kuulamisel</b> klassi lõpetaja:</p> <ol style="list-style-type: none"><li>1) Saab aru selgelt hääldatud fraasidest, lausetest ja tuttava situatsiooniga seotud lühikestest dialoogidest.</li><li>2) Mõistab selgelt ja aeglaselt antud juhiseid ning pöördumisi.</li></ol> <p><b>Lugemisel</b> klassi lõpetaja:</p> <ol style="list-style-type: none"><li>1) Loeb lühikesi lihtsaid tekste.</li><li>2) Oskab lugeda lühiteateid nt.tahvlilt</li><li>3) Saab aru lihtsatest kirjalikest tööjuhistest.</li><li>4) Tekstist arusaamiseks oskab kasutada õpiku sõnastikku.</li></ol> <p><b>Rääkimisel</b> oskab klassi lõpetaja:</p> <ol style="list-style-type: none"><li>1) Oskab lühidalt tutvustada iseennast ja oma ümbrust.</li><li>2) Oskab tervitada, hüvasti jätta, nimetada oma kodukohta</li></ol> <p><b>Kirjutamisel</b> klassi lõpetaja:</p> <ol style="list-style-type: none"><li>1) Oskab täita lihtsat küsimustikku.</li><li>2) Tunneb õpitud sõnavara õigekirja.</li><li>3) Kasutab lause alguses suurtähte ja lause lõpus õiget kirjavahemärki.</li></ol>

## 6.-7. Klass

### Rõhuasetused 6.-7. Klassis

1. Kujundada kõnelemissoov ja suhtlemisjulgus
2. Arendatakse õpitud sõnade hääldus- ja kirjaipildi kokkusobitamist;
3. Õpilane õpib moodustama grammatiliselt õigeid lauseid õpitud sõnavara ja keeleteadmiste piires;
4. Lugesoskuse kujundamine

6. -7. klass	Õpitulemused 6. klassis	Õpitulemused 7. klassis
<p>Kõnearendus- ja lugemisteemad</p> <p>1. MINA: välimus, riietus, lemmiktegevused.</p> <p>2. PEREKOND JA KODU: pereliikmed, sugulased, hobid.</p> <p>4. KESKKOND, KODUKOHT, EESTI: aastaajad ja ilm; loomad, linnud, taimed; Eesti asukoht, keel, pealinn, sümbolid;</p> <p>IGAPÄEVASED TEGEVUSED: söögikorrad, liiklus ja liiklusvahendid, tee küsimine ja juhatamine.</p> <p>6. ÕPPIMINE JA TÖÖ: koolipäev, sõbrad, õpetajad, õppeained, õpioskused, kooliruumid, õppevahendid, koolivaheajad, ametid. Kool mõisas.</p> <p>Signaalsõnad: (põhi- ja järgarvud, nädalapäevad, kellaajad, aastaajad, värvid)</p> <p><b>Keeleteadmised</b></p> <p>1) nimisõna: ainsus ja mitmus, ainsuslikud ja mitmuslikud sõnad, erandlik mitmus, aluse ja öeldise ühildumine, omastav käänne;</p> <p>2) artikkel: umbmäärane ja määrav artikkel, artikli puudumine</p> <p>3) omadussõna: võrdlusastmed,</p> <p>4) arvsõnad ja mõõtühikud: põhi- ja järgarvud, pool ja veerand, kellaeg, kuupäev, aasta, pikkus, kaal, kaugus;</p> <p>6) tegusõna: põhitegusõna ja abitegusõna ( <i>be, have, do</i> ), modaaltegusõna ( <i>can</i> ), enamkasutatavad reeglipärased ja ebareeglipärased tegusõnad;</p> <p>7) tegusõna vormistik: üldajad ( <i>Present Simple, Past Simple</i> ), kestvad ajad ( <i>Present Progressive</i> ), käskiv kõneviis, <i>tarindid to + infinitive, want to + verb</i>;</p> <p>8) määrsõna: sagedusmäärsõnad <i>always, usually, sometimes, never, once, twice, three times</i>; järjestavad määrsõnad <i>first, next, then, before, after</i>; määrsõnad liitega- <i>ly</i> ( <i>suddenly</i> ;</p>	<p><b>Õpitulemused 6. klassis</b></p> <p><b>Kuulamisel</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1) Mõistab lihtsaid vestlusi ning lühikeste jutustuste, teadete ja sõnumite sisu, kui need on talle tuttavatel teemal, seotud igapäevaste tegevustega ning esitatud aeglaselt ja selgelt.</li><li>2) Saab aru jõukohasest tekstist</li></ol> <p><b>Lugemisel</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1) Saab aru lühikesest tööjuhendist</li><li>2) leiab tekstis sisalduvat infot ja saab aru teksti sisust.</li><li>3) Tekstist arusaamiseks oskab kasutada koolisõnastikku.</li></ol> <p><b>Kõnelemisel</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1) Oskab lühidalt kirjeldada lähiümbrust, igapäevaseid toiminguid ja inimesi.</li><li>2) Oskab ütelda oma aadressi, tutvustada ennast ja oma sõpra</li><li>3) Oskab väljendada kellaega täistundides</li><li>4) Oskab ütelda telefoninumbrit</li></ol> <p><b>Kirjutamisel</b> klassi lõpetaja:</p> <ol style="list-style-type: none"><li>1) Kirjutab lihtsaid teateid igapäevaeluga seotud tegevustest (nt postkaart, kutse); koostab lühi-sõnumeid.</li><li>2) Oskab abiga täita lünkharjutust</li><li>3) Oskab juhendamisel lõpetada lauseid ja fraase</li></ol>	<p><b>Õpitulemused 7. klassis</b></p> <p><b>Kuulamisel</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1. Saab aru tunnis kasutatavatest tööjuhenditest, pöördumistest</li><li>2. Mõistab lihtsaid vestlusi ning lühikeste jutustuste, teadete ja sõnumite sisu, kui need on talle tuttavatel teemal ja seotud igapäevaste tegevustega.</li></ol> <p><b>Lugemisel</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1. Oskab lugeda üldkasutatava sõnavaraga lühikesi tavatekste ja saab aru sisust,</li><li>2. Saab aru kirjalikest tööjuhenditest</li><li>3. Tekstist arusaamiseks oskab kasutada koolisõnastikku.</li></ol> <p><b>Kõnelemisel</b></p> <p>Oskab lühidalt kirjeldada lähiümbrust, igapäevaseid toiminguid ja inimesi.</p> <ol style="list-style-type: none"><li>5) Oskab vastata küsimustele õpitud temaatika piires</li><li>6) Suudab alustada ja lõpetada lühivestlust, kuid ei suuda seda juhtida.</li><li>7) Oskab kasutada õpitud keelendeid igapäevastes olukordades: tutvustamine, vabandamine, küsimine</li><li>8) Väljendada vanust, aega, omadusi</li></ol> <p><b>Kirjutamisel</b> klassi lõpetaja:</p> <ol style="list-style-type: none"><li>4) Oskab kirjutada lihtsaid teateid igapäevaeluga seotud tegevustest (nt postkaart, kutse); koostab lühi-sõnumeid.</li><li>5) Oskab õigesti täita lünkharjutust</li><li>6) Oskab näidise järgi koostada lühikesi</li></ol>

<p>10) eessõna: enamkasutatavad eessõnad (<i>in, on, in front of, behind, with, over, under, to, by, down, from, past, after, before, next to</i>),</p> <p>11) lauseõpetus: lihtlauseid, sõnajärg jaatavas, eitavas ja küsivas lauses; lühivastused</p> <p>12) tähestik: sõnade häälimine</p> <p>13) õigekiri: suur ja väike täht, nimisõna mitmuse lõpud, omadussõna võrdlusastmed, verbi vormid;</p> <p>14) kirjavahemärgid: punkt, küsimärk, hüüumärk, ülakoma.</p>		<p>tekste, abivahendina kasutab õpiku- või koolisõnastikku.</p>
--	--	---

### **Rõhuasetused 8.-9. Klassis**

1. Põhiülesandeks on õpilaste kõnekeeles arendamine, ergutada kõnelemissoovi eluliselt vajalikes situatsioonides
2. Omandada ja kinnistada teadmisi ja oskusi, mis aitavad toime tulla iseseisvas elus

<b>8. -9. klass</b>	<b>Õpitulemused 8. klassis</b>	<b>Õpitulemused 9. klassis</b>
<p><b>Kõnearendus- ja lugemisteemad :</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. MINU ERIPÄRA (välimus, iseloom, huvid)</li> <li>2. PEREKOND JA KODU: linn, küla, aadress, maja, korter, aed, õu.</li> <li>3. KOOL ja klass (õppeained, kooliruumid, koolitee Harrastused ja vaba aeg)</li> <li>4. KESKKOND, KODUKOHT, EESTI: aastaajad ja ilm; loomad, linnud, taimed; Eesti asukoht, keel, pealinn, sümbolid;</li> <li>5. ÕPITAVAT VÕÕRKEELT KÕNELEVAD rahvad: asukoht, pealinn, sümbolid, raha.</li> </ol> <p>IGAPÄEVASED TEGEVUSED: söögikorrad, liiklus ja liiklusvahendid, tee küsimine ja juhatamine.</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>5. MINA JA ;MINU ARVAMUS</li> <li>6. ORIENTEERUMINE INFOS (TV, internet)</li> <li>7. TARBEKIRI (ankeetide täitmine)</li> </ol> <p><b>Keeleteadmised</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) nimisõna: ainsus ja mitmus, ainsuslikud ja mitmuslikud sõnad, erandlik mitmus, aluse ja öeldise ühildumine, omastav käänne;</li> </ol>	<p><b>Kuulamisel</b></p> <p>Suudab kirjelduse järgi pilte ära tunda</p> <p>Saab aru lihtsamast informatsioonist</p> <p>Saab aru lihtsast tekstist, mõistab konteksti abil neis esinevaid tundmatuid sõnu</p> <p><b>Lugemisel</b></p> <p>Loeb lihtsaid tavatekste tuttavatel teemadel ja saab aru neis sisalduvast infost (nt reklaamid, menüüd, ajakavad, ohuhoiatused).</p> <p>Oskab õige intonatsiooni, rõhu ja rütmiga lugeda õpitud</p>	<p><b>Kuulamisel</b></p> <p>Saab aru olmesfääris kuulatud üldkeelse suhtluse sisust (nt poes, bussis, hotellis, piletilevis).</p> <p>Võrrelda suulist ja kirjalikku teksti</p> <p>Eristada kuni kolme vestluses osaleva inimese kõnet</p> <p><b>Lugemisel</b></p> <p>Loeb lihtsaid tavatekste (nt reklaamid, menüüd, ajakavad, ohuhoiatused) tuttavatel teemadel ja saab aru neis sisalduvast infost.</p> <p>Oskab kasutada valiklugemist</p>

<ol style="list-style-type: none"> <li>2) artikkel: umbmäärane ja määrav artikkel, artikli puudumine, enamkasutatavad väljendid artiklitega ja ilma;</li> <li>3) omadussõna: võrdlusastmed, omadussõnade võrdlemine, tarindid <i>too+ adjective</i> ja <i>not+ adjective+ enough</i></li> <li>4) arvsõna ja mõõtühikud: põhi- ja järgarvud, pool ja veerand, osa tervikust (<i>2 out of ten</i>), kellaeg, kuupäev, aasta, pikkus, kaal, kaugus;</li> <li>5) asesõna: isikulised asesõnad ja omastavad asesõnad, näitavad asesõnad, küsivad asesõnad, umbmäärased asesõnad ja nende liitvormid;</li> <li>6) tegusõna: põhitegusõna ja abitegusõna (<i>be, have, do</i>), modaaltegusõna (<i>can, must= have to, may</i>), enamkasutatavad reegliparased ja ebareegliparased tegusõnad;</li> <li>7) tegusõna vormistik: üldajad (<i>Present, Past; Future Simple</i>), kestvad ajad (<i>Present and Past Progressive</i>), täisminevik (<i>Present Perfect</i>), käskiv kõneviis, tarindid <i>to+ infinitive, going to+ infinitive, want to+ verb</i>, tingiv kõneviis (<i>First Conditional</i>), kaudne kõne (saatelause on olevikus);</li> <li>8) määrsõna : <i>sagedusmäärsõnad always, never, ever, sometimes, again, once, twice, three times</i>; järjestavad määrsõnad <i>first, next, then, finally, before, after, later, so</i>; määrsõnad liitega <i>-ly</i>; ebareegliparased määrsõnad (<i>fast</i>);</li> <li>9) sidesõnad: <i>and, but, that, or, when</i>;</li> <li>10) eessõna: enamkasutatavad eessõnad (<i>in, on, at, in front of, behind, with, over, under, to, by, up, down, from, past, after, before, next to</i>), eessõnalised</li> </ol>	<p>dialoge</p> <p><b>Kõnelemisel</b>  Oskab rääkida oma huvidest ja tegevustest.  Tuleb toime olmesfääris suhtlemisega.  Oskab väljendada oma suhtumist ja eelistusi.  Suudab alustada, jätkata ja lõpetada vestlust tuttavatel teemal, kuid võib vajada abi.  Oskab kasutada õpitud keelendeid oma soovi väljendamiseks ja kaaslase soovi küsimiseks</p> <p><b>Kirjutamisel</b> klassi lõpetaja:  Oskab täita isikuandmeid nõudvaid ankeete  Koostab lihtsaid isiklikke kirju, õnnitlusi</p>	<p>info leidmiseks  Oskab kasutada sõnastikku</p> <p><b>Kõnelemisel</b>  Oskab rääkida oma huvidest ja tegevustest.  Tuleb toime olmesfääris suhtlemisega.  Oskab väljendada oma suhtumist ja eelistusi.  Suudab alustada, jätkata ja lõpetada vestlust tuttavatel teemal,  Suudab toime tulla teeninduses, eluliselt vajalikes situatsioonides</p> <p><b>Kirjutamisel</b>  oskab täita lihtsamaid isikuandmetega ankeete kasutada kirjutamisel sõnastikke ja grammatikaõpikuid</p>
--	---	---

## **Tööõpetus**

### **Käsitöö**

Õpetamise eesmärgid:

1. Eluks vajalike oskuste kujunemine praktilise õppeviisi kaudu
2. Kujundada tööks vajalikud isiksuseomadused (püsivus, täpsus, iseseisvus, eesmärgikindlus)
3. Oskus ja tahe teha võimetele vastavat tööd

### ***Rõhuasetused 1.-2. klassis***

1. Üldiste õpioskuste kujundamine: oskus vaadelda, võrrelda, kuulata, küsimustele vastata
2. Töövahendite õige kasutamisoskus
3. Korraharjumuste kujundamine
4. Kujundada oskust eristada objekte ja nende kujutisi kuju, suuruse ja värvuse järgi
5. Ilu märkamine enda ümber

1. Klass	õpitulemused	2. Klass	õpitulemused
õppesisu		õppesisu	
<p>Rebimine: paberitükkide ja – ribade rebimine silma järgi</p> <p>Lõikamine: paberitükkide, - ribade ja narmaste lõikamine silma järgi</p> <p>Liimimine: kujundite liimimine, kujundite täiendamine tasapinnaliselt</p> <p>Voltimine: nelinurkse paberitüki voltimine pooleks ja neljaks</p> <p>Voolimine: rullimine, veeretamine ning selle tulemusel saadavad lihtsamad esemed ja kujundid</p> <p>Meisterdamine: looduslikust materjalist lihtsamate esemete valmistamine plastiliiniga liitmise teel</p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Tunneb ära erinevad materjalid (paber, plastiliin, savi, looduslik materjal);</li> <li>2. Oskab lõigata silma järgi paberitükke ja ribasid;</li> <li>3. Oskab liimida paberit;</li> <li>4. Oskab voltida paberilehte pooleks ja neljaks;</li> <li>5. Suudab voolida rullimise ja veeretamise teel lihtsamaid kujundeid ja esemeid;</li> <li>6. Oskab oma töökohta korras hoida</li> </ol>	<p>Rebimine: paberi ümardamine ruudu- ja ristkülikukujulise paberitüki nurkade ärarebimise teel</p> <p>Šablooni kasutamine: lihtsamate esemete ja kujundite joonistamine šablooni järgi</p> <p>Lõikamine: paberist šablooni järgi joonistatud lihtsamate esemete ja kujundite väljalõikamine; õhukese kartongi lõikamine etteantud sirgjoont mööda; õhukese puuvillase riide lõikamine silma järgi</p> <p>Koolutamine: rebitud ja lõigatud kujundite koolutamine pliatsi või käärde abil</p> <p>Liimimine: paberi liimimine tasapinnaliselt alusmaterjalile; koolutatud paberi liimimine osaliselt; lõnga liimimine alusmaterjalile kontuuri järgi; loodusliku materjali liimimine</p> <p>Voltimine: lihtsamate esemete voltimine paberist</p> <p>Voolimine: savi ja plastiliini töötlemine veeretamise, rullimise, surumise, venitamise ja pigistamise võtteid kasutades</p> <p>Meisterdamine: looduslikust materjalist lihtsate esemete ja kujundite valmistamine plastiliiniga liitmise ja liimimise teel</p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Tunneb ära ja oskab nimetada erinevaid materjale (paber, kartong, plastiliin, savi, riie, lõng, looduslik materjal)</li> <li>2. Oskab kasutada joonlauda sirge tõmbamiseks läbi ühe ja kahe punkti</li> <li>3. Oskab voltida lihtsamaid esemeid</li> <li>4. Joonistada šablooni abil lihtsamaid kujundeid, neid välja lõigata, liimida, täiendada</li> <li>5. Suudab lõigata silma järgi õhukest riidet</li> <li>6. Oskab kasutada erinevaid voolimisvõtteid</li> <li>7. Oskab hoida oma töövahendid ja töökoha korras</li> </ol>

### Rõhuasetused 3.-4. klassis

1. Iseseisva töö ja enesekontrolli oskuse kujundamine eeskuju järgi
2. Baasoskuste omandamine: mõõtmine, märkimine; lõikamine (tükeldamine), ühendamine, viimistlemine.
3. Oma tegevuse kirjeldamine ( töö teostamise etapid ja võtted) töö käigus kui ka hiljem
4. Enesekontrollioskuse kujundamine

3.klass õppesisu	õpitulemused	4.klass õppesisu	õpitulemused
<p>Rebimine: kontuuri järgi paberist lihtsamate kujundite rebimine</p> <p>Mõõtmine: paberil ja kartongil vajalike pikkuste mõõtmine täissentimeetrites</p> <p>Šablooni kasutamine: õhukese puuvillase riide lõikamine šablooni järgi</p> <p>Koolutamine: ruumilised paberitööd ja kompositsioonid</p> <p>Soonimine: paksema paberi ja õhema kartongi soonimine jämeda nõelaga voltimise hõlbustamiseks</p>	<p>Oskab nimetada erinevate materjalide omadusi</p> <p>Oskab valida töövõtteid, lähtudes materjalist</p> <p>Oskab kasutada šablooni</p> <p>Oskab kasutada materjali ökonoomselt</p> <p>Oskab voltida lihtsamaid kujundeid</p> <p>Oskab mõõta paberil vajalikke pikkusi täissentimeetrites</p> <p>Oskab lõigata kääridega paberist, õhemast kartongist ja riidest mitmesuguseid kujundeid</p> <p>Oskab torgata naaskliga auke;</p> <p>Oskab teha lihtsamaid meisterdamistöid majapidamisjääkidest ja looduslikust materjalist;</p> <p>Oskab hoida korras oma töökohta, -vahendeid ja –ruumi;</p> <p>Oskab valmistada tähtpäevalisi ruumikaunistusi</p>	<p>Õmblemine: nõela niiditamine, sõlme tegemine; eelpiste ; ühekordne õmblus, käsitsi palistamine; kannaga nõöbi õmblemine.</p> <p>Heegeldamine: alg- ja ahelsilmused</p> <p>Naela löömine: kujundite, mustrite ja mosaiikide moodustamine puit- või vineeralusele kontuuri järgi; naela kasutamine pleki augustamiseks</p> <p>Meisterdamine: erinevate materjalide, töövahendite ja –võtete valik ning kombineerimine töö eesmärgist lähtudes; naelte löömise tulemusel saadud kujundite täitmine niidi ja lõngaga; nahast lihtsate esemete valmistamine; konstruktorite kasutamine.</p> <p>Modelleerimine: vormitööd erinevast materjalist</p> <p>Lihtsama toidu valmistamine</p>	<p>Oskab teha lihtsamaid punumistöid;</p> <p>Oskab lõigata šablooni abil mitmesuguseid kujundeid;</p> <p>Oskab niiditada nõela ja teha sõlme;</p> <p>Oskab tikkida eelpistet;</p> <p>Oskab teha käsitsi ühekordset õmblust;</p> <p>Oskab õmmelda kannaga nõöpi;</p> <p>Oskab käsitseda õigesti heegelnõela;</p> <p>Heegeldada alg- ja ahelsilmust;</p> <p>Oskab käsitseda naasklit, haamrit ja naelu;</p> <p>Oskab kasutada materjali ökonoomselt;</p> <p>Oskab kasutada ohutult töövahendeid ja hoida neid korras;</p> <p>Oskab korras hoida oma töökohta ja –ruumi;</p> <p>Oskab kaunistada tähtpäevadeks ruumi</p>



## 5.klass

### Rõhuasetused

1. Iseseisva töö ja enesekontrolli oskuse kujundamine
2. Baasoskuste omandamine: mõõtmine, märkimine; lõikamine (tükeldamine), ühendamine, viimistlemine.
3. Õpib oma tööd kavandama, plaani järgi sooritama, kontrollima
4. Õpib töötama suulise ja kirjaliku instruksiooni järgi
5. Arvestab töötamisel ohutustehnika nõuetega

5. klass õppesisu	õpitulemused
Materjaliõpetus Heegeldamine. Silmuskudumine. Tikkimine Õmblemine Kangakudumine Toiduvalmistamine Kodu sisustamine, korrastamine, kaunistamine Riiete hooldamine	Oskab valida tikkimiseks, kudumiseks, heegeldamiseks ja õmblemiseks vajalikku materjali, töövahendid Oskab tikkida eel-, tikk-, vars—ja ahelpestet; Heegeldada alg-, ahel- ja kinnissilmuseid Heegeldada edasi-tagasi ridadena Määrata varraste ja lõnga omavahelist sobivust Kududa parempidiseid silmuseid Silmuseid maha kududa Traageldada Õmmelda käsiõmblusmasinal lihtõmblust, ühekordset palistust ja kahekordset palistust Kududa telgedel labast kangast Valmistada retsepti järgi lihtsamat toitu Rõivaste käsi- ja masinpesu

### Rõhuasetused 6.-7. Klassis

1. Õpilane hakkab mõistma töö vajalikkust ja suudab iseseisvalt rakendada omandatud oskusi, küsida vajadusel abi ja seda kasutada.
2. Verbaalsete tööjuhiste kasutamine töö planeerimisel.
3. Õpilane orienteerub ülesandes, kavandab oma tegevust, kontrollib, hindab tulemust.

6. Kl. õppesisu	õpitulemused	7.klass	õpitulemused
Tikkimine Heegeldamine Silmuskudumine Õmblemine Kangakudumine Toiduvalmistamine Kodu sisustamine, kaunistamine,	tikkida aed-, rist- ja sämppestet; · heegeldada ringselt; Salli kudumine · käsitseda õmblusmasinat; · õmmelda kahekordset palistust; · õmmelda kahekordset õmblust; · õmmelda pealeõmmeldud taskut; Kududa telgedel labast kangast ja valida sobivat	Tikkimine Heegeldamine Silmuskudumine Õmblemine Kangakudumine Toiduvalmistamine Kodu sisustamine, kaunistamine,	<b>oskab</b> · tikkida lihtpilu; · lugeda lihtsamaid heegelskeeme; · heegeldada äärepitse; Mänguasja heegeldamine · kududa kahe eri värvi lõngaga; Mänguasja viimistlemine · käsitseda õmblusmasinat;

korrastamine	kudumismaterjali Valmistada retsepti järgi toitu	korrastamine	· õmmelda tõmblukk-kinnist; · õmmelda sissevõtteid; · töödelda alläärt; · õmmelda nõõpauke, trukke, haake; Kududa telgedel labast ja toimset kangast Valmistada retsepti järgi toitu
--------------	---	--------------	---

### Rõhuasetused 8.-9.klassis

1. Õpilane valmistatakse ette iseseisvaks võimetekohaseks tööks.
2. Kujundatakse oskus ise oma tööd kavandada ja kontrollida.
3. Õpilane oskab valida ja kasutada sobivaid töövahendeid ja omandatud töövõtteid.

8.klass	õpitulemused	9.klass	õpitulemused
<p>Tikkimine: valge tikand. Rahvarõivaste tikandid - võrdlemine, kirjeldamine. Tikandi jäljendamine riidele. Pinnakattepistid: mähkpiste ja madalpiste tikkimine. Tööde viimistlemine. Praktiline töö: tikand krael või taskul.</p> <p>Silmuskudumine: tegumoe, koekirja, materjali ja töövahendite sobitamine. Silmuste ülesloomise viiside tundmine. Tingmärkide teadmine. Soki kudumine</p> <p>Heegeldamine: pitsiliste heegelkirjade heegeldamine. Skeemi järgi ringselt heegeldamine. Silmuste kasvatamine ja kahandamine. Heegeldatud esemete hooldamine: pesemine, tärgeldamine, kuivatamine, aurutamine, triikimine. Praktiline töö: linik või rõivaste kaunistusdetailid.</p> <p>Õmblemine: puuvillaste, linaste, villaste ja siidriiete omaduste teadmine, nimetamine, hooldamine. Kanga parema poole määramine. Voldiliigid: ühepoolne volt, vastandvolt, lehvikvolt, nende töötlemine. Passede liigid: sirge ja ümar passe, nende töötlemine: mõõduvõtmine; õige suurusnumbri leidmine. Lõigete kopeerimine lõikelehel. Praktiline töö: öösärk</p> <p>Kangakudumine: erinevad töö- ja abivahendid.</p> <p>Kangakudumise ettevalmistustöö – käärimine, üles ajamine. Alg- ja tuletatud kangad. Viimistlemine.</p> <p>Toiduvalmistamine: Toiduhügieen ja ohutusnõuete järgimine. Toiduainete hulga ja mahu mõõtmine. Toiduring, tervislik</p>	<p><b>oskab</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>· valida tööks vajalikke materjale ja töövahendeid;</li> <li>· jäljendada mustreid;</li> <li>· teha põhipisteid;</li> <li>· tikkida pinnakattepisteid;</li> <li>· Saab hakkama soki kudumisega</li> <li>· valmistada lõngast nõõpi;</li> <li>· heegeldada skeemi järgi ringselt;</li> <li>· käsitseda elektriõmblusmasinat;</li> <li>· õmmelda lihtsamaid volte, sirget passet, kraed;</li> <li>· leida ja kopeerida lõikeid lõikelehel;</li> <li>· viimistleda valmis esemeid;</li> <li>· õmmelda iseseisvalt</li> </ul>	<p>Kudumise tingmärkide tundmine ja nende järgi kudumine. Villasest lõngast esemete viimistlemine: pesemine, kuivatamine, triikimine, hoidmine. Praktiline töö: Kinda kudumine</p> <p>Heegeldamine: heegeldamine kaht või enamal värvi lõngaga. Praktiline töö: vest, imikujakk, mütsid, või vankritekk.</p> <p>Õmblemine: Kaunistusvõtted: rüüsid, volangid, krooked, nõõrvoldid, tikandid, nende kasutamine.</p> <p>Lõikejoonte nimetused: kontuur-, telg-, keskjoon-, nende teadmine.</p> <p>Lõigete kopeerimine, paigutamine riidele, õmblusvarude arvestamine, väljalõikamine. Praktiline töö: pluus, seelik, kleit jt.</p> <p>Kangakudumine: Erinevad töö – ja abivahendid. Kangakudumise ettevalmistustööd – niitamine, soastamine. Alg- ja tuletatud kangad. Viimistlemine.</p> <p>Toiduvalmistamine: Toiduhügieen ja ohutusnõuete järgimine. Toiduainete hulga ja mahu mõõtmine. Toitumishäired. Liha ja</p>	<p><b>oskab</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>· valida tikkimiseks, kudumiseks, heegeldamiseks vajalikke materjale ja töövahendeid;</li> <li>· jäljendada mustreid;</li> <li>· kududa ringvarrastega; (saab hakkama kinda kudumisega)</li> <li>· paigutada lõikeid riidele ja lisada õmblusvarusid;</li> <li>· õmmelda iseseisvalt lihtsamaid esemeid (sirge seelik, lihtsalõikeline kleit);</li> <li>· Valmistada retsepti järgi toitu</li> </ul>

<p>toitumine. Teravilja-, piima- ja aedviljatoidud. Keetmine, küpsetamine, praadimine, hautamine. Lauakatmine vastavalt menüüle. Hommiku- lõuna- ja õhtusöök. Söögi ja kööginõude pesemine ning köögi ja söögiruumi koristamine</p> <p>Kodu sisustamine, kaunistamine: Kaunistamiseks sobivad materjalid ja ideed. Kaunistused tähtpäevadeks.</p>	<p>öösärki; Valmistada retsepti järgi toitu</p>	<p>kalatoidud ja sobivad lisandid. Keetmine, küpsetamine, praadimine ja hautamine. Lauakatmine ja kaunistamine vastavalt menüüle. Söögi ja kööginõude pesemine ning köögi ja söögiruumi koristamine.</p> <p>Kodu sisustamine, kaunistamine: Sisustuse põhitõed (mööbli kuju ja värvi sobivus). Kaunistused tähtpäevadeks.</p>	
---	---	---	--

## PUUTÖÖ

### Rõhuasetused 5.-7. klassis

- 1) Õpilane omandab tehnoloogia vallas loova mõtlemise, oskuse õpitud uutes olukordades kasutada.
- 2) Õpilane kogeb eneseteostust sensomotoorse tunnetuse ja tehnilise tegevuse kaudu, tugevdab usku oma võimetusse, arendab ettevõtlikkust ja innovaatsilisust.
- 3) Õpilane õpib valima ja töötama mitmesuguseid materjale, kasutades sobivaid töövahendeid, olema töötades säästlik .
- 4) Õpilane õpib töötama üksi ja rühmas, oma töö eest vastutama.
- 5) Õpilane õpib tundma ja rakendama ratsionaalseid töövõtteid, kasutama ergonoomilisi tööriistu, juhinduma praktilises tegevuses töötervishoiu ja tööohutuse nõuetest.
- 6) Õpilane väärtustab, hoiab ja arendab rahvuslikku käsitöö- ja tehnikakultuuri.
- 7) Õpilane arendab tehnilist taipu, omandab üldtehnilisi teadmisi, hindab kriitiliselt tootmisprotsessi ning tööset.
- 8) Õpilane õpib mõistma igapäevanähtuste olemust, omandab säästliku majandamise põhimõtted
- 9) Õpilane omandab positiivse kogemuse tööprotsessist, kasvatab lugupidamist enda ja teiste töö vastu.
- 10) Õpilane tutvub kutseõppe võimalustega, kujundab valmisoleku elada ja töötada tänases ja tuleviku kiirelt muutuv tehnoloogiamailmas.

5.klass	õpitulemused	6.klass	õpitulemused	7.klass	õpitulemused
<p><b>TEHNIKA LÄBI AEGADE</b> Ratas kui inimkonna pöördeline leiutus. Vesiratas ja tuuleveski. Kuidas sündis jalgratas? Paber ja trükitehnika Aja mõõtmine ja kellad</p>	<p><b>TEAB</b> 1) ruumiliste esemete tasapinnal kujutamise viise; 2) tehnilistel joonistel kasutatavate joonte tähendust; 3) energia kasutusalasid ajaloos ja tehnikas;</p>	<p><b>TEHNIKA LÄBI AEGADE</b> Lihtmehhanismid – kang, plokk, tali. Veesõidukid Sõjatehnika enne püssirohu leiutamist</p> <p><b>TEHNILINE KIRJAOSKUS</b></p>	<p>Teab 1) eestis kasvavaid puuliike, olulisemaid puidurikkeid; 2) tehnilistel joonistel kasutatavate joonte tähendust; 3) energia</p>	<p><b>TEHNIKA LÄBI AEGADE</b> Soojuse muundumine tööks aurumasinas. Püssirohi ja tulirelvad. <b>TEHNILINE KIRJAOSKUS</b> Mõõtmete kandmine tehnilisele joonisele</p>	<p>1) lugeda töö- ja koostejoonist ning lihtsaid tehnilisi skeeme; 2) teha tööjoonist ja eskiisi lihtsast tehnilisest detailist; 3) märgib ja töötleb baaspindu, rist- ja keeltappi; 4) käsitseda ohutult õpitud</p>

<p>Mõõtühikute süsteemid läbi aegade</p> <p><b>TEHNILINE KIRJAOSKUS</b></p> <p>Eseme kuju ja suuruse määramine</p> <p>Ruumilise eseme kujutamine tasandil</p> <p>Vaated. Kaks- ja kolmvaade</p> <p><b>MATERJALIDE TÖÖTLEMINE</b></p> <p>Antud tööliigile iseloomulike töövahenditega ja nende kasutamise võimalustega tutvumine</p> <p><b>KATTEVIIMISTLUS</b></p> <p>Ajaloolised katematerjalid tõrv, värnits ja tõkat</p> <p>Puidu toonimiseks kasutatavad viimistlusmaterjalid: peitsid, konservandid ja kemikaalid</p> <p>Läbipaistvad pinnakatted: puiduõlid, vahamastiksid, polituurid ja lakid</p> <p><b>PUIDU VORMIMINE</b></p> <p>Saagide liigitus hammaste järgi.</p> <p>Saagimine erinevate käsisaagidega.</p> <p>Hööveldamine reguleeritud höövliga.</p> <p>Puidupinna silumine ja lihvimine lihvkettal.</p> <p>Puurpingi seadistamine puurimiseks.</p> <p><b>PUITLIITED</b></p> <p>Pulkliide (läbiv)</p>	<p>4) ratta kasutusalasid olmes ja tehnikas;</p> <p>5) puurpingi ja treipingi ehitust, tööpõhimõtet ja tööhutusnõudeid;</p> <p>6) õpitud tööliikide juures kasutatavaid põhilisi töövahendeid ja tööhutusnõudeid;</p> <p>7) õpitud tööliikide juures kasutatavaid materjale ja nende omadusi;</p> <p>OSKAB</p> <p>1) eristada ristprojektsioonis kujutatud lihtsa tehnilise detaili kuju;</p> <p>2) määrata kindlaks tööjärjekorda lihtsa tööeseme valmistamisel;</p> <p>3) kasutada erinevaid mõõtmis- ja märkimisvahendeid;(joonlaud,mõõdulint)</p> <p>4) käsitseda ohutult õpitud tööliikide juures kasutatavaid põhilisi tööriistu;</p> <p>5) hinnata objektiivselt tehtu kvaliteeti;</p> <p>6) lahendada lihtsaid õpitud materjalide töötlemisega seotud rakendusülesandeid; (ühendab puitdetaili liim-,</p>	<p>Jooned ja nende tähendus joonisel</p> <p>Mõõtkava</p> <p><b>KUJUSTAMINE JA TEHNIKA-LOOMING</b></p> <p>Ajaloolised stiilid ehitiste ja esemete kujundamisel</p> <p>Kompositsioon</p> <p>Mahulisuus, ruumilisuus, kontrast, staatilisuus, proportsioonid, rütm</p> <p><b>MATERJALIDE TÖÖTLEMINE</b></p> <p>Tutvumine enam levinud kaasaegsete konstruktsioonimaterjalidega</p> <p>Elementide liitevõimalused ja ühendusvõtete kasutamine</p> <p><b>KATTE-VIIMISTLUS</b></p> <p>Laki koostisosad: looduslik või sünteetiline vaik, lahusti, täiteaine</p> <p>Lakkide liigitus lahustite järgi: piiritus-, nitro-, õli-, pentaftaal- ja polüesterlakid</p> <p>Lakkimine pintsliga</p> <p>Tööhutusnõuded lakkimisel</p> <p><b>ELEKTRIKÄSI-TÖÖRIISTAD</b></p> <p>Tööhutusnõuded elektrikäsitööriistadega töötamisel</p> <p>Elektridrelli ehitus ja tööpõhimõte</p> <p>Elektridrelli ümberlülitamine löökpuurimisele, pöörlemis-suuna muutmine</p> <p>Akudrelli iseärasused ja</p>	<p>kasutusalasid ajaloos ja tehnikas;</p> <p>4) kuidas virnastatakse saematerjali;</p> <p>5) puurpingi ja treipingi ehitust, tööpõhimõtet ja tööhutusnõudeid;</p> <p>6) õpitud tööliikide juures kasutatavaid materjale ja nende omadusi;</p> <p>7) õpitud tööliikide juures kasutatavaid põhilisi töövahendeid ja tööhutusnõudeid;</p> <p>8) eesti rahvuslikke käsitööliike</p> <p>oskab</p> <p>1) eristada ristprojektsioonis kujutatud lihtsa tehnilise detaili kuju ja mõõtmeid ;</p> <p>2) määrata kindlaks tööjärjekorda lihtsa tööeseme valmistamisel;</p> <p>3) kasutada erinevaid mõõtmis- ja märkimisvahendeid;</p> <p>4) käsitseda ohutult õpitud tööliikide juures kasutatavaid põhilisi tööriistu;</p>	<p>Eskiis lihtsast tehnilisest detailist</p> <p>Lihtsa mõõtmestatud tehnilise joonise lugemine</p> <p><b>KUJUSTAMINE JA TEHNIKALOOMING</b></p> <p>Disaini seaduspärasuste arvestamine lihtsate esemete kavandamisel.</p> <p>Konstrueerimise põhietapid.</p> <p>Tehnilist taipu arendavate ülesannete lahendamine: koosteülesanded, tükeldusülesanded, sõlmimisülesanded, jätkamisülesanded.</p> <p><b>MATERJALIDE TÖÖTLEMI-NE</b></p> <p>Materjalide töötlemise tehnoloogia alase teabe hankimise võimalused tänapäeva teabelevist.</p> <p>Materjalide töötlemisviisid ja –režiimid.</p> <p><b>KATTEVIIMISTLUS</b></p> <p>Värvide koostisosad: värvimuld, lahusti, sideaine, plastifikaator.</p> <p>Värvide liigitus: -, nitro-, õli- ja sünteetilised värvid.</p> <p>Värvimine pintsliga ning aerosoolballooni abil.</p> <p><b>ELEKTRIKÄSITÖÖRIISTAD</b></p> <p>Tikkaag: ehitus ja käsitsemine.</p> <p>Elektrilised lihvimisseadmed: ehitus ja käsitsemine.</p>	<p>tööliikide juures kasutatavaid põhilisi tööriistu;</p> <p>5) ühendab puitdetaili liim-, kruvi- ja tappliitega;</p> <p>6) lahendada lihtsaid õpitud materjalide töötlemisega seotud rakendusülesandeid; mõõdab detaili läbimõõtu nihikuga ja kontrollib harkkaliibriga;</p> <p>7) genereerida ideid, neid olme- ja tarbeesemete valmistamisel loovalt kasutada;</p> <p>8) viimistleb valmistatud esemeid: toonib (peitsib), pahteldab ja värvib;</p> <p>9) valitud (ühis)tegevusi põhjendada, analüüsida ja anda neile hinnangut;</p> <p>10) valida tööeseme valmistamiseks vajaminevaid materjale ja töövahendeid;</p> <p>11) kavandada iseseisvalt tööeseme valmistamise tehnoloogilist käiku ja valmistada esteetiliselt kujundatud eset;</p> <p>12) valmistada töö hõlbustamiseks vajalikke tehnoloogilisi tarvikuid;</p> <p>13) kasutada õigesti ja ohutult puurpink, treipinki, terituspink ja lihtsamaid elektrilisi töövahendeid;</p> <p>14) tarbida materjale ja energiat ressursse ja</p>
--	---	--	---	--	---

<p>Naelliide.  <b>PUITEHISTÖÖ</b>  Noaga sälkamine.  Puidupinna reljeefsete panustükkidega kirjamine.  Figuri vormimine profileeritud toorikust.  <b>TRAADI- JA PLEKITÖÖD</b>  Traadi tükeldamine traadilõikuri, ja metallisaega.  Traadi õgvendamine ja puhastamine  Traadi otste tasandamine lapikviiliga.  Traadi painutamine ja aasastamine.  Vedrude ja rõngaste valmistamine  <b>METALLEHISTÖÖD</b>  Traatpanustamine.  Ehisketilülide tüübid ja ühendusviisid  Ketilülide painutamine ja tükeldamine  Ketilülide ühendamine</p>	<p>kruvi-ja naelliite abil).  <b>7)</b> saagida jõhvsaga, võnksaega ja elektrilise tikksaega kõverjoonelisi kujundeid.  <b>8)</b> viimistleda pinda viili ja lihvpaberiga;</p>	<p>kasutamine  Drelli juures kasutatavad tööriistad – puurid, lõikurid, kruvitsad  <b>PUIDU VORMIMINE</b>  Höövlite liigid ja ehitus.  Höövli seadistamine.  Nelikanthliistu hõõveldamine.  <b>PUITLIITED</b>  Kruviliide  Pulkliide (varjatud, poolläbivad)  <b>PUIDUTREIMINE</b>  Treipingi ehitus ja käsitsemine.  Tooriku ettevalmistamine ja kinnitamine tsentrite vahele.  Silindri külgpinna treimine.  Treitud detaili lihvimine.  <b>TRAADI- JA PLEKITÖÖD</b>  Üldteadmisi metallidest  Plekk ja selle tootmine  Pleki liigid ja kasutusala  Pleki mõõtmine ja märkimine  Pleki lõikamine.  <b>PUITEHISTÖÖD</b>  Loodusplastika.  Geomeetriline puidulõige.  Ruunid  Pruntimine, faktuurimine, mulgustamine.  <b>METALLEHISTÖÖD</b>  Kohrutamisel kasutatavad töövahendid.  Kavandi koostamine ja plekile kandmine.  Kohrutamise töövõtted.  Kohrutatud esemete oksüdeerimine ja harjamine.</p>	<p>5) hinnata objektiivselt tehtu kvaliteeti;  6) hõõveldab antud mõõtmetega nelikanthliistu, silindrit ja koonust;  7) puurib avasid akutrelliga ja puurpingil;</p>	<p>Lihvpaberi valik ja tööpinna kinnitamine.  Lihvimise tehnoloogia.  <b>PUIDU VORMIMINE</b>  Peitlite liigid ja nende käitsemine.  Kõverpindade töötlemine.  Saagide, peitlite, puuride, rasplite, pääsu- ja paindehöövli, viilide ja lihvlindi kasutamine.  <b>PUITLIITED</b>  Tappliited. Pool ja ristapp.  <b>PUIDUTREIMINE</b>  Eripeitlid.  Kujupindade treimine tsentrite vahel.  <b>PUITEHISTÖÖD</b>  Õõnestamise töövahendid.  Õõnestamise tehnika.  <b>TRAADI- JA PLEKITÖÖD</b>  Neetide liigid ja kasutusala.  Neetimine.  Traatimine.    <b>METALL-EHISTÖÖD</b>  Kruunid, söövitus- ja neutraliseerimislahused.  Pinna ettevalmistamine söövitamiseks.  Kavandi pealekandmine.  Kruuntimine ja kavandi kraapimine kruundikihti.  Söövitamise tehnoloogia.  Söövitatud pinna oksüdeerimine ja lakkimine.</p>	<p>keskkonda säästvalt.</p>
--	--	--	--	---	-----------------------------

### Rõhuasetused 8.-9. klassis

- 1) Õpilane omandab tehnoloogia vallas loova mõtlemise, oskuse õpitut uutes olukordades kasutada.
- 2) Õpilane omandab oskuse kavandada ja teostada oma tehnoloogilisi ideid keskkonda säästvalt, arvestades esteetilisi ja eetilisi väärtusi, kvaliteeti ning otstarbekust.
- 3) Õpilane kogeb eneseteostust sensomotoorse tunnetuse ja tehnilise tegevuse kaudu, tugevdab usku oma võimetesse, arendab ettevõtlikkust ja innovaativsust.
- 4) Õpilane õpib valima ja töötleva mitmesuguseid materjale, kasutades sobivaid töövahendeid, olema töötades säästlik ja teadlik tarbija.
- 5) Õpilane õpib töötama üksi ja rühmas, oma töö eest vastutama.
- 6) Õpilane õpib tundma ja rakendama ratsionaalseid töövõtteid, kasutama ergonoomilisi tööriistu, juhinduma praktilises tegevuses töötervishoiu ja tööohutuse nõuetest.
- 7) Õpilane väärtustab, hoiab ja arendab rahvuslikku käsitöö- ja tehnikakultuuri, tunneb vastutust kultuuritraditsioonide säilimise eest.
- 8) Õpilane arendab tehnilist taipu, omandab üldtehnilisi teadmisi, elementaarse kirjaoskuse ja orienteerumisvõime tänapäeva tehnoloogiamailmas, hindab kriitiliselt tootmisprotsessi ning tööeset.
- 9) Õpilane õpib mõistma igapäevanähtuste olemust, omandab säästliku majandamise põhimõtted
- 10) Õpilane omandab positiivse kogemuse tööprotsessist, kasvatab lugupidamist enda ja teiste töö vastu.
- 11) Küsib raskuste puhul abi ja kasutab seda;
- 12) Õpilane tutvub kutseõppe võimalustega, kujundab valmisoleku elada ja töötada tänases ja tuleviku kiirelt muutuv tehnoloogiamailmas.
- 13) Õpetuse põhitähtsus on õpilase sotsialiseerumine ühiskonnas: valmisolek eluks perekonnas, osalemiseks tööturul, jõukohaseks kutse- ja täiendusõppeks.

8.klass	õpitulemused	9. klass	õpitulemused
<p><b>TEHNIKA LÄBI AEGADE</b> Elektrienergia kui kaasaege tehnika alus. Elektrigeneraatorid ja elektrimootorid. Sisepõlemismootorid – otto-, diisel- ja vankelmootorid</p> <p><b>TEHNILINE KIRJAOSKUS</b> Skeem kui joonise eriliik Leppelisused ja lihtsustused tehnilistel joonistel Ristlõiked ja lõiked Joonistel kasutatavad sõnad ja tingtähised Keermete kujutamine joonistel</p> <p><b>KUJUSTAMINE JA TEHNIKALOOMING</b> Lihtsa tööseme kavandamine etteantud materjalist, etteantud otstarbeks või enda valikul</p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Oskab lugeda töö- ja koostejoonist ning lihtsaid tehnilisi skeeme;</li> <li>2. Teha tööjoonist ja eskiisi lihtsast tehnilisest detailist;</li> <li>3. Valmistab keeltappi, puurib (freesib) tapipesasid;</li> <li>4. Käsitseada ohutult õpitud tööliikide juures kasutatavaid põhilisi tööriistu;</li> <li>5. Leidab vajalikku teavet ainealasest kirjandusest ja internetist, seda kasutada;</li> <li>6. valmistab ja kasutab puiduseotisi; treib keeruka kujuga detaile tsentrite vahel ja ketastoorikuid kinnituskettal.</li> </ol>	<p><b>TEHNIKA LÄBI AEGADE</b> Laserid. Aatomienergia plussid ja miinused Automaadid ja robotid Heli- ja sidetehnika eilne ja tänane päev</p> <p><b>TEHNILINE KIRJAOSKUS</b> Koostejoonise tegemise ja lugemise põhimõtted Lihtsa koostejoonise lugemine Tingtähised ehitusjoonisel, joonise lugemine Asendiplaan Jooniste valmistamine arvuti abil</p> <p><b>KUJUSTAMINE JA TEHNIKALOOMING</b> Numbrid, tähed,</p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1) lugeda töö- ja koostejoonist ning lihtsaid tehnilisi skeeme;</li> <li>2) teha tööjoonist ja eskiisi lihtsast tehnilisest detailist;</li> <li>3) valmistada juhendi järgi lihtsamaid mööbliesemeid ;</li> <li>4) käsitseada ohutult õpitud tööliikide juures kasutatavaid põhilisi tööriistu;</li> <li>5) leida vajalikku teavet ainealasest kirjandusest ja Internetist, seda kasutada;</li> <li>6) lahendada lihtsaid õpitud materjalide töötlemisega seotud rakendusülesandeid;</li> <li>7) genereerida ideid, neid olme- ja tarbeesemete valmistamisel loovalt kasutada;</li> <li>8) lahendada probleemülesandeid, leida neile alternatiivseid lahendeid</li> </ol>

<p>Töoeseme viimistlusviisi ja kaunistuse kavandamine Ornamentika</p> <p><b>MATERJALIDE TÖÖTLEMINE</b> Moodsad töötlustehnoloogiad ja tehnoloogilised masinad Optimaalse töötlustehnoloogia valik ja kavandamine</p> <p><b>ELEKTRIKÄSITÖÖRIISTAD</b> Elektrihöovel: ehitus ja käsitsemine Elektrifrees: ehitus ja käsitsemine Lõikeriistade kinnitamine elektrifreesi töövõllile Freeside tüübid ja kasutusosalad Lamellifrees. Tapifrees</p> <p><b>RAAMIMISTÖÖD</b> Ots- ja laipinna hõõveldamine. Raamiliistu freesimine ja hõõveldamine. Liistu tükeldamine. Tiidussaag. Raami liimisuru. Sideliistud.</p> <p><b>PUITLIITED</b> Keeltapp</p> <p><b>PUIDUTREIMINE</b> Toorikute liimimine. Ketastooriku ettevalmistamine ja kinnitamine treipinki. Eripeitlid. Ketastooriku treimine. Sügavate õõnsuste treimine.</p> <p><b>PUITEHISTÖÖD</b> Intarsiatöös kasutatavad töövahendid. Kavandi koostamine ja põhimaterjalile kandmine. Lihtsa geomeetrilise kompositsiooni teostamine. Plaadi liimimine ja viimistlemine.</p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>7. Lahendada probleemülesandeid, leida neile alternatiivseid lahendeid; koostada kokkupandavat mööblit;</li> <li>8. Valida töoeseme valmistamiseks vajaminevaid materjale ja töövahendeid;</li> <li>9. Kavandada iseseisvalt töoeseme valmistamise tehnoloogilist käiku ja valmistada esteetiliselt kujundatud eset;</li> <li>10. Valmistada töö hõlbustamiseks vajalikke tehnoloogilisi tarvikuid;</li> <li>11. Kasutada õigesti ja ohutult puurpink, treipinki, terituspink ja lihtsamaid elektrilisi töövahendeid;</li> <li>12. Tarbida materjale ja energiat ressursse ja keskkonda säästvalt</li> <li>13. Valitud (ühis)tegevusi põhjendada, analüüsida ja anda neile hinnangut</li> </ol>	<p>Värvusõpetus Värvuste vastastikune mõju Värvide segustamine</p> <p><b>MATERJALIDE TÖÖTLEMINE</b> Arvutitehnoloogia ja materjalide töötlemise tehnoloogia ühildumise võimalused Kaasaegsed tehnoloogilised võimalused materjalide töötlemisel ja detailide ühendamisel.</p> <p><b>ELEKTRIKÄSITÖÖRIISTAD</b> Ketaslõikuri ehitus ja tööpõhimõte Abrasiivketaste kinnitamine lõikuri töövõllile Ketaslõikuriga töötamine</p> <p><b>MÖÖBLITÖÖD</b> Mööbli restaureerimine. Liidendmööbli detailide spetsifikatsioon. Mööbli furnituur ja selle paigaldamine.</p> <p><b>PUITLIITED</b> Kast- ja eriliited. Poltliited.</p> <p><b>PUITEHISTÖÖD</b> Intarsiaplaadi kavandi koostamine. Kavandi teostamine noatehnikas. Plaadi liimimine ja viimistlemine.</p>	<p>; valitud (ühis)tegevusi põhjendada, analüüsida ja anda neile hinnangut; 9) saab ja hõõveldab detaile puidutöötuspinkidel; valmistab lihtsamaid mööbliesemeid (taburet, voodi); 10) valida töoeseme valmistamiseks vajaminevaid materjale ja töövahendeid; 11) kavandada iseseisvalt töoeseme valmistamise tehnoloogilist käiku ja valmistada esteetiliselt kujundatud eset; 12) valmistada töö hõlbustamiseks vajalikke tehnoloogilisi tarvikuid; 13) kasutada õigesti ja ohutult puurpink, treipinki, terituspink ja lihtsamaid elektrilisi töövahendeid; 14) tarbida materjale ja energiat ressursse ja keskkonda säästvalt.</p>
---	--	---	--

<p style="text-align: center;"><b>METALLEHISTÖÖD</b></p> <p>Värviliste metallide omaduste muutmine lõõmutamise teel. Pleki ettevalmistamine vormtaondamiseks. Vormtaondamise vahendid. Vormtaondamise töövõtted. Täpitsaga kirjamine Lihvimine, oksüdeerimine, poleerimine.</p>			
---	--	--	--

## KEHALINE KASVATUS

### 1.-2. klass

Rõhuasetused:

Õpilasel kujundatakse üldised õpioskused kuulata, jälgida, mõista ja täita korraldusi. Kujundatakse elementaarsed korraharjumused. Õpetatakse last oma keha tunnetama, arendada orienteerumist ümbritsevas keskkonnas.

Õppesisu I.klassile	õpitulemused	Õppesisu II klassile	Õpitulemused
<p><b>Üldkehaline treening</b> Rühiharjutused. Jooks ja jooksumängud. Matkad kooli lähiümbrusesse. Ronimine, roomamine, veeretamine Võimlemise lihtsamad põhiasendid. Venitusharjutused. Kelgutamine. <b>Korrigeerivad harjutused</b> <b>Koordinatsiooni ja peenmotoorikat arendavad harjutused.</b> Ripe varbseinal. Kõnd võimlemispingil. Hüppeharjutused. Palli hoiu, veeretamine, pallivise, püüdmine, põrgatamine. <b>Ruumitaju arendavad harjutused</b> Rivistumine, pöörded. <b>Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad</b></p>	<p>Õpilane oskab jälgida õpetajat, kuulata ja täita lihtsamaid tuttavaid käsklusi; Sooritada eeskuju järgi õpitud võimlemisharjutusi; Sooritada pöörded ja liikumisi etteantud orientiiri järgi; Veeretada ja kanda palli; Mängida mõnd liikumismängu; Riietuda, end pesta</p>	<p style="text-align: center;"><b>Üldkehaline treening</b></p> <p>Kõnd ringselt, kolonnis takistuste ületamisega; kõnd päkkadel, kandadel, poolkükkis; kõnd erinevate käteasendite ja -liigutustega. Jooks rahulikus tempos 2--3 minutit. Hüpped eri suundades, üle väikeste takistuste, matkivad hüplemisharjutused; sügavushüpe kuni 30 cm kõrguselt. Ronimine varbseinal, redelil, kaldpingil, horisontaalredelil. Võimlemise põhiasendid: päkkseis, poolkukk, harkiste, kägar, põlvitusiste. Käte asendid: rinnal, seljal, õlgadel, kuklal. Liikumised: kerepööre, vibutused. Kelgutamine: laskumised eri asendites,</p>	<p>· õpilane oskab järgida korraldusi; määrata enda asendit etteantud orientiiri suhtes; sooritada õpitud pöörded ja liikumisi ruumisuhteid väljendavate käskluste järgi; sooritada tuttavaid harjutusi suulise korralduse järgi; visata ja püüda palli; kõndida madalal poomil; mängida liikumismänge; · pidurdada, peatada ja juhtida kelku, laskuda kelgul eri asendites;</p>



<p><b>harjutused ja mängud</b> Kullimängud, matkimismängud, tähelepanumängud. Rütmilised mängud</p>		<p>pidurdamine, peatumised, juhtimine. <b>Korrigeerivad harjutused</b></p> <p><b>Koordinatsiooni ja peenmootorikat arendavad harjutused.</b> Ripped. Erinevad kõnniharjutused kummuli võimlemispingil. Pallide ja teiste viskevahendite viskamine märki, viskemängud (pallikull, pommitamine). Akrobaatika: kägardumine, veered, kägerasendid.</p> <p><b>Ruumitaju arendavad harjutused.</b> Pöörded paigal, liikumise alustamine ja lõpetamine, harvenemine, koondumine. Samm ette, taha, kõrvale (ka suletud silmadega). Luuremängud kooli ümbruses.</p> <p><b>Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused ja mängud.</b> Lihtsamad liikumismängud Võistlusmängud.</p>	
---	--	--	--

### 3.--5. klass

Kujundatakse oskus ja harjumus kontrollida oma kehaasendit ja liigutusi. Õpetatavad harjutused (kõnd, jooks, hüpped, visked, ronimine, roomamine) on nende oskuste kujundamise teenistuses. Alustatakse kehaliste harjutuste tehnika õppimist. Õpilasi õpetatakse täitma mitmeosalisi korraldusi, suunatakse õpitud oskusi iseseisvalt rakendama, oma tegevust planeerima ja kontrollima (tegevuse kaasnev ja järgnev kommenteerimine, tuttava tegevuse planeerimine).

Õppesisu 3. klassile	Õpitulemused	Õppesisu 4. klassile	Õpitulemused
<p><b>Üldkehaline treening</b> Kiirenev kõnd üleminekuga jooksule. Jooks rahulikus tempos 3--4 minutit. Jooks suuna muutmisega ja erinevatele signaalidele reageerimisega, takistuste ületamisega. Pendeljooks 3 × 10 m. Matkivad hüplemisharjutused, hüplemine üle tiirleva hoonööri, hüpitsaga hüplemine, hüpped pöördega. Paigalt kaugushüpe. Suusatamine: liikumine lauskmaal.</p> <p><b>Korrigeerivad harjutused</b> <b>Koordinatsiooni ja peenmootorikat arendavad harjutused.</b></p>	<p>· jookseb 2--3 minutit rahulikus tempos; <b>oskab</b> · sooritada tuttavaid võimlemisharjutusi suulise käskluse järgi ilma täiendava selgituseta; · teha tirelit ette, turiseisu; · osaleda õpetaja suunamisel võistlusmängudes; · hüpata kaugust;</p>	<p><b>Üldkehaline treening</b> Erinevad kõnnivormid kindla rütmi saatel. Jooks püstilähtest õpetaja käskluse järgi. Kestvusjooks maastikul. Võimlemise põhiasendid: kääriseis, päkkseis, seljati-selitsi, küljeti-külitsi, rinnati-rinnatsi. Liikumised: käte ja jalgade hood, käte ja jalgade üheaegne liikumine, käte kõverdamine, käte ja jalgade lõdvestus. Harjutused erinevatele lihasrühmadele</p>	<p>jookseb vahelduvalt kõnniga 1 km; · suusatab jõukohases tempos 1 km; <b>oskab</b> · täita riviharjutusi; · hüpata</p>

<p>Tasakaaluharjutused madalal poomil. Ronimine redelil, varbseinal, kaldpingil, horisontaalredelil. Visked väikese palliga kaugusele, seistes küljeti viske suunas. Harjutused vahenditega (võimlemiskepid, pallid).</p> <p>Akrobaatika: veered, trel ette, turiseis.</p> <p><b>Ruumitaju arendavad harjutused.</b> Liikumine kolonnis suuna muutmise orientiiride suhtes, pöörded liikumisel paremale ja vasakule. Pimesikumängud.</p> <p><b>Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused ja mängud.</b> Rahvastepalliks ettevalmistavad mängud ja harjutused (palli viskamine märki, palli püüdmine jms). Tagaajamismängud.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· liikuda suuskadel lauskmaal;</li> <li>· mängureeglitest kinni pidada;</li> <li>· hoida tasakaalu ja rühti;</li> </ul>	<p>vahenditega ja vahenditeta. Matkad looduses. Kelgutamine. Suusatamine: väikeste tõusude ja laskumistega raja läbimine, mäest laskumine.</p> <p><b>Korrigeerivad harjutused</b> <b>Koordinatsiooni ja peenmotoorikat arendavad harjutused.</b> Hüppetrel ette, trel taha, kätelseis abistamisega, «sipelgas», kaarsild. Erinevad kõnni- ja jooksuharjutused poomil. Palli püüdmine liikumiselt. Visked: väikese palli vise kaugusele. Täpsusvisked (pallid, nooled jms). Hüpped: hüpped üle hüpitsa, toenghüpe, sügavushüpped, hoojooksult kaugushüpe, kõrgushüpe. Köiel ronimine.</p> <p><b>Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused ja mängud.</b> Rahvastepalli variandid. Jalgpall: palli vedamine parema ja vasaku jalaga; õppemäng lihtsustatud reeglitega. Korvpall: palli põrgatamine erineva rütmiga parema ja vasaku käega; palli püüdmine liikumiselt.</p>	<p>kõrgust;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>· sooritada trelit taha;</li> <li>· hoida köiest käte ja jalgadega;</li> <li>· põrgatada palli;</li> <li>· abistada kaasõpilast harjutuste sooritamisel;</li> <li>· reprodutseerida õpitud harjutusi ja kombinatsioone ning neid muusika saatel sooritada;</li> <li>· rahuldavalt sooritada täpseid liigutusi nõudvaid tegevusi.</li> </ul>
---	--	--	--

## 5. klass

Õppesisu	Õpitulemused
<p style="text-align: center;"><b>Üldkeheline treening</b></p> <p>Kestvusjooks maastikul. Hüplemine hüpitsaga. Võimlemise põhiasendid vastavalt vajadusele; venitus-, jõu- ja lödvestusharjutused erinevatele lihasrühmadele. Raskuste tõstmine ja kandmine (võimlemisriistad ja inventar). Suusatamine: paaristõukeline sammuta sõiduviiis, paaristõukeline ühesammuline sõiduviiis; tõstepöörded. Ohutusnõuded; suusavarustuse hooldamine õpetaja abiga.</p>	<p>jookseb 1,5 km vahelduvalt kõnniga;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>· suusatab jõukohases tempos 1,5 km;</li> </ul> <p><b>oskab</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>· täita ohutusnõudeid võimlemisel, pallimängudes, kelgutamisel ja suusatamisel;</li> <li>· sooritada tuttavatest harjutustest koosnevaid kombinatsioone suulise korralduse alusel;</li> </ul>

<p style="text-align: center;"><b>Korrigeerivad harjutused</b></p> <p><b>Koordinatsiooni ja peenmootorikat arendavad harjutused.</b> Püstilähe, jooks kiirendusega, 30 m läbimine ajale, pendelteatejooks. Põlvetoestikõnd, päkk-kõnd poomil. Hoojooksult hüpe toengkägarasse, sirutushüpe maandumisasendi fikseerimisega. Pallivise.</p> <p><b>Ruumitaju arendavad harjutused.</b> Orienteerumiseks ettevalmistavad mängud ruumis, kooliõuel.</p> <p><b>Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused ja mängud.</b> Jalgpall. Korvpalliks ettevalmistavad harjutused ja mängud (korvpalluri põhiasend, pallihoie, põrgatamine, rinnaltsõöt). Laptuu ja pesapalli lihtsustatud variandid.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· hüpata hoojooksult kaugust tulemusele;</li> <li>· sooritada kägarhüpet (riista kõrgus 80--100 cm);</li> <li>· teha erinevaid kõnniharjutusi poomil;</li> <li>· visata palli;</li> <li>· mängida jalgpalli lihtsustatud reeglitega.</li> </ul>
--	--

## 6.-7.klass

Rõhuasetused:

Jätkub harjutuste tehnikate õppimine. Tõuseb õpilaste iseseisvus (ülesannete täitmine esitatud plaani järgi, iseseisev tegevusplaani koostamine ja enesekontroll). Pööratakse tähelepanu õpilaste tahteomaduste (sihikindlus, otsustavus, julgus, visadus, püsivus, kannatlikkus, enesevalitsemine, iseseisvus, algatusvõime) kujundamisele, tutvustatakse spordieetika nõudeid (aus võistlus, võistlusmäärustest kinnipidamine, vastase austamine).

6.klass õppesisu	õpitulemused	7.klass õppesisu	õpitulemused
<p style="text-align: center;"><b>Üldkehaline treening</b></p> <p>Kestvusjooks maastikul. Hoojooksult üleshüpped (ühe ja kahe jala tõukelt), takistusest ülehüpped, kaugushüpe. Matkad. Kelgutamine. Suusatamine: kahesammuline vahelduvtõukega sõiduviiis, laskumise põhiasend. 1 km pikkuse tõusude ja laskumistega suusaraja läbimine jõukohases tempos.</p> <p style="text-align: center;"><b>Korrigeerivad harjutused</b></p> <p><b>Koordinatsiooni ja peenmootorikat arendavad harjutused.</b> Rippes (P), toenglamangus (T) käte kõverdamine, ripe kõverdatud kätega ajale. Rippped kangil. Akrobaatika: harjutuste kombinatsioonid, seisust kaarsild (abiga), tihel taha toengrõhtpõlvitusse (T), hüppetihel. Toenghüpped: hüpe kitselt toengkükki ja mahahüpe 180° pöördega, harkhüpe. Madalal poomil laskumine kükki ja põlvitusse ning tõusmine. Harjutused vahenditega: hüpitihel hüplemine paigal ja edasilikumisel, mitmesugused hüplemisharjutused paigal ja liikudes. Madalstart.</p> <p><b>Ruumitaju arendavad harjutused.</b> Orienteerumiseks</p>	<p>kõverdab rippes (P) ja toenglamangus (T) käsi 2--5 korda;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>· jookseb jõukohases tempos 1,5 km;</li> <li>· suusatab 2 km rahulikus tempos;</li> </ul> <p><b>oskab</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>· hüpata kaugust;</li> <li>· sooritada kahe käega rinnalt viset (korvpall);</li> <li>· täita ülesandeid õpetaja poolt esitatud kava järgi;</li> <li>· paluda abi, valida ja kasutada</li> </ul>	<p style="text-align: center;"><b>Üldkehaline treening</b></p> <p>Kestvusjooks maastikul (P -- 1,5 km, T -- 1 km). Üldarendavad harjutused topispallidega. Suusatamine: pooluisusamm. 2 km pikkuse suusaraja läbimine jõukohases tempos.</p> <p style="text-align: center;"><b>Korrigeerivad harjutused</b></p> <p><b>Koordinatsiooni ja peenmootorikat arendavad harjutused.</b> Kang: rippes hooglemine, ette- ja tahahool mahahüpe, tiheltõus ühe jala hoo ja teise tõukega (abiga). Poom: vetruvsamm, polkasamm. Akrobaatika: ratas kõrvale, tiritamm, tihel taha poolspagaati. Harjutused vahenditega (T): rõngas, rõnga asendi muutmised, rõnga kiigutamised ja tiirutamised, rõnga hood, pöörlemised, veeretamised, ringitamine. Horisontaal- ja vertikaaltakistuste ületamine.</p> <p><b>Ruumitaju arendavad harjutused.</b> Orienteerumiseks ettevalmistavad mängud.</p> <p><b>Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused ja mängud.</b> Jalgpall: liikuva palli löömine, löök põia siseküljega täpsusele, õppemäng. Korvpall:</p>	<p>jookseb 2 km vahelduvalt kõnniga;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>· suusatab 1,5 km tõusude ja laskumistega rajal;</li> </ul> <p><b>oskab</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>· joosta kiirenevalt püstilähtest;</li> <li>· ronida kõiel (P);</li> <li>· sooritada lihtsamaid harjutusi hüpitihel ja rõngaga (T);</li> <li>· mängida korvpalli lihtsustatud reeglitega;</li> <li>· kasutada õpitud sporditerminoloogiat.</li> </ul>

ettevalmistavad mängud. <b>Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused ja mängud.</b> Jalgpall: paigaloleva palli löömine, veereva palli peatamine, palli löömine paarilisele, palli vedamine; õppemäng. Korvpall: palli pörgatamine vasaku ja parema käega takistusest möödumisel, söödud liikumiselt, vise kahe käega rinnalt.	abivahendeid.	sammu pealt vise, ühe käega ülaltvise, söödud liikumiselt, individuaalne kaitsemäng, mäng lihtsustatud reeglitega.	
---	---------------	--	--

## 8.-9. klass

### Rõhuasetused

Selle etapi ülesanne on õpilasi ette valmistada iseseisvaks eluks. Süstematiseeritakse ja teadlikustatakse praktilisi oskusi, kinnistatakse teadmisi tervislikest eluviisidest, püütakse tekitada huvi ja motivatsiooni edaspidiseks iseseisvaks kehakultuuriharrastuseks.

8.kl. õppesisu	õpitulemused	9.kl.õppesisu	õpitulemused
Kestvusjooks maastikul, kiirendus- ja kordusjooks. Kaugus- ja kõrgushüpe. Võistluseelne soojendus. Üldarendavad harjutused kõigile lihaskühmadele. Suusatamine: uisusammsõiduviis, poolkäärtõus, põikilaskumine, sahkpidurdus. <b>Korrigeerivad harjutused</b> <b>Koordinatsiooni ja peenmotoorikat arendavad harjutused.</b> Madalstart õpetaja käskluse järgi. Kuulitõuge paigalt (P). Kang: kahe jala tõukega tireltõus. Poom: harjutuste kombinatsiooni koostamine ja sooritamine (T). Võimlemispall: pallivisked, pörgatamised ja püüdmised hüplemistele, tantsusammude ja harjutustega. Akrobaatika: kaarsillast pööre toengpõlvitusse ühel põlvel (T). <b>Ruumitaju arendavad harjutused.</b> Maastikujoos. <b>Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused ja mängud.</b> Korvpall: ühe käega ülalt vise, pöörded, petteliigutused, kaitse- ja ründemäng 1:1 mängus, võistlusmäärused, õppemäng. Võrkpall: võrkpalliks ettevalmistavad mängud ja teatevõistlused, mängija asendid ning peatumine, liikumisviisid hüppe-juurdevõtu ja ristsammuga, ülaltsööt, altsööt, altpalling, pallingu vastuvõtt.	jookseb 2 km (P) ja 1 km (T) rahulikus tempos; <b>oskab</b> · teha võistluseelset soojendust; · sooritada akrobaatika, aeroobika ja riihvõimlemise põhiharjutusi; · suusatada, kasutades vastavalt maastikule erinevaid sõidu-, tõusu- ja laskumisviise; · otsida ja leida spordialast teavet.	<b>Üldkehaline treening</b> Käe-, selja-, kõhu- ja küljelihaseid arendavad harjutused hantlitega. Täpsusjooks. Suusatamine: 3 (P) ja 2 (T) km pikkuse suusaraja läbimine ajale; uisusammpööre, lihtsa slaalomraja läbimine. <b>Korrigeerivad harjutused</b> <b>Koordinatsiooni ja peenmotoorikat arendavad harjutused.</b> Jooks kurvil. Teatepulga vahetus. Kuulitõuke tehnika. Kang: käärhöör ette, tireltõus rippes abistamisega, vibutushooglemiselt mahahüpe 90° pöördega (P). Harjutused vahenditega: palli-, rõnga- või hüpitaharjutuste seoste koostamine ja esitamine. Akrobaatika: rõhtseis ühel jalal. <b>Ruumitaju arendavad harjutused.</b> Orienteerumise õpperadade läbimine, harjutused püsiradadel. <b>Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused ja mängud.</b> Korvpall: individuaalse pallikäsitsustehnika täiustamine, mängijate koostöö, õppemäng.	jookseb ühtlases tempos 1,5 km (T) ja 2 km (P) ning vahelduvalt kõnniga 3 km (T) ja 4 km (P); · jookseb tulemustele 100 m, 300 m (T) ja 100 m, 800 m (P); · suusatab 2 km (T) ja 3 km (P). <b>oskab</b> · planeerida, läbi viia ja analüüsida õpetaja poolt antud ülesandeid; · arendada iseseisvalt oma kehalisi võimeid; · hinnata adekvaatselt oma kehalisi võimeid; · otsida ja leida sporditeavet, koostada ülevaadet mõnest spordisündmusest;

Jalgpall: väljaku nägemine, mängujoonise lugemine, reeglid.			· mängida võrk- ja korvpalli lihtsustatud reeglitega.
---	--	--	---

## AVASTUSÕPE (valikaine)

### Õppetöö eesmärgid:

1. Läbi aktiivõppe läbiviidav kogemusõpe tutvustamiseks meie elu ümbritseva elu olemust ja toimimist
2. Tutvustada õpilastele asjade toimimist, leida vastused küsimusele MIKS?KUIDAS?

V-VI kl. õppesisu	Õpitulemused	VII kl. õppesisu	Õpitulemused
Vesi, õhk – nende koosmõju. Vee ja õhu reostus. Lahused. Elekter: kuidas saadakse, teeme ise elektrit. Ohtlikkus. Lennumasinad. Veeseadeldised. Raskusjõud. Jõud, mis mõjutavad inimesi.	-oskab tähele panna ümbritsevat; -oskab mõista, kuidas keskkond meid mõjutab; -teadvustab, millised jõud ja loodusseadused valitsevad meie ümber; -väärtustab keskkonda, hoiab oma käitumisega ümbritsevat; -omab algteadmisi igapäevanähtuste olemusest; -arendab eneses loogilist mõtlemist läbi suhtlemise	Vesi. Õhk. Vee ja õhu koosmõju. Reostus. Vesilahused. Mis on keemiline valem? Mikro- ja makromaailm. Molekulid ja aatomid. Mehhaaniline ja soojusliikumine. Liikumine, teepikkus, trajektoor. Aeg ja kiirus.	-oskab tähele panna ümbritsevat; -oskab mõista, kuidas keskkond meid mõjutab; -teab, millised jõud ja loodusjõud meid valitsevad, kuidas inimene neid on kasutama õppinud; -oskab väärtustada keskkonda, oskab hoida oma käitumisega ümbritsevat; -omab teadmisi igapäevanähtuste olemusest; -arendab eneses loogilist mõtlemist läbi suhtlemise.

Lisa 2. Ainekavad toimetulekuõppes  
<http://www.hm.ee/index.php?0512590>

#### **Eesti keel**

Ainekava saab alla laadida Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehelt aadressil <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=11173>

#### **Elu- ja toimetulekuõpe**

Ainekava saab alla laadida Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehelt aadressil <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=11174>

#### **Kehaline kasvatus**

Ainekava saab alla laadida Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehelt aadressil <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=11182>

#### **Kunst ja käeline tegevus**

Ainekava saab alla laadida Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehelt aadressil <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=11183>

#### **Matemaatika**

Ainekava saab alla laadida Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehelt aadressil <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=11177>

#### **Muusikaõpetus**

Ainekava saab alla laadida Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehelt aadressil <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=11178>

#### **Rütmika**

Ainekava saab alla laadida Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehelt aadressil <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=11181>

#### **Tööõpe**

Ainekava saab alla laadida Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehelt aadressil <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=11180>

## Kodundus valikainena:

### KODUNDUS (3. arengutase)

#### Rõhuasetused

Õpilane õpib tundma rahulolu individuaalsest eneseteostusest, osaleb meeskonnatöös. Õpib retsepti järgi toitu valmistama, lauda katma ja enda järgi koristama. Õpib valima ja valmistama tervislikku toitu. Tegutseb säästliku tarbijana.

<b>Õppesisu:</b>	<b>Õpitulemused 3. arengutaseme lõpuks:</b>
<p>Köök, kui toiduvalmistamise koht. Tööhügieen ja ohutusnõuete järgimine töötamisel. Isikliku hügieeni nõuded ja nende järgimine toiduvalmistamisel. Köögi- ja sööginõude pesemine; köögi- ja söögiruumi koristamine. Toiduring. Tervislik toitumine. Teraviljatoidud, piimatoidud, aedviljatoidud. Hommi-, lõuna- ja õhtusöök. Toidu valmistamine retsepti järgi individuaalsel juhendamisel. Toiduainete hulga mõõtmine (kaalud, mõõdud). Toiduainete eeltöötlus ja kuumtöötlus. Laua katmine individuaalsel juhendamisel vastavalt menüüle. Lauakaunistused. Lauakombed. Laua koristamine pärast toiduvalmistamist. Jäätmemajandus.</p>	<p>Õpilane teab ja järgib isikliku hügieeni nõudeid;</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- teab ja järgib ohutusnõudeid köögis töötamisel;</li><li>- teab ja järgib tervislikku toitumist.</li></ul> <p>Õpilane oskab kasutada ohutult tavalisemaid köögiriistu;</p> <p>oskab osaleda meeskonnatöös;</p> <p>oskab abiga mõõta ja kaaluda toiduaineid;</p> <p>oskab kasutada (meeldetuletusel) otstarbekaid töövõtteid;</p> <p>oskab katta ja kaunistada lauda vastavalt menüüle;</p> <p>oskab sorteerida prügi.</p>

### **Lisa 3. Ainekavad lihtsustatud õppe lisaõppes**

#### **Ainekavad lisaõppes lihtsustatud õppekava alusel**

#### **Rõhuasetused lisaõppes:**

1. Õpilane õpib valima ja töötleva mitmesuguseid erinevaid materjale, kasutades sobivaid töövahendeid, olema töötades säästlik ja teadlik tarbija;
2. Õpilane õpib tundma ja rakendama ratsionaalseid töövõtteid, kasutama ergonoomilisi tööriistu, juhinduma praktilistes tegevustes töötervishoiu ja tööohutuse nõuetest;
3. Õpilane väärtustab, hoiab ja arendab rahvuslikku käsitöö- ja tehnikakultuuri, tunneb vastutust kultuuritraditsioonide säilimise eest;
4. Õpilane omandab positiivse kogemuse tööprotsessist, kasvatab lugupidamist enda ja teiste töö vastu;
5. Õpilane tutvub kutseõppe võimalustega, kujundab valmisolekut elada ja töötada tänases ja tuleviku kiirelt muutuvras tehnoloogiamaailmas.

#### **Emakeel ja lugemine**

##### **Õpetuse eesmärgid:**

1. Õpilane omandab funktsionaalse kirjaoskuse;
2. arendab iseseisvat mõtlemis- ja analüüsimisoskust;
3. oskab kasutada teatmeteoseid, sõnastikke ja ajalehti (massiteabevahendeid) kui infovahendeid ning saadud teadmisi töödelda ja eesmärgipäraselt kasutada; konspekteerida;
4. loovtekstide kirjutamine ( planeerimine, kavastamine, vormistamine, ettekanne, analüüs, põhjendused, õigekiri);
5. õpib kirjutama uurimustööd etteantud teemal.

##### **Õppesisu:**

Suhtlemine ja väljendusoskus. Teabe mõtestatud ning mõistetav suuline ja kirjalik edastamine. Tegevuse ühine planeerimine ja vajadusel korrigeerimine tegevuse käigus, korralduste-soovituste esitamine ja nende täitmine. Tarbekirjade ja blankettide (veebikeskkonnast) leidmine ning nõuetekohane täitmine. Konspekti koostamine kirjaliku teabeteksti ja suulise ettekande järgi, oluliste faktide leidmine, teksti lühendamine, lühendite kasutamine, teksti taastamine ja tegutsemine konspekti järgi.

Lause ja sõnavara. Teadmiste ja oskuste süvendamine, tekstiväline lause ja lause tekstis.

Lugemine ja kirjutamine. Õigekiri. Enesekontroll. Ortograafiareeglite kasutamise oskuse süvendamine.



Valik- ja temaatiline lugemine teabe otsimiseks. Individuaalsed ülesanded lugemisoskuse süvendamiseks.

### **Õpitulemused:**

Õpilane oskab:

1. suhelda adekvaatselt tavaolukorras;
2. hinnata oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust;
3. lugeda jõukohast teksti sihipäraselt, kasutab tekste ja teatmikke teabe hankimiseks;
4. oskab teha märkmeid ja elementaarselt konspekteerida;
5. kasutada õpitud tarbekirja liike;
6. harjutab referaadi koostamist ja saab sellega iseseisvalt hakkama.

### **Matemaatika**

#### **Õpetuse eesmärgid:**

1. kinnistada õpitud teadmisi ja kasutada neid eluliste ülesannete lahendamisel;
2. kinnistada iseseisvat ülesannete analüüsi- ja lahendamisoskust;
3. anda enesekindlust ostuste vastuvõtmisel ja oma teguviisi ( lahendusviisi) kommenteerimisel;

#### **Õppesisu**

1. Kõik aritmeetilised tehted 1 000 000 piires.
2. Kõik aritmeetilised tehted murdudega.
3. Mõõdud ja nimega arvud. Pindala- ja ruumalaühikud.
4. Protsent.
5. Tekstülesanded. Liitülesanded: kolme- ja neljatehteliste tekstülesannete lahendamine.

### **Õpitulemused:**

Õpilane oskab:

1. kirjalikult liita ja lahutada 1 000 000 piires üleminekuga;
2. kirjalikult korrutada ja jagada kolmekohalise arvuga;
3. leida protsenti arvust ja arvu protsendi järgi;
4. teisendada õpitud mõõtühikuid;
5. teisendada harilikku murdu kümnendmurruks ja vastupidi;
6. arvutada kuubi ja risttahuka ruumala;
7. lahendada õpitud tekstülesandetüpe ning leida ratsionaalseid lahendusvõtteid.

## **Masinaõpetus**

### **Õpetuse eesmärgid:**

1. õpilaste teadliku õppimise suunamine ja eelteadmiste rakendamine praktilistes tegevustes;
2. huvi tõstmine tehnika vastu;
3. ettevalmistus iseseisvaks eluks;
4. ettevõtlikkuspädevuse soodustamine.

### **Õppesisu:**

1. Tööohutus.
2. Mootor.
3. Hooldamine, vigade leidmine.
4. Traktoril ilmnevad vead seoses teostatavate töödega.
5. Erinevad haakeriistad.
6. Haakeriistade klassifikatsioon.
7. Traktoriga töö talvetingimustes.
8. Praktika kooli juures traktoriga.

### **Õpitulemused:**

1. Õpilane suudab eristada mootori erinevaid osi, teab nende kaudset otstarvet;
2. õpilane suudab ilma ohtu tekitamata ümbritsevale suunata masina liikumist ja peatuda tõkke ees;
3. õpilane oskab jaotada mootori osad nende kuuluvuse järgi;
4. õpilane oskab leida traktori juures võimalikke vigu; hinnata nende ohtlikkust;
5. leiab ja kontrollib traktori juures hooldekohti iseseisvalt;
6. õpilane oskab leida traktori juures võimalikke vigu, hinnata nende ohtlikkust;
7. õpilane saab aru talvel tekkivatest ohtudest ja näeb ette võimalikke ohtusid.

## **Remonditööd**

### **Õpetuse eesmärgid:**

1. Õpilaste teadliku õppimise suunamine ja eelteadmiste rakendamine praktilises tegevuses;
2. huvi tõstmine tehnika vastu;
3. õpilaste ettevalmistamine õppe jätkamiseks kutsekoolis;
4. õpilaste ettevalmistus iseseisvaks eluks;
5. ettevõtlikkuspädevuse soodustamine.

### **Õppetöö sisu.**

1. Tööohutus traktoriga töötamisel.
2. Mootori erinevad osad, nende kuuluvus süsteemsetesse gruppidesse.
3. Praktikum mootoriga.

4. Traktoriga vajalike tööde teostamine. Hooldamine ja vigade leidmine.
5. Töö traktoriga talvistes tingimustes. Traktoril ilmnevad vead seoses teostatavate töödega.
6. Erinevad haakeriistad. Haakeriistade klassifikatsioon.
7. Sõidupraktika edasijõudnutele.

### **Õpitulemused:**

1. Suudab eristada mootori erinevaid osi, teab nende kaudset otstarvet;
2. oskab jaotada mootori osad nende kuuluvuse järgi;
3. oskab leida traktori juures võimalikke vigu, hinnata nende ohtlikkust;
4. õpilane leiab ja kontrollib traktorile kuuluvaid hooldekohti iseseisvalt;
5. õpilane saab aru ja oskab ennetada avariilisi rikkeid traktoril seoses tehtavate töödega;
6. õpilane kinnistab ja teavitab enesele õpivajaduse.

### **Puutöö**

#### **Õppetöö eesmärgid:**

- 1) Õpilane omandab tehnoloogia vallas loova mõtlemise, oskuse õpitut uutes olukordades kasutada.
- 2) Õpilane omandab oskuse kavandada ja teostada oma tehnoloogilisi ideid keskkonda säästvalt, arvestades esteetilisi ja eetilisi väärtusi, kvaliteeti ning otstarbekust.
- 3) Õpilane kogeb eneseteostust sensomotoorse tunnetuse ja tehnilise tegevuse kaudu, tugevdab usku oma võimetesse, arendab ettevõtlikkust ja innovaatilisust.
- 4) Õpilane õpib valima ja töötlemata mitmesuguseid materjale, kasutades sobivaid töövahendeid, olema töötades säästlik ja teadlik tarbija.
- 5) Õpilane õpib töötama üksi ja rühmas, oma töö eest vastutama.
- 6) Õpilane õpib tundma ja rakendama ratsionaalseid töövõtteid, kasutama ergonoomilisi tööriistu, juhinduma praktilises tegevuses töötervishoiu ja tööohutuse nõuetest.
- 7) Õpilane väärtustab, hoiab ja arendab rahvuslikku käsitöö- ja tehnikakultuuri, tunneb vastutust kultuuritraditsioonide säilimise eest.
- 8) Õpilane arendab tehnilist taipu, omandab üldtehnilisi teadmisi, elementaarse kirjaoskuse ja orienteerumisvõime tänapäeva tehnoloogiamaailmas, hindab kriitiliselt tootmisprotsessi ning tööset.
- 9) Õpilane õpib mõistma igapäevanähtuste olemust, omandab säästliku majandamise põhimõtted
- 10) Õpilane omandab positiivse kogemuse tööprotsessist, kasvatab lugupidamist enda ja teiste töö vastu.
- 11) Õpilane tutvub kutseõppe võimalustega, kujundab valmisoleku elada ja töötada tänases ja tuleviku kiirelt muutuvast tehnoloogiamaailmas.

### **Õppesisu.**

Ohutustehnika.

Kõik elektrilised tööriistad. Puidutööpingid.

Mõõtmis- ja märkimisvahendid.

Puidu töötlemine, viimistlemine.

Erinevad liited - Servliide, liimliide, eriliited

Lihtsamad restaureerimis- ja remonttööd.

Oma tegevuse planeerimine praktilise töö valmistamisel, oskus teostada kontrolli tulemuste üle.

### **Õpitulemused:**

Õpilane teab:

1. seoseid looduse, tehnika ja rakendusülesannete vahel;
2. õpitud tööliikide juures kasutatavaid materjale ja nende omadusi;
3. põhiliste tänapäeval kasutatavate käsi- ja elektriliste töövahendite otstarvet ja kasutusvõimalusi;
4. isikukaitsevahendite kasutamise korda ja ohutustehnika nõudeid seoses õpitud töövõtetega.

Õpilane oskab:

1. käsitseda ohutult õpitud tööliikide juures kasutatavaid põhilisi tööriistu;
2. lahendada lihtsaid õpitud materjalide töötlemisega seotud rakendusülesandeid;
3. genereerida ideid, neid olme- ja tarbeesemete valmistamisel loovalt kasutada;
4. lahendada probleemülesandeid, leida neile alternatiivseid lahendeid, valitud (ühis)tegevusi põhjendada, analüüsida ja anda neile hinnangut;
5. valida tööeseme valmistamiseks vajaminevaid materjale ja töövahendeid;
6. valida tööeseme valmistamiseks vajaminevaid materjale ja töövahendeid;
7. kavandada iseseisvalt tööeseme valmistamise tehnoloogilist käiku ja valmistada esteetiliselt kujundatud eset;
8. kasutada õigesti ja ohutult puurpink, treipink, lihvpink ja lihtsamaid elektrilisi tööriistu;
9. tarbida materjale ja energiat ressursse ja keskkonda säästvalt.

## **Sepatöö**

### **Õppetöö eesmärgid:**

1. õpilased suudavad iseseisvalt teostada sepistamisprotsesse;
2. õpilased oskavad analüüsida töö tulemit;
3. õpilased mõistavad sepatöö olemust.

### **Õppesisu:**

Sepikoja sisustus, sepistamise töövõtted. Ohutustehnika.

Ääsi kasutus. Raua kuumused.

Materjalide valik, eripärad. Karastamine, töötlus, viimistlemine.

Venitamine, vormimine, painutamine, läbistamine, raiumine, paksendamine, keermestamine.

Individuaalsete tööde selektsioon – haakrõngas, hoburaud, rõngasaas.

### **Õpitulemused:**

1. tunneb sepikoja sisustust ja otstarvet;
2. eristab erinevaid töövõtteid;
3. teab ja oskab ennetada ohte;
4. oskab kasutada erinevaid töövõtteid ;
5. oskab kasutada erinevaid tööriistu erinevate töötsüklike juures;
6. oskab, arvestades võimalusi, oma tööprotsessi ja määrata vajalikke vahendeid.

## **Kangakudumine**

### **Õppetöö eesmärgid:**

1. õppida tundma eesti käsitööst traditsioonilise kangakudumise erinevaid võimalusi;
2. saada eneseteostuse ja eneseväljenduse kogemust loova töö kaudu, kogeda tööõõmu;
3. arendada ilumeelt, värvitaju, loovust;
4. õppida tundma kangaste kudumiseks sobivaid materjale, neid valima ja sobitama ning tööks ette valmistama;
5. tutvuda kangastelgede ehituse ja kangakudumise tehnoloogiaga;
6. õppida kuduma algkangaid ja lihtsamaid tuletatud kangaid;
7. hinnata oma võimeid ja eeldusi telgedel kudumise kaudu.

### **Õppeaine sisu:**

Kangakudumisega seotud põhimõisted. Kangastelje osad. Erinevad töö- ja abivahendid. Kangakudumise ettevalmistustööd – lõimelõngade arvu ja pikkuse arvutamine, lõime käärimine, lõime panek kangastelgedele, niietamine, soastamine ja siduse tegemine. Erinevate materjalide tundmine ja kokku sobitamine – lina, puuvill, siid, villane. Materjalide valimine (kasutades eelkõige kasutatud tekstiile) kogumine, säilitamine, ettevalmistamine kudumiseks – erineva materjali kerimine, värvimine, lõikamine, poolimine, korrutamine, haspeldamine. Ideekavandite valmistamine, värvi- ja kompositsiooniülesanded, kavandi järgi kudumine. Telgedel kudumine alg- ja tuletatud kangad. Viimistlustööd. Valmistööde eksponeerimine, näituse ülespanek ja kujundamine. Ülevaade kangakudumise ajaloost. Ohutus töötamisel.

### **Õpitulemused:**

#### Õpilane

1. teab kangastelje tööpõhimõtteid ja ohutuid töövõtteid;
2. teab kangakudumise mõisteid, töövahendeid;
3. teab erinevaid tekstiilmaterjale;
4. teab värvide ja materjalide sobitamise võimalusi;
5. teab loovtöö erinevaid võimalusi kangastelgedel kudumisel.
6. oskab teostada lõimepaneku ettevalmistustööd;
7. oskab abiga panna lõime kangastelgedele;
8. oskab abiga panna kangast niide;
9. oskab abiga panna kangast sukka;
10. oskab luua ja lugeda kavandit ning selle järgi kududa;
11. oskab valida, sobitada ja ette valmistada kudumismaterjale;

12. oskab viimistleda kootud eset;
13. oskab väärtustada loovtöö tähtsust inimese elus;
14. oskab adekvaatselt hinnata oma tegevust ja töö tulemust.

## **Kodundus**

### **Õppetöö eesmärgid:**

1. õppida tundma rahulolu individuaalsest eneseteostusest;
2. õppida osalema meeskonnatöös;
3. õppida tegutsema säästliku tarbijana;
4. õppida valima tervislikku toitu;
5. valmistada retsepti järgi toitu - individuaalsel juhendamisel;
6. osata katta lauda vastavalt menüüle;
7. osata koristada enda järgi.

### **Õppeaine sisu:**

Köök, kui toiduvalmistamise koht. Tööhügieen ja ohutusnõuete järgimine töötamisel. Isikliku hügieeni nõuded ja nende järgimine toiduvalmistamisel. Elektrilised kodumasinad. Köögiriistad, nende otstarbekas kasutusala ja paigutus. Toiduained, nende ostmine kaubandusest ja säilitamine.

Toiduring. Tervislik toitumine. Teraviljatoidud, piimatoidud, aedviljatoidud. Hommiku-, lõuna- ja õhtusöök. Toidu valmistamine retsepti järgi individuaalsel juhendamisel. Toiduainete hulga mõõtmine (kaalud, mõõdud). Toiduainete eeltötlus ja kuumtötlus. Laua katmine individuaalsel juhendamisel vastavalt menüüle. Lauakaunistused. Lauakombed. Laua koristamine pärast toiduvalmistamist. Söögi- ja kööginõude pesemine; köögi- ja söögiruumi koristamine. Jäätmemajandus. Toiduraha kulu arvestus. Päeva- ja igakuise toiduraha arvestus.

### **Õpitulemused:**

#### **Õpilane**

1. teab ja järgib isikliku hügieeni nõudeid;
2. teab ja järgib ohutusnõudeid köögis töötamisel;
3. teab ja järgib tervislikku toitumist.
4. oskab kasutada ohutult tavalisemaid köögiriistu;
5. oskab individuaalsel juhendamisel valmistada lihtsamat toitu;
6. oskab abiga mõõta ja kaaluda toiduaineid;
7. oskab kasutada (meeldetuletusel) otstarbekaid töövõtteid;
8. oskab katta ja kaunistada lauda vastavalt menüüle;
9. oskab sorteerida prügi.

## Metsandus

### Õppetöö eesmärgid:

1. Metsa kui pikaajaliselt taastuva loodusvara olulisus majandusele ja selle vastutustundlik kasutamine. Tehniliste vahendite, kütuste, määrdeainete keskkonnasäästlik kasutamine ja käitlemine.
2. Metsa osa Eesti rahva- ja pärandikultuuris ning selle sidumine kaasaegse metsandusega. Töökultuuri kujundamine ja hoolsuse ning vastutustundlikkuse arendamine metamajanduslikel töödel.
3. Metsandust reguleerivate seadusaktide põhimõtete mõistmine ja seose tunnetamine muu ühiskondliku eluga.
4. Metsamajandusega seotud elukutsete tutvustamine ja populariseerimine, oskuste kujundamine iseseisvalt või juhendamisel teostada metsamajanduslikke töid metsa uuendamisel, hooldamisel ja raiumisel.
5. Mootorsaega ja puhastussaega töö harjutamine. Oma töö hulga ja kvaliteedi hindamine ning analüüsimine. Töö kasumlikkuse kujunemise tunnetamine ja palga arvestuse üldiste põhimõtete tundmine. Pindalaliste ja ruumiliste mõõtmiste praktiseerimine.
6. Tervistsäästvate ja ergonoomiliste töövõtete kujundamine metsanduses. Riskifaktorite hindamine ja maandamine individuaalsele töötajale ja ümbritsevatele inimestele.
7. Ohutu töö planeerimine metsas. Individuaalsete töökaitsevahendite olulisuse mõistmine ja kasutamise praktiseerimine. Esmaabi ja käitumine tööõnnetuste ja terviserikete korral.

### Õppesisu:

**Metsakasvatust.** Põhiliste puuliikide (kuusk, mänd, kask, hallepp, sanglepp, haab) metsandusliku omapära tundmine. Põhiliste uuendus- ja hooldusraiate (lageraie, aegjätkne raie, valgustusraie, harvendusraie, sanitaarraie) nõuete teadmine.

**Metsauuendamine.** Põhiliste metsauuendusviiside (külvi, istutamine seemikutega, istutamine istikutega) praktiline läbiviimine. Metsakultuuride hooldamine, taimede ümbert rohu tallamine ja rohu niitmine puhastussaega.

**Puhastussae kasutamine.** Võsalõikeketta ning rohutera teritus ja hooldamine. Varustuse reguleerimine vastavalt isikule. Rohu- ja võsalõikamise tehnikad ning töövõtted.

**Praktilised võsalõikamise tööd.** Osaoskuste praktiline test töös puhastussaega. Puhastussaagide hooldus ja remont.

**Metsatöötlemine.** Raielangil ettevalmistus ja töö planeerimine, tüvede kvalifitseerimine. Põhilised töövõtted puude langetamisel, laasimisel ja järkamisel. Metsamaterjalide koondamise töövõtted. Probleemsete puude langetamise ja töötlemise eritehnikad ja ohutustehnika abinõud erijuhtumitel. Raietööde kvaliteedi hindamine.

**Praktilised tööd raielangil puude valikul ja raietöödel.** Osaoskuste praktiline test töös saega. Saagide hooldus ja remont. Praktiline sooritus metsamaterjalide koondamisel.

**Mets ja seadusandlus.** Metsaseaduse raieõigust ja kohustusi puudutavad punktid. Metsamaterjalide ja raieõiguse müük – ost.

## Õpitulemused:

1. Õppekäigul metsa oskab hinnata raiete vajadust ja tehtud raiete kvaliteeti. Oskab selgitada puuliikide metsandusliku eripära ja sellest tulenevaid erisusi metsamajanduslikel töödel.
2. Mõistab metsakultuuride hooldamise vajalikkust ja põhimõtteid. Suudab iseseisvalt sooritada metsakülvi ja metsaistutamise töövõtteid. Oskab praktiliselt sooritada metsakultuuride hooldamise töövõtteid. Suudab hinnata tehtud tööde kvaliteeti ja mõistab töötasustamise põhimõtteid;
3. Suudab sooritada puhastussae lõikeketta ja rohutera teritust . Oskab reguleerida kanderihmu ja käepidemete tööasendit vastavalt enda vajadustele. Oskab sooritada ohutuid rohuniitmise ja võsalangetamise võtteid;
4. Oskab iseseisvalt sooritada kõiki põhilisi puhastussaega sooritatavaid töid. Suudab iseseisvalt vahetada, teritada ja hooldada lõiketarvikuid;
5. Tunneb raielangi märgistamise põhimõtteid. Teab metsamaterjalide kvaliteedinõudeid ja oskab määrata kasvavate puude kvaliteeti ning neist saadavaid materjale.
6. Oskab sooritada kõiki põhilisi saega sooritatavaid töid. Suudab iseseisvalt vahetada, saeketti ja hooldada saagi, valmistada sae küttesegu. Tunneb pinges puidu, tuulemurru, tuuleheite, kaldus ja rippes puude langetamise põhimõtteid. Oskab praktiliselt valida optimaalseid metsamaterjalide koondamise võtteid ja kasutada selleks vajalike tööriistu.
7. Oskab valida töövõtteid, mis tagaksid töö kvaliteedi, tööohutuse ja tervise säilimise.
8. Suudab hinnata metsanduslike tööde kvaliteeti, mahtu ja maksumust
9. Oskab lugeda metsateatist ja kontrollida selle vastavust tööobjektiga metsas. Suudab juhendamisel mõõta puude riida mahtu ja arvutada selle maksumust. Suudab juhendamisel mõõta ja tabelist leida palgi mahtu ja arvutada selle maksumust.



## **Lisa 4. Ainekavad toimetulekuõppe pikendatud ja lisaõppes Ainekavad lisaõppes toimetulekuõppekava alusel**

### **Emakeel ja funktsionaalne lugemisoskus**

#### **Õpetuse eesmärgid:**

Lugemis- ja kirjaoskusega taotletakse, et õpilane:

1. Mõistab igapäevakõnet, täidab ühe-/kaheosalisi korraldusi;
2. Oskab loetust-etteloetust aru saada ja seda infot kasutada;
3. Mõistab lihtsat mitteverbaalset juhendit (toiduretsept, tehnika, kodukeemia vm);
4. Tunneb ära ja oskab kasutada õpitud märkide järgi käitumist (WC, bussipeatus, apteek jm);
5. Oskab nimetada/kirjutada isikuandmeid, täita lihtsat ankeeti/küsitlust (nimi, isikukood, aadress vm)

#### **Õppesisu**

**Kõnearenduslik töö.** Kõne teadvustatud kuulamine. Hääldusharjutused. Kõne abil suhte loomine. Kontakti algatamine. Tunnete väljendamine. Teadete edastamine. Vestlused ümbritsevast elust. Sõnavara laiendamine ja rikastamine.

**Eneseväljendus.** Sobiva suhtlemisviisi leidmine ja kasutamine. Verbaalne suhtlemine. Viisakusväljendite kasutamine. Osalemine dialoogis. Telefoniga helistamine. Omadussõnad tunnete ja emotsioonide kirjeldamiseks. Tunnete väljendamine. Toimunust jutustamine. Abi pakkumine ja abistamine. Võimetekohane osalemine rühmategevustes.

**Kõne mõistmine.** Kuulamisoskus. Uudiste kuulamine, päevakajalised sündmused. Saadud teadetest ja juhenditest arusaamine. Rollimäng. Situatsioonist arusaamine. Lühiteadete meeldejätmise ja edastamine. Arutlused erinevatel teemadel. Tutvumine erinevate teabevahenditega (ajalehed, televisioon, raadio, internet). Tööjuhendite lugemine (toiduretsept jm.).

**Lugemine ja kirjutamine.** Omandatud lugemisoskuse süvendamine. Päevakava lugemine. Tööjuhiste mõistmine. Üldkasutatavad sümbolid. Ärakiri. Allkirja kirjutamine. Aadressi kirjutamine. Õnnitluskaardid erinevateks tähtpäevadeks. Lihtsa avalduse, palve või muu kirja koostamine abiga, näidise järgi. Tutvumine enamkasutatavate dokumentidega. Arvuti abil kirjutamine, e-kiri.

#### **Õpitulemused**

1. Suhtleb eakaaslaste ja täiskasvanutega;
2. oskab ennast tutvustada;
3. oskab väljendada oma soove ja vajadusi;
4. oskab väljendada oma tundeid, muutusi oma tervises suunavate küsimuste abil;
5. osaleb tegevuste planeerimisel;
6. jätab meelde lühiteate ja oskab seda edastada;

7. suudab leida vajalikku infot (vajadusel suunata, abi küsida).
8. Kommenteerib (oskab nii kiita kui kritiseerida) oma/kaaslase tegevust, annab hinnangu

## **Matemaatika**

### **Õppetöö eesmärgid:**

1. Õpilane omandab vastavalt enda võimetele oskuse objekte ja nähtusi vaadelda, võrrelda.
2. Õpilane õpib võimete piires loendama, liitma ja lahutama; mõõtma ja kaaluma.
3. Õpilane omandab võimetekohased oskused kutseõppeks ja täiskasvanueluks.

### **Õppesisu.**

**Võrdlemine.** Võrdlemine ja järjestamine oluliste tunnuste alusel. Võrdlemine aja- ja ruumikujutluste alusel. Tervik ja osa. Terve, pool, veerand, kolmveerand.

**Aeg.** Kalender. Ööpäev. Kell ja kellaajad. Sõiduplaan. Töönädal, puhkepäevad, pühad. Aastaajad. Kuud. Sünnipäev. Inimese vanus.

**Hulk, arv, number.** Hulk ja arv. Arv ja number. Aritmeetilised tehted (liitmine, lahutamine; korrutamine, jagamine ) vastavalt omandatud eelnevale oskusele, nende oskuste täiendamine ja süvendamine. Taskuarvuti kasutamine.

**Numbrid ja raha.** Rahasummad. Aritmeetilised tehted rahasummadega. Praktilised ülesanded rahaga: ostmine, müümine, maksmine, laenamine; töö ja palk; teenus ja tasu. Hinnad ja hinnasildid. Hinna ja olemasoleva raha seos. Pangaarve ja sularahaautomaat.

### **Geomeetrilised kujundid.**

**Mõõtmine.** Mõõtühikud, nende suhe.

### **Õpitulemused:**

Õpilane tunneb:

- õpitud suurus- ja ruumisuhteid, mõõtühikuid;
- nädalapäevade, aastaegade ja kuude järgnevust;
- orienteerub ööpäeva rütmis;
- õpitud rahaühikuid.

Õpilane oskab:

- võrrelda ja rühmitada esemeid;
- kasutada mõõtmisoskust igapäevaste vajaduste piires;
- arvutada vähemalt 20 piires, taskuarvuti abil 100 piires
- eristada õpitud geomeetrilisi kujundeid;
- eristada õpitud rahaühikuid;
- lahendada praktilisi ülesandeid raha kasutamise kohta. Eelarve.

## **Käsitöö**

### **Õppetöö eesmärgid**

1. Õpilane tunneb ja hindab käsitöötraditsioone.;
2. õpilasel areneb ilutunnetus; funktsionaalne ja säästlik materjalikasutus;
3. õpilane tunneb erinevaid käsitöötehnikaid ja –materjale;
4. õpilane oskab näha, kuidas muuta elukeskkonda esteetilisemaks, mugavamaks.

### **Õppesisu**

#### **Põhioskused ja –teadmised**

1. Eesti rahvakultuuri ajalugu, eripära ja traditsioonid
2. Materjaliõpetus
3. Kavandite, tööjooniste, näidiste vm moel esitatud juhendite järgi käsitööesemete valmistamine
4. Ressursside säästlik ja ratsionaalne kasutamine
5. Eesmärgipäraste töövahendite ja materjalide valimine, kasutamine ja korrashoid
6. Hinna kalkuleerimine (näiteks vanast uus)

**Tehnikad:** viltimine, tekstiilitööd, paberitööd (paber, papp, ajaleht), heinatööd, oksatööd, traaditööd, metallitööd, lõngatööd, voolimistööd, erinevad kudumis- ja heegeldamisvõtted, kiletööd.

### **Õpitulemused**

#### **Õpilane:**

1. hoiab korras oma töökoha,
2. teab erinevaid töövahendeid ja materjale ning oskab neid kasutada,
3. oskab keskenduda ja häirivaid faktoreid ignoreerida,
4. oskab toimingut alustada ja lõpetada,
5. oskab kasutada õiget tööasendit ja –võtteid,
6. oskab jälgida töö – ja puhkeaega,
7. oskab adekvaatselt hinnata oma tööd.

## **Puhastusteenindus**

### **Õppetöö eesmärgid:**

1. õpilane mõistab hügieeninõuetest kinnipidamise tähtsust;
2. mõistab lihtsamaid kutsetööga seotud juhendeid ja töökorraldusi;
3. omandab põhilisi korteri koristamise ja korrastamise võtteid;
4. õpib kasutama tavapärasemaid puhastusaineid ja –vahendeid;
5. õpib ohutult kasutama tavalisemaid kodumasinaid (pesumasin, tolmuimeja);
6. õpib nägema ja looma ilu ning hubasust enda ümber;
7. arendab iseseisvust ja koostööoskust tööks (peres) kollektiivis.

### **Õppesisu**

Maja kui elu-ja töökoht. Erinevad ruumid majas (otstarve, ehitus).

Puhastamine: igapäevane hooldus (tolmu pühkimine lahtistelt pindadelt, plekkide eemaldamine, põranda puhastamine, vaipkatte ja pehme mööbli puhastamine (töötamine tolmuimejaga); klaaspindade puhastamine. Puhastusainete hoidmine.

Suurpuhastus. Planeerimine.

Põrandakattematerjalid: puit, PVC, tekstiilkatted, keraamilised plaadid ja põrandakivid, kumm, betoon, looduslik kivim jne.

Seinakattematerjalid: värvitud pind, tapeet, tekstiil.

Muud materjalid: portselan, fajanss, email, plast, klaas, metall, nahk. Nende omadused, hooldus.

Erinevate ruumide puhastus – magamistuba (õpilaskodu), elutuba, taastuskeskus, duširuumid, arvutiklass, kooliõu, kabinet, klassiruumid, võimla, vannituba, WC, köök, esik (trepikoda), auto puhastus (väljast, seest puhastus ja pesu, vahatamine). Panipaikade puhastamine. Tööde järjekord, vahendid, ajamaht.

Ehitus – (remondijärgne) puhastus. Prügi, prahi esmakäitlemine.

Isikliku hügieeni-, tervise-ja tööohutuse nõuetest kinnipidamine\_(pidevalt kõikide teemade lõikes).

Koristamise üldtehnoloogia, puhastusvahendid ja nende hoiutingimused, puhastusained ja nende hoiutingimused. Põhilised puhastustööde objektid: laed, valgustid, aknad ja klaaspinnad, seinad ja ukсед; põrandate vaipkatete, mööbli, tekstiilide puhastamine ja hooldamine.

Kodu- ja suurköövide seadmete puhastamine ja ruumide korrashoid.

WC-de, duširuumide, vannitubade, saunade puhastamine, pesemine ja desinfitseerimine. Garaažide, laoruumide korrashoid.

Puhastusteenindusega seotud jäätmekäitlus.

## **Õpitulemused**

### **Õppija**

1. väärtustab puhtust ja korda oma kodus ja oma ümbruses;
2. oskab kasutada tavapäraseid puhastusaineid ja-vahendeid,
3. tunneb tavalisemaid kodumasinaid ja peab kinni nende ohutu kasutamise reeglitest;
4. teab, kuidas pesta erinevat pesu;
5. tunneb tekstiilesemete puhastamise tingimärke;
6. järgib oma tegevuste läbiviimisel lihtsamat suulist või kirjalikku instruksiooni;
7. oskab (vajadusel abiga) planeerida koristustegevuste järjekorda ja aega;
8. on võimeline osalema meeskonnatöös;
9. ei saasta ümbrust ohtlike ainete või prahiga;
10. tunneb huvi puhastusteeninduse kui elukutse vastu.

### **Õpilane oskab**

1. abiga hinnata koristatava objekti seisundit;
2. planeerida (abiga) tööde järjekorda ja ajakulu;
3. valida (abiga) töövahendeid ja puhastusmeetodeid vastavalt puhastatavatele pindadele;
4. individuaalsel juhendamisel osaleda korrastus-ja koristustegevuses;
5. kinni pidada tervise-ja tööohutuse nõuetest;
6. organiseerida oma tööd (abiga) erinevates tingimustes;

### **Õpilane tunneb**

1. puhastusainete hoidmise tingimusi nõudeid;
2. puhastusainete mõju keskkonnale;
3. prügi, prahi ja taara esmakäitlemist;
4. koristamise üldtehnoloogia põhitõdesid.

## **Kangakudumine**

### **Õppetöö eesmärgid:**

1. õppida tundma eesti käsitööst traditsioonilise kangakudumise erinevaid võimalusi;
2. saada eneseteostuse ja eneseväljenduse kogemust loova töö kaudu, kogeda töö rõõmu;
3. arendada ilumeelt, värvitaju, loovust;
4. õppida tundma kangaste kudumiseks sobivaid materjale, neid valima ja sobitama ning tööks ette valmistama;
5. tutvuda kangastelgede ehituse ja kangakudumise tehnoloogiaga;
6. õppida kuduma algkangaid ja lihtsamaid tuletatud kangaid;
7. hinnata oma võimeid ja eeldusi telgedel kudumise kaudu.

### **Õppeaine sisu:**

Kangakudumisega seotud põhimõisted. Kangastelje osad. Erinevad töö- ja abivahendid. Kangakudumise ettevalmistustööd – lõimelõngade arvu ja pikkuse arvutamine, lõime käärimine, lõime panek kangastelgedele, niietamine, soastamine ja siduse tegemine. Erinevate materjalide tundmine ja kokku sobitamine – lina, puuvill, siid, villane. Materjalide valimine

(kasutades eelkõige kasutatud tekstiile) kogumine, säilitamine, ettevalmistamine kudumiseks – erineva materjali kerimine, värvimine, lõikamine, poolimine, korrutamine, haspeldamine. Ideekavandite valmistamine, värvi- ja kompositsiooniülesanded, kavandi järgi kudumine. Telgedel kudumine alg- ja tuletatud kangad. Viimistlustööd. Valmistööde eksponeerimine, näituse ülespanek ja kujundamine. Ülevaade kangakudumise ajaloost. Ohutus töötamisel.

## **Õpitulemused:**

### Õpilane

15. teab kangastelje tööpõhimõtteid ja ohutuid töövõtteid;
16. teab kangakudumise mõisteid, töövahendeid;
17. teab erinevaid tekstiilmaterjale;
18. teab värvide ja materjalide sobitamise võimalusi;
19. teab loovtöö erinevaid võimalusi kangastelgedel kudumisel.
20. oskab teostada lõimepaneku ettevalmistustööd;
21. oskab abiga panna lõime kangastelgedele;
22. oskab abiga panna kangast niide;
23. oskab abiga panna kangast sukka;
24. oskab luua ja lugeda kavandit ning selle järgi kududa;
25. oskab valida, sobitada ja ette valmistada kudumismaterjale;
26. oskab viimistleda kootud eset;
27. oskab väärtustada loovtöö tähtsust inimese elus;
28. oskab adekvaatselt hinnata oma tegevust ja töö tulemust.

## **Kodundus**

### **Õppetöö eesmärgid:**

8. õppida tundma rahulolu individuaalsest eneseteostusest;
9. õppida osalema meeskonnatöös;
10. õppida tegutsema säästliku tarbijana;
11. õppida valida tervislikku toitu;
12. valmistada retsepti järgi toitu - individuaalsel juhendamisel;
13. osata katta lauda vastavalt menüüle;
14. osata koristada enda järgi.

### **Õppeaine sisu:**

Köök, kui toiduvalmistamise koht. Tööhügieen ja ohutusnõuete järgimine töötamisel. Isikliku hügieeni nõuded ja nende järgimine toiduvalmistamisel. Elektrilised kodumasinad. Kõõgiriistad, nende otstarbekas kasutusala ja paigutus. Toiduained, nende ostmine kaubandusest ja säilitamine.

Toiduring. Tervislik toitumine. Teraviljatoidud, piimatoidud, aedviljatoidud. Hommiku-, lõuna- ja õhtusöök. Toidu valmistamine retsepti järgi individuaalsel juhendamisel. Toiduainete hulga mõõtmine (kaalud, mõõdud). Toiduainete eeltöötlus ja kuumtöötlus. Laua katmine individuaalsel juhendamisel vastavalt menüüle. Lauakaunistused. Lauakombed. Laua

koristamine pärast toiduvalmistamist. Söögi- ja kööginõude pesemine; köögi- ja söögiruumi koristamine. Jäätmemajandus. Toiduraha kulu arvestus. Päeva-ja igakuise toiduraha arvestus.

### **Õpitulemused:**

#### **Õpilane**

10. teab ja järgib isikliku hügieeni nõudeid;
11. teab ja järgib ohutusnõudeid köögis töötamisel;
12. teab ja järgib tervislikku toitumist.
13. oskab kasutada ohutult tavalisemaid köögiriistu;
14. oskab individuaalsel juhendamisel valmistada lihtsamat toitu;
15. oskab abiga mõõta ja kaaluda toiduaineid;
16. oskab kasutada (meeldetuletusel) otstarbekaid töövõtteid;
17. oskab katta ja kaunistada lauda vastavalt menüüle;
18. oskab sorteerida prügi.

### **Klaasitööd**

#### **Õppetöö eesmärgid:**

1. Arendada lastel käelist tegevust, vaatlemisoskust, ilumeelt, täpsust ja loovust;
2. õppega taotletakse, et õpilane tunneb tarbekunstis kasutatavaid erinevaid võimalusi ja tehnoloogiaid;
3. õpilane omandab materjalide kasutamise viise väljendusvõimalusena, huvitub loovast praktilisest tegevusest.
4. õpilane õpib omaalgatuslikult ja eesmärgipäraselt tegutsema.
5. õpib kasutama taaskasutatavat materjali (pudeleid , vana klaasi).

#### **Õppesisu.**

**Ohutustehnikanõuded** klaasi töötlemisel. Kaitsevahendite kasutamine. Klaasi töötlemiseks kasutatavad töövahendid ja tehnikad.

**Klaasisulatustehnikad.** Savist vormi valmistamine; kipsvormi valmistamine;. Kriidist ühekordsete vormide kujundamine plaadil. Klaasi lõikamine, pudelist lehtklaasi sulatamine, klaasi sulatamine vormi; erinevate klaaside kokkusulatuse sobivus; klaasi koolutamine.

**Väärvitraaži** valmistamine.

**Ehete sulatamine klaasist.** Kaelaehete valmistamine. Traadist raamistikuga valmistamine jootmise abil ja kinnitamine.

**Tiffany – tehnikas** vitraažide valmistamine. Kavandi paberile kandmine; paberist kavandi lõikamine šabloonideks; klaasitükkide lõikamine šabloonide järgi ja lihvimine lihvimismasinaga, klaasitükkide servade katmine vasklindiga; jootekolvi, -vedeliku ja jootetina kasutamine klaasitükkide ühendamiseks.

**Viimistlemine.** Servade lihvimine lihvimismasina või liivapaberi abil.

## Savitööd

### Õppetöö sisu

**Üldteadmised keraamikast.** Tarbekunst ja tarbeesemed.

**Erinevad savid, glasuurid, käsitöövärvid, erinevad voolimistehnikad.** Abivahendid savitöödel.

**Savitöö protsess.** Erinevate saviesemete voolimine, kuivatamine, lihvimine, põletamine, glasuurimine, põletamine.

Voolitud, kuivatatud savitööde **maapõletus**.

### Õpitulemused:

#### Õpilane teab:

1. loovtöodes kasutatavaid materjale ja nende üldiseid omadusi;
2. töövahendite ohutu ja keskkonnasäästliku kasutamise reegleid;
3. ohutuid ja ergonoomilisi töövõtteid;
4. värvide ja materjalide sobitamise võimalusi.

#### Oskab:

1. valmistada kindlast teemast lähtuva ideekavandi;
2. valida loovtööks materjale ja värve;
3. käsitleda töö teostamiseks vajalikke vahendeid;
4. töötada kavandi järgi;
5. hinnata ilu loomise vajadust kodus ja enda lähiümbruses.

## Puutöö - ehitus-laudsepp

### Õppetöö eesmärgid:

1. Õpilane omandab lihtsad puidutöö oskused;
  2. Õpilane tunneb erinevaid puitmaterjale ja nende kasutamise võimalusi;
  3. Õpilane omandab oskused valmistada käsitsi lihtsamaid puidutooteid.
- Õppesisu:

Töökeskkond ja selle ohutus.

Puidutöökoda, sisekord ja ohutusnõuded. Peamised ohud töös puitmaterjalidega.

Puidutööriistad. Tööriistade kasutamise reeglid. Ohutusnõuded. Tuleohutus. Esmaabi õnnetuste puhul.

Puidujäätmete käitlemine. Ergonoomilised töövõtted.

Puidutööriistade korrastamine ja hooldamine.

Puidutöö ja viimistlemine.



Lihtsa tööjoonise lugemine. Mõõtühikud. Töövõtted puidu käsitsi töötlemisel. Puitpinna viimistlemine. Valmistööde hooldamine. Viimistlusvõtted.

Puittoodete valmistamine. Puidust mänguasjad, suveniirid – iluasjad ja tarbeesemed.

### **Õpitulemused:**

1. planeerib puidu töötlemisel oma tegevust ja kontrollib selle tulemusi;
2. loeb tööjoonist ja elektriskeemi õpitud teadmiste/oskuste ulatuses;
3. mõõdab joonlaua, nihiku ja mõõdulindi abil eseme joonmõõtmeid ja vajaduse korral tähendab neid lihtsa eskiisi kujul üles;
4. valmistab puidust detaile etteantud mõõtmeid arvesse võttes ja sobivaid puidutöövahendeid kasutades;
5. viimistleb puitsemeid toonimise, värvimise või lakkimisega;
6. ühendab puitdetaile kasutades liim-, nael-, kruvi-, polt-, pulk-, või tappliitega;
7. oskab kasutada elektrilisi käsitööriistu ja lihtsamaid puidutööpinke;
8. remondib, restaureerib või renoveerib lihtsaid mööbliesemeid ja ehituslaudsepa tooteid.

## **Metsandus**

### **Õppetöö eesmärgid:**

8. Metsa kui pikaajaliselt taastuva loodusvara olulisus majandusele ja selle vastutustundlik kasutamine. Tehniliste vahendite, kütuste, määrdeainete keskkonnasäästlik kasutamine ja käitlemine.
9. Metsa osa Eesti rahva- ja pärandikultuuris ning selle sidumine kaasaegse metsandusega. Töökultuuri kujundamine ja hoolsuse ning vastutustundlikkuse arendamine metamajanduslikel töödel.
10. Metsandust reguleerivate seadusaktide põhimõtete mõistmine ja seose tunnetamine muu ühiskondliku eluga.
11. Metsamajandusega seotud elukutsete tutvustamine ja populariseerimine, oskuste kujundamine iseseisvalt või juhendamisel teostada metsamajanduslikke töid metsa uuendamisel, hooldamisel ja raiumisel.
12. Mootorsaega ja puhastusaega töö harjutamine. Oma töö hulga ja kvaliteedi hindamine ning analüüsimine. Töö kasumlikkuse kujunemise tunnetamine ja palga arvestuse üldiste põhimõtete tundmine. Pindalaliste ja ruumiliste mõõtmiste praktiseerimine.
13. Tervistsäästvate ja ergonoomiliste töövõtete kujundamine metsanduses. Riskifaktorite hindamine ja maandamine individuaalsele töötajale ja ümbritsevatele inimestele.
14. Ohutu töö planeerimine metsas. Individuaalsete töökaitsevahendite olulisuse mõistmine ja kasutamise praktiseerimine. Esmaabi ja käitumine tööõnnetuste ja terviserikete korral.

### **Õppesisu:**

**Metsakasvatus.** Põhiliste puuliikide (kuusk, mänd, kask, halllepp, sanglepp, haab) metsandusliku omapära tundmine. Põhiliste uuendus- ja hooldusraiate (lageraie, aegjärkne raie, valgustusraie, harvendusraie, sanitaarraie) nõuete teadmine.

**Metsauuendamine.** Põhiliste metsauuendusviiside (Kylv, istutamine seemikuteega, istutamine istikutega) praktiline läbiviimine. Metsakultuuride hooldamine, taimede ümbert rohu tallamine ja rohu niitmine puhastussaega.

**Puhastussae kasutamine.** Võsalõikeketta ning rohutera teritus ja hooldamine. Varustuse reguleerimine vastavalt isikule. Rohu- ja võsalõikamise tehnikad ning töövõtted.

**Praktilised võsalõikamise tööd.** Osaoskuste praktiline test töös puhastussaega. Puhastussaagide hooldus ja remont.

**Metsatöötlemine.** Raielangi ettevalmistus ja töö planeerimine, tüvede kvalifitseerimine. Põhilised töövõtted puude langetamisel, laasimisel ja järkamisel. Metsamaterjalide koondamise töövõtted. Probleemsete puude langetamise ja töötlemise eritehnikad ja ohutustehnika abinõud erijuhtumitel. Raietööde kvaliteedi hindamine.

**Praktilised tööd raielangil puude valikul ja raietöödel.** Osaoskuste praktiline test töös saega. Saagide hooldus ja remont. Praktiline sooritus metsamaterjalide koondamisel.

**Mets ja seadusandlus.** Metsaseaduse raieõigust ja kohustusi puudutavad punktid. Metsamaterjalide ja raieõiguse müük – ost.

### **Õpitulemused:**

1. Õppekäigul metsa oskab hinnata tehtud raiete kvaliteeti. Tunneb puuliike ja nende metsanduslike iseloomustusi.
2. Mõistab metsakultuuride hooldamise vajalikkust ja põhimõtteid. Suudab juhendamisel sooritada metsakülvi ja metsaistutamise töövõtteid. Oskab juhendamisel sooritada metsakultuuride hooldamise töövõtteid. Suudab hinnata tehtud tööde kvaliteeti;
3. Suudab hinnata puhastussae lõikeketta ja rohutera hooldusvajadust . Oskab reguleerida kanderihmu ja käepidemete tööasendit vastavalt enda vajadustele. Oskab sooritada ohutuid rohuniitmise ja võsalangetamise võtteid;
4. Oskab juhendamisel sooritada kõiki põhilisi puhastussaega sooritatavaid töid. Suudab iseseisvalt vahetada, teritada ja hooldada lõiketarvikuid;
5. Tunneb raielangi märgistamise põhimõtteid. Teab metsamaterjalide kvaliteedinõudeid ja oskab hinnata kasvavate puude kvaliteeti.
6. Oskab juhendamisel sooritada kõiki põhilisi saega sooritatavaid töid. Suudab iseseisvalt vahetada, saeketti hooldada saagi. Suudab juhendamisel valmistada sae küttesegu. Tunneb pinges puidu, tuulemurru, tuuleheite, kaldus ja rippes puude langetamise põhimõtteid. Oskab praktiliselt kasutada vajalike tööriistu metsamaterjalide koondamiseks.
7. Oskab valida töövõtteid, mis tagaksid töö kvaliteedi, tööohutuse ja tervise säilimise.
8. Suudab hinnata metsanduslike tööde kvaliteeti.

### **Aiandus**

#### **Õppetöö eesmärgid:**

1. Õpilane õpib nägema ilu enda ümber; oskab ja tahab seda ise teha;
2. Õpilane õpib hindama oma tööd ja selle tulemust.
3. Õpilane õpib väärtustama elusloodust.

## **Õppesisu.**

Taimed nende looduslikus keskkonnas, siseruumides. Kasvuhoone.

Eri liiki taimed. Kõõgiviljad, maitsetaimed, lilled. Puud ja põõsad haljastuses.

Ravimtaimed ja nende kasutamine.

Töö taimedega. Taimede lõikamine, kuivatamine. Taimede istutamine peenrasse, potti.

Taimede paljundamine. Taimeosade kogumine kuivatamiseks, ruumide kaunistamiseks.

Tööriistad ja vahendid aiatööl. Põhilised tööriistad, õiged töövõtted tööriistade kasutamisel. Tööriistade hoiuruum. Ohutus tööriistade kasutamisel.

Taimede hooldus. Sibullilled. Ühe- ja mitmeaastased lilled.

Seemnete külvamine. Seemnetega tutvumine, seemnepakid. Seemnete idandamine. Taimede kasvuks vajalike tingimuste loomine.

Taimede ettekasvatamine (ka kodustes tingimustes). Seemnete külvamine. Taimede pikeerimine, istutamine.

Kõõgiviljade õiged koristusajad, koristamine, säilitamine.

Taimeseaded.

### **Õpitulemused:**

1. suudab iseseisvalt hoolitseda taimede eest;
2. oskab ise rajada koduse kõõgivilja- ja lillepeenra;
3. oskab iseseisvalt olemasolevast materjalist teha erinevaid taimeseadeid.